

BUDGET 2025 – 2027

Beredningsunderlag till budget 2025-2027

Framtagen av regionstyrelseförvaltningen

Datum 2024-04-26

Ärendenr RS 2024/7

Version 1.0

Budgetberedning 2024-05-06 — 08, 14

Beredningsunderlag till budget 2025-2027

Innehåll

1	Ekonomiska förutsättningar	4
1.1	SKR:s bedömning av den samhällsekonomiska utvecklingen och budgetförutsättningarna 2024-2027.....	4
1.2	Förslag enligt vårproposition och vårandringsbudgeten 2024 som berör kommuner och regioner 2024-2026	6
1.3	Riktade statsbidrag Region Gotland 2023.....	8
1.4	Disponering av resultatutjämningsreserven.....	8
1.5	Region Gotlands skatteintäkter och generella bidrag 2024-2027	9
1.6	Plankalkyl för Region Gotland 2025-2027	10
1.7	Befolkning, skatteintäkter och tillväxt	12
1.8	Utdebitering.....	13
2	Utgångsläge för Region Gotland.....	14
2.1	Bokslut 2023.....	14
2.2	Bedömning av budgetåret 2024 (delår1).....	16
2.3	Kostnad- och intäktsutveckling	16
3	Planering 2025 - 2027	19
3.1	Planeringsprocess inför budgetberedningen	19
3.2	Långsiktig finansiell analys.....	20
4	Förslag till effektivisering – redovisning av uppdrag	21
4.1	Tidigare effektiviseringsprogram	21
4.2	Lärdomar.....	22
4.3	Fortsatt arbete 2025-2026	23
4.4	Slutsatser	24
5	Kostnadsjämförelser.....	25
5.1	Sammanfattning.....	25
5.2	Jämförelse med kommungruppen.....	26
5.3	Jämförelse med liknande kommuner och regioner	27
5.4	Nettokostnadsavvikelse.....	28
6	Finansförvaltning.....	30
6.1	Försäljning av anläggningstillgångar och exploateringstillgångar.....	30
6.2	Pensionskostnader och pensionsskuld.....	31
6.3	Finansiella intäkter och kostnader.....	33
7	Regionen som arbetsgivare	36
7.1	Lön och förmåner – erbjudanden och goda arbetsvillkor, attraktiv arbetsgivare.....	37
7.2	Ett hälsofrämjande arbete fokus på aktivt och förebyggande arbetsmiljöarbete – friskvårdsbidrag och tid	39
7.3	Tillhörighet och sammanhang, chefers och medarbetares förutsättningar	41
7.4	Möjlighet att utvecklas.....	43
7.5	Övrigt att också ta hänsyn till.....	43
7.6	Sammanfattning HR-området behov av medel	44
8	Driftbudget	45
8.1	Redan beslutade utökningar och besparingar (inarbetade i plankalkylen).....	45
8.2	Justering av resursfördelningsmodeller	45
8.3	Sammanfattning av nämndernas äskanden.....	49
8.4	Externa avtal.....	64
8.5	Kompensation för höjning av interna priser.....	68

8.6	Driftskostnader till följd av exploatering	71
8.7	Externa taxor och avgifter	72
9	Investeringar	74
9.1	Sammanfattning av nämndernas investeringsäskanden	74
	Bilaga 1: Investeringsplan 2025-2029	76
	Bilaga 2: Specificering av övriga statsbidrag kommuner	82
	Bilaga 3: Specificering av övriga statsbidrag regioner.....	87

Styr- och planeringsförutsättningar 2025-2027

Detta dokument tillsammans med dokumentet ”Planeringsförutsättningar” utgör det samlade planeringsunderlaget för upprättande av mål och budget 2025-2027. Regionstyrelseförvaltningen redovisar i det här dokumentet en bedömning av hur regionens ekonomi bedöms utvecklas under planperioden samt de behov av förändrad drift- och investeringsbudget som nämnderna har prioriterat.

1 Ekonomiska förutsättningar

1.1 SKR:s bedömning av den samhällsekonomiska utvecklingen och budgetförutsättningarna 2024-2027

- Inflation och räntor sjunker i år – både i Sverige och globalt
- Svag global tillväxt i år, och ännu lägre svensk BNP-tillväxt
- Fortsatt nedgång för antalet sysselsatta i Sverige 2024
- Mycket svag skatteunderlagsökning 2024 följs av återhämtning 2025

Perioden av rekordhöga prisökningar ligger bakom oss och en fortsatt nedåtgående trend förutses för inflationen globalt. Centralbankerna kommer av detta skäl troligen att kunna sänka styrräntorna i år. Det tar dock tid för ränteförändringar att få full effekt i ekonomin. Trots att riksbanken sänker styrräntan innan sommaren och att inflationen i Sverige under det andra halvåret i år beräknas hamna under inflationsmålet på 2 procent bedöms det dröja tills 2025 innan svensk BNP-tillväxt tar ordentlig fart.

Både global och svensk tillväxt blir svag, men konjunkturedgången bottenar i år. Det ger avtryck i arbetsmarknaden med en fortsatt dämpning av sysselsättningsgraden. Andelen arbetslösa ökar till 8,7 procent i år, en ökning om cirka en procentenhet från 2023. Den svaga sysselsättningen medför en ovanligt liten uppgång av lönesumman. Ökningen av skatteunderlaget blir 2024 därför det lägsta sedan 2010 (undantaget pandemiåret 2020). En återhämtning för andelen sysselsatta beräknas ske 2025, i kölvattnet av stigande BNP-tillväxt. Stigande sysselsättning ger då en långt snabbare ökning av skatteunderlaget än i år. Beaktas även prisutvecklingen för kommuner och regioner är skillnaden mellan 2024 och 2025 ännu större: från en betydande nedgång i reala termer i år förutses en real förstärkning av skatteunderlaget 2025.

SKR:s sammantagna bedömning är att Sverige är inne i en lågkonjunktur som bottenar 2024. Kommun- och regionsektorn drabbas särskilt hårt genom historiskt låg ökning av skatteunderlaget år 2024. Dessutom urholkas köpkraften varaktigt av den högre prisnivån. Den reala köpkraften faller 2023–2024.

SKR gör ändå bedömningen att lågkonjunkturen varken blir djup eller långvarig. Prognosen är att BNP vänder upp i år, även om ökningen under året blir tämligen blygsam. Flertalet viktiga indikatorer tyder på att nedgången är bruten. Framförallt tycks hushållen se ljusare på framtiden. Detta, tillsammans med det faktum att deras reala disponibla inkomst återigen beräknas öka i år är grunden för SKR:s prognos om stigande konsumtionsvolym 2024.

	2023	2024	2025	2026	2027
BNP ¹	-0,2	0,6	2,8	2,5	1,8
Arbetade timmar ¹	1,4	0,0	1,8	1,6	0,9
Arbetslöshet ²	7,6	8,7	8,8	8,1	7,8
Timlöner ³	3,8	3,8	3,5	3,3	3,3
Inflation KPIF ⁴	6,0	2,3	1,8	1,9	2,0
Inflation KPI ⁴	8,5	3,4	1,2	1,7	2,0
Styrränta, värde vid årets slut	4,0	3,0	2,0	2,0	2,2
Befolkning, 15-74 år	0,6	0,5	0,6	0,5	0,4

Tabell 1: Nyckeltal för den svenska ekonomin. Procentuell förändring om inte annat anges, prognos 2023–2027.
Källa: SKR

Skatteunderlagets utveckling

Skatteunderlagsprognosen i regeringens vårproposition visar en ökning med totalt 25,2 procent under perioden 2023–2027. Det innebär en skatteunderlagsökning som är 2,6 procentenheter starkare under perioden än SKR:s bedömning från februari (cirkulär 24:16). Å ena sidan har regeringen en något starkare ökning av lönesumman, speciellt under 2024, men den motverkas något av en lägre ökning 2025. Å andra sidan har regeringen högre prognoser för ersättningar från socialförsäkringssystemen (pensioner, föräldraersättning, a-kassa med mera). SKR:s prognoser för skatteunderlaget visar större ökning 2023 och 2025, men det kompenseras inte de lägre prognoserna de övriga åren. Sammantaget har regeringen en något mer positiv syn på utvecklingen av lönesumman under prognosperioden jämfört med SKR. I hög grad följer detta av att regeringen antar högre löneökningar.

	2023	2024	2025	2026	2027	2023-2027
SKR, februari -24	5,1	2,7	4,9	4,2	4,0	22,6
Regeringen, april -24	4,5	3,7	4,7	5,0	5,1	25,2
ESV, nov -23	4,9	3,3	4,4	4,2	4,8	23,5

Tabell 2: Olika skatteunderlagsprognoser, procentuell förändring. Källa: SKR, regeringen, ekonomistyrningsverket

Prognosen för 2023 gällande skatteunderlaget är just en prognos tills det första preliminära utfallet kommer, normalt i juni. Men vi vet också att skatteunderlaget i sin tur oftast brukar revideras upp fram till det definitiva utfallet i december. Skatteverket har ambitionen att i år leverera ett första utfall i april. Att arbetsmarknaden har bromsat in gör att lönesummans ökning avtar i slutet av 2023. Även om lönesummans ökning bromsar in är den årliga ökningen fortfarande högre än det historiska genomsnittet (tio år). En annan faktor som lyfter skatteunderlaget är helårseffekten av höjda garantipensioner 2022 samt den höjning av pensionerna som beror på den stora ökningen av prisbasbeloppet 2023. Sammantaget ökar skatteunderlaget med cirka 5 procent 2023, vilket är högre än det historiska genomsnittet.

	2023	2024	2025	2026	2027
Faktiskt skatteunderlag	5,1	2,7	4,9	4,2	4,0
Regelförändringar	0,2	-0,2	0,0	-0,3	0,0
Underliggande	4,9	3,0	4,9	4,5	4,0
Prisutveckling	6,5	4,4	0,2	1,9	3,2
Realt skatteunderlag	-1,5	-1,4	4,6	2,6	0,8

Tabell 3: Skatteunderlag samt beräknad real utveckling, procentuell förändring. Källa: SKR

¹ Kalenderkorrigerade.

² Procent av arbetskraften.

³ Konjunkturlönestatistiken.

⁴ Årsgenomsnitt.

Den köpkraft som skatteunderlaget ger för kommuner och regioner dämpas genom stora prisuppgångar (priser och löner samt pensionskostnader i kommunsektorn). På sektornivå beräknas skatteunderlaget i reala termer urholkas kraftigt 2023 och 2024. Skatteunderlaget har inte fallit i reala termer sedan 2003. Nivåtappet är därför närmast unikt. Köpkraften kommer att vara varaktigt dämpad under hela prognosperioden, trots en beräknat snabb återhämtning 2025 och 2026.

Den ekonomiska effekten för Region Gotland av SKR:s skatteprognos (februari) framgår i avsnitt 1.5 Skatteintäkter och generella bidrag 2023-2027 och i avsnitt 1.6 Plankalkyl 2025-2027.

1.2 Förslag enligt vårproposition och vårändringsbudgeten 2024 som berör kommuner och regioner 2024-2026

(sammanställning och kommentarer från SKR)

Förändringar i **riktade** statsbidrag enligt nedan:

- **Förstärkt sektorsbidrag till hälso- och sjukvården**

Regeringen föreslår att sektorsbidraget höjs med 6 000 miljoner kronor. Ett skäl till höjningen är det ökade kostnadstrycket på grund av den höga inflationen.

SKR anser att det är en bra prioritering med ett tillskott till regionerna i det ekonomiskt kärva läget. Det framgår inte i vårändringsbudgeten hur medlen ska fördelas, men enligt uppgift kommer det att fördelas på samma sätt som det tidigare sektorsbidraget på 3 000 miljoner kronor som tillfördes i budgetpropositionen för 2024.

- **Civilt försvar inom hälso- och sjukvård**

Regeringen föreslår att anslaget till civilt försvar inom hälso- och sjukvård ökas med 50 miljoner kronor. Det är ett tillägg till de medel som finns i anslaget sedan tidigare. Den nya satsningen inom området ska i huvudsak användas till att ytterligare stärka hälso- och sjukvårdens försörjning av sjukvårdsprodukter.

SKR anser att det är angeläget med ett tillägg till området civilt försvar hälso- och sjukvård. SKR tycker att användningsområden som framgår av anslaget är en bra samverkansväg framöver.

- **Tillgänglighet i vården**

Regeringen fortsätter att satsa på nationell vårdförmedling genom att öka anslaget med 21 miljoner kronor för att arbetet ska intensifieras. Nationell vårdförmedling innebär att väntande patienter ska erbjudas vård hos en annan vårdgivare med kortare väntetider oavsett var i landet denna vårdgivare finns.

SKR anser att det är viktigt att säkerställa vårdens kapacitet. Arbetet behöver ske i samråd med regionerna för att undvika utökad administrativ börda.

- **Effektivitetsdelegation**

Regeringen avser att tillsätta en effektivitetsdelegation för att stödja regionerna i genomförandet av strukturåtgärder. Effektivitetsdelegationen ska sprida positiva erfarenheter mellan regioner och ge stöd för att genomföra strukturåtgärder, i syfte att effektivisera verksamheterna. Delegationen ska inrättas i Kammarkollegiet och myndigheten får ett ökat anslag med 2

miljoner kronor. Därutöver avser regeringen att låta regionernas ekonomiska situation utvärderas, med fokus på resursutnyttjande, kostnadseffektivitet och effektiviseringspotential.

Det finns i nuläget ingen information om hur Effektivitetsdelegationen eller hur granskningsfunktionen ska arbeta. Vi utgår från att ytterligare information kommer snart. Det är viktigt att funktionernas arbete tillsammans med Produktivitetskommissionen leder till reellt stöd för regionerna och inte till ökad detaljreglering och administration.

- **Barn och utbildning**

Till skolväsendet tillförs 500 miljoner kronor. Medlen är en tillfällig utökning under 2024, som motiveras av att den höga inflationen har medfört ett högt kostnadstryck i kommunerna. Syftet är att upprätthålla kvaliteten i undervisningen och minska risken att inflationen på ett negativt sätt påverkar förutsättningarna för barn och elever att få den utbildning och stöd de har rätt till. Enligt regeringen är anslaget riktat mot lärare, men kommunerna får använda resurserna brett. Tillskottet finansieras bland annat av minskade anslag för arbetsmarknadspolitiska program och insatser.

I det svåra ekonomiska läget som Sveriges kommuner befinner sig i med stigande kostnader och vikande elevkullar, välkomnar SKR mer resurser till skolan. Det hade varit positivt ur ett planeringsperspektiv om aviseringar kommit redan i budgetpropositionen för 2024. Det framgår inte hur medlen kommer att fördelas eller om några särskilda skolformer avses. Förtydliganden behöver komma snarast så att kommunerna kan börja planera. SKR ser gärna att lokala behov får styra användningen av medlen.

- **Fortbildning av lärare och förskolepersonal**

Medel för fortbildning av lärare och förskolepersonal förstärks med 117 miljoner kronor och förlängs från 2025 fram till 2027. Anslaget avser utgifter för fortbildning och kompetensutveckling av lärare, förskolelärare, rektorer och annan pedagogisk personal.

SKR ser positivt på att satsningen inom området förstärks och förlängs. Kommunernas planeringsförutsättningar förbättras därmed.

- **Sommarjobb för unga**

150 miljoner kronor avsätts för sommarjobb för unga i kommuner med hög arbetslöshet.

Landets kommuner avsätter årligen betydande medel för kommunala feriejobb och SKR ser positivt på regeringens engagemang i frågan för att stärka ungas etablering. SKR har under flera år påtalat behovet av att statliga satsningar på feriejobb behöver ske i samband med regeringens höstbudget och mer långsiktigt för att skapa goda planeringsförutsättningar för framtagandet av feriejobb för unga. Det framgår inte var gränsen för hög arbetslöshet kommer att sättas och därmed inte vilka kommuner som omfattas.

- **Kommunal vuxenutbildning**

Det statliga stödet för vuxenutbildning utökas med 130 miljoner kronor med anledning av högre arbetslöshet. Av dessa avsätts 110 miljoner kronor för ökad tillgång till yrkesutbildning och 20 miljoner kronor för utökade möjligheter att erbjuda svenska för invandrare (sfi) för vuxna personer på flykt från Ukraina.

Då dessa är riktade statsbidrag är det varje nämnds ansvar att informera sig om hur dessa medel tilldelas och vilka villkor som gäller. Som bilaga finns SKR:s lista på statsbidrag till kommuner och regioner.

1.3 Riktade statsbidrag Region Gotland 2023

De riktade statsbidragen har ökat betydligt i storlek de senaste åren. De riktade statsbidragen kan ofta vara av tillfällig karaktär vilket försvårar planeringsförutsättningarna. De riktade statsbidragen motsvaras också ofta av kostnader för att uppfylla intentionerna med statsbidragen.

Varje nämnd ansvarar för att hålla sig informerad om de riktade statsbidragen som gäller nämndens verksamhet, vilka villkor som gäller för respektive bidrag samt att ansöka om statsbidragen. Vidare gäller att nämnden ansvarar för att anpassa sin verksamhet när statsbidraget upphör.

Nämnd	Skolverket	Kulturrådet	Tillväxtverket	Socialstyrelsen	Kammarkollegiet	Läkemedelsförhållanden	Migrationsverket	MSB	Arbetsförmedling	Övriga statsbidrag	Totalt
Regionstyrelsen		27,7	5,7	2,1	8,0		0,7	6,3	1,0	13,8	65,3
<i>varav</i>											
<i>politikerorganisationen</i>											0
<i>regionstyrelseförvaltningen</i>		27,7	5,7	2,1	5,9		0,7	6,3	1,0	13,3	62,7
<i>räddningstjänst</i>										0,4	0,4
<i>finansförvaltning</i>					2,1					0,1	2,2
Tekniska nämnden		0,8	3,5				8,2		0,9	31,0	44,4
Miljö- och byggnämnden			0,2						0,4	1,4	2,0
Barn- och utbildningsnämnden	74,3	1,0		0,4	0,6		9,4		2,3	3,1	91,1
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	34,8		0,3	2,4			6,3		8,9	15,8	68,5
Socialnämnden				37,4	8,6		5,2		1,9	12,6	65,7
Hälso- och sjukvårdsnämnden				22,7	69,7	234,2	5,4		0,3	13,6	345,9
Summa	109,1	29,5	9,7	65,0	86,9	234,2	35,2	6,3	15,7	91,3	682,9

Tabell 4: Riktade statsbidrag Region Gotland 2023, mnkr

1.4 Disponering av resultatutjämningsreserven

Region Gotland har vid fem tillfällen reserverat medel till resultatutjämningsreserv (RUR); 2013, 2017, 2020, 2021 och 2022. Vid ingången av 2024 finns 364 mnkr i resultatutjämningsreserven varav 127 miljoner kronor är reserverade i budgeten för 2024. Om underskottet blir större behöver ytterligare medel ianspråkta. Enligt kommunallagen får medel från en resultatutjämningsreserv användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. Enligt regionens riktlinjer är det möjligt att använda reserven om utvecklingen av det årliga underliggande skatteunderlaget för riket understiger den genomsnittliga utvecklingen de senaste tio åren. En annan förutsättning är att medlen från RUR ska täcka ett negativt balanskravsresultat.

SKR:s prognos från februari 2024 visar att det skulle vara möjligt för 2024.

	2024	2025	2026	2027
Snitt 10 år	4,5	4,5	4,5	4,4
Årlig ökning	3,0	4,9	4,5	4,0
Differens	-1,6	0,4	0,0	-0,4

Tabell 5: Rikets underliggande skatteunderlagsutveckling; tioårigt genomsnitt samt årlig utveckling. Förändring i procent per år. Källa: Skatteverket och SKR.

1.5 Region Gotlands skatteintäkter och generella bidrag 2024-2027

I tabellen nedan redovisas skatteintäkter och generella bidrag 2024-2027 för Region Gotland (enligt prognos i februari 2024).

Tidigare gjordes ett avdrag på 10-15 mnkr per år från de prognostiserade skatte- och bidragsintäkterna på raden ”Befolkningsutveckling” tabellen nedan. Anledningen var att Gotland under flera år hade en svagare befolkningsutveckling än riket. Avdraget togs bort för några år sedan då Gotland under några år hade haft en positiv befolkningsutveckling i nivå med riket och vissa år något högre. De senaste två åren har befolkningsutvecklingen varit svag och mot bakgrund av den senaste befolkningsprognosen från 2024 kan det vara motiverat att överväga att lägga in ett avdrag igen.

	2024	2025	2026	2027
Egna skatteintäkter (33,60 procent)	4 797	5 033	5 232	5 434
Befolkningsutveckling				
Summa	4 797	5 033	5 232	5 434
Bidrag				
Kommun				
Inkomstutjämning	921	965	1 006	1 046
Kostnadsutjämning	-165	-166	-167	-168
Strukturbidrag	80	81	81	81
Reglering	187	146	128	107
Summa	1 023	1 026	1 048	1 066
Region				
Inkomstutjämning	446	464	483	500
Kostnadsutjämning	179	178	180	185
Strukturbidrag	87	87	87	87
Reglering	45	22	13	4
Summa	757	751	763	776
LSS	-2	-2	-2	-2
Fastighetsavgift	218	229	229	229
Totalt	6 793	7 037	7 270	7 503

Tabell 6: Skatteintäkter och generella bidrag 2024-2027 (mnkr)

1.6 Plankalkyl för Region Gotland 2025-2027

I plankalkylen för 2025-2027 har skatteintäkter och generella statsbidrag reviderats baserat på senaste skatteprognos från SKR i februari 2024. Finansförvaltningens budget har justerats efter nya förutsättningar för pensioner 240331 samt finansiella intäkter och kostnader. Nämndernas budget är enligt regionfullmäktiges beslut i november 2023. Avskrivningar har justerats enligt ny prognos.

	Budget 2024	Kalkyl 2025	Kalkyl 2026	Kalkyl 2027
1 Verksamhetens nettokostnader före avskrivningar	-6 458	-6 587	-6 812	-7 104
därav				
nämnderna	-6 577	-6 662	-6 754	-6 854
kapitalkostnader	332	352	349	361
finansförvaltningen	-213	-92	-32	-41
prisökningsreserv		-55	-110	-165
personalkostnadsreserv		-130	-265	-405
2 Avskrivningar	-332	-352	-349	-361
Verksamhetens nettokostnader	-6 790	-6 939	-7 161	-7 465
3 Skatteintäkter	4 809	5 033	5 232	5 434
4 Bidragsinkomster	2 006	2 004	2 038	2 069
därav				
kommun	1 039	1 026	1 048	1 066
region	773	751	763	776
övriga statsbidrag	194	227	227	227
5 Finansiella poster				
Finansiella intäkter	5	5	5	5
Finansiella kostnader	-157	-94	-70	-84
Årets resultat (förändring av eget kapital)	-127	9	44	-41

Tabell 7: Plankalkyl 2025- 2027, baserad på skatteprognos februari 2024 och ny beräkning av finansförvaltningens budget, löpande priser (mnkr). Budget 2024 enligt regionfullmäktiges beslut i november 2023.

Utifrån prognosen finns inga möjligheter att utöka ramarna mer än vad som finns avsatt för personalkostnadsökning och prisökningar. Trots att pensionskostnaderna kommer att sjunka så räcker inte intäkterna för den kostnadsnivå som vi tidigare planerat för.

Den strategi vi har haft, att inte genomföra tillfälliga kraftiga nedskärningar, har varit bra men den gällde under förutsättning att nämndernas verksamheter rymdes inom den beslutade budgetramen. Eftersom även 2024 års underskott beräknas bli stort behöver också andra åtgärder vidtas.

1.7 Befolkning, skatteintäkter och tillväxt

Befolkningsutvecklingen för riket enligt SCB:s prognos från april 2023 beräknas uppgå till 0,5 procent per år under perioden 2024 till 2026. För Gotland är prognosen (Statisticon mars 2023) att befolkningen ska öka i en högre takt, 0,6 procent per år eller cirka 360 invånare per år. Det motsvarar en ökning med cirka 40 mnkr per år i ökade intäkter från kommunalskatt, generella statsbidrag och utjämningsbidrag. Befolkningsutvecklingen fram till 1 nov 2023 (nov-nov) visar på en minskning med 0,1 procent eller -74 personer vilket är betydligt lägre än prognosen från mars och även lägre än rikets befolkningsökning på 0,5 procent. Det innebär att skatteintäkter och utjämningsbidrag blir lägre än prognostiserat för 2024. En befolkningsminskning med 71 personer innebär ca 8 mnkr i lägre intäkter.

Naturligtvis påverkas även kostnadssidan i regionens budget vid en sådan utveckling, men inte nödvändigtvis i samma takt. Fördelningen i åldrar är det som framförallt påverkar regionens kostnader, fler äldre och yngre påverkar i betydligt högre grad än om ökningen i huvudsak består av personer i arbetsför ålder. I dagsläget ser den demografiska utvecklingen för Gotland ut så som att det blir fler äldre i åldersgruppen 80+ och fler ungdomar i gymnasieåldern, medan de i arbetsför ålder minskar något.

Utvecklingen av den kommunala konsumtionen kontrolleras delvis av staten genom bidraget till kommunalekonomisk utjämning. Kommunerna är beroende av staten i varierande grad. Kommuner med höga strukturkostnader och låg skattekraft är mest beroende av att bidragsnivåerna hålls uppe. Gotland är för närvarande en av dessa kommuner.

Gotland är Sveriges mest företagsamma region och har näst störst andel kvinnor som driver företag. Gotland har dock låg bruttoregionprodukt (BRP) och låga inkomster jämfört med andra regioner, vilket ger lägre skattekraft och sämre förutsättningar för välfärd. BRP är värdet av all produktion av varor och tjänster i en region.

För 2022 uppgår BRP för riket preliminärt till 571 tkr per invånare (2021: 527 tkr per invånare). BRP per invånare för Gotland uppgår preliminärt år 2022 till 68 procent av genomsnittet för riket (2021: 72 procent av genomsnittet för riket). Fyra län ligger över riksgenomsnittet år 2021; Stockholm, Norrbotten, Kronoberg och Västra Götaland. För 2022 beräknas BRP för riket öka med preliminärt 2,9 procent. Gotlands BRP prognostiseras minska med preliminärt 3,1 procent.

Beskattningsåret 2022 uppgick skattekraften (skatteunderlaget per invånare) för Gotland till cirka 86 procent av medelskattekraften för riket. Om skatteintäkterna är kända så kan skatteintäkterna och statsbidragen beräknas för alternativa antaganden. Om skattekraften ökar till 100 procent av medelskattekraften så ökar summan av skatteintäkter och bidrag. Det förutsätter att nuvarande utjämningsystem och utdebitering inte ändras. Således finns goda incitament för Gotland i nuvarande system att öka såväl invånarantal som BRP.

Beskattningsåret 2023 har 90 (av 290) kommuner lägre skattekraft än Gotland. Skattekraften för Gotland 2023 uppgår till 204 tkr (2022, 197 tkr). I riket varierar skattekraften 2023 mellan 173 och 441 tkr. Under de senare åren har skillnaden mellan lägsta och högsta skattekraft ökat. Det finns också stora variationer mellan kommunerna i förändringen av den beskattningsbara förvärvsinkomsten. Man kan konstatera att klyftorna växer mellan kommunerna avseende ekonomiska förutsättningar. Utvecklingen beror i huvudsak på skillnader avseende demografi och inkomstnivåer mellan kommunerna.

1.8 Utdebitering

Den totala kommunala skattesatsen består av två delar, kommunal skattesats och skattesats till regioner. Den totala skattesatsen för Region Gotland uppgår för år 2024 till 33,60 procent (=procent av skatteunderlaget). Skattesatsen har legat på samma nivå sedan 2015.

Den genomsnittliga kommunala (kommunalskatt och regionsskatt) utdebiteringen i Sverige 2024 är 32,37 procent, det är 0,13 procentenheter eller 13 öre högre än förra året. Utdebiteringen för Gotland är 1,23 procentenheter högre än genomsnittet i riket. År 2023 hade 125 (av 290) kommuner högre total utdebitering än Gotland.

Den totala kommunala skattesatsen 2024 varierar mellan kommunerna inom intervallet 28,98-35,3 procent.. Om skattesatsen höjs med 1,00 procentenheter (till 34,60) ökar skatteintäkterna med cirka 143 mnkr för Gotland.

2 Utgångsläge för Region Gotland

Region Gotland befinner sig, liksom alla andra regioner och de flesta kommuner i ett exceptionellt ekonomiskt läge. Den höga inflationen har, förutom höga priser på varor och tjänster, medfört kraftigt höjda pensionskostnader. Även när inflationen sjunker kommer den högre prisnivån och ränteutgifterna att bestå, vilket medför en ihållande urholkning av köpkraften för alla sektorer i ekonomin. Tillväxten för det reala skatteunderlaget kommer framåt att räcka till endast små ökning av verksamhetsvolymen.

2.1 Bokslut 2023

Efter tre år med mycket goda resultat slutade resultatet 2023 på -2 mnkr. Men utan reavinster från fastighetsförsäljningar och en god avkastning på pensionsmedelsplaceringar var årets resultat -136 mnkr (balanskravsresultat). Det negativa resultatet och stora investeringar har gjort att den finansiella ställningen försvagats.

Nettokostnadsutvecklingen var hög och uppgick till 9,3 %. Den höga nettokostnadsutvecklingen beror både på kraftigt ökade kostnader och att riktade statsbidrag minskat. Den höga inflationen är en starkt bidragande orsak till den höga kostnadsutvecklingen och gör bland annat pensionskostnaderna ökar exceptionellt mycket 2023 och 2024. Inflationen förväntas komma ner mot inflationsmålet under 2024 och borde göra att kostnadsutvecklingen mattas av. Samtidigt beror kostnadsökningarna inte bara på inflation utan på volymökningar exempelvis har arbetad tid ökat med 3,3 % motsvarande 170 heltidsarbetare under 2023. Antal anställda har sedan 2019 ökat med 364 personer.

Nämndernas underskott var under 2023 mycket stort, -241 mnkr, och nettokostnadsutvecklingen i nämnderna 10 procent. Det beror både på en hög kostnadsutveckling och att de riktade statsbidragen minskat. Nämndernas budgetar utökades med 6,4 procent motsvarande 371 mnkr. Noterbart är att pensionskostnaderna redovisas på finansförvaltningen och inte belastar nämnderna. Det kommer att krävas kraftfulla åtgärder och prioriteringar för nämnderna ska nå en ekonomi i balans.

Den sammantagna bilden är att det finns en ekonomisk obalans i flera nämnders verksamheter som inte beror på höga pensionskostnader och som behöver hanteras. Denna obalans i kombination med en hög investeringsnivå gör att den finansiella ställningen försvagas ytterligare. Regionens resultat måste långsiktigt basera sig främst på att nämndernas verksamhet bedrivs inom de budgetramar som beslutats och att det finns ett överskott för att finansiera framtida investeringar. Regionfullmäktige beslutade i november 2023 att nämnderna ska följa upp och säkerställa att verksamheten ryms inom de budgetramar som fastställts.

Den totala låneskulden är låg och uppgick vid årsskiftet till 380 mnkr. 5 mnkr amorterades under 2023. Under senaste femårsperioden har låneskulden minskats med 200 mnkr. Det har varit möjligt genom inkomster från fastighetsförsäljningar och bra resultatnivåer. Genomsnittsräntan på hela låneportföljen uppgick till 2,2 procent vid årsskiftet 2023/2024. Merparten av lånen har fast räntebindning. Investeringsvolymen 2023 var högre än tidigare år, 667 mnkr (438 mnkr 2022). Det motsvarar 10 % av skatteintäkter och generella bidrag. Kommunsektorns genomsnittliga investeringsvolym ligger på 12 %.

	Budget 2023	Bokslut 2023	Prognos Delår 2	Prognos delår 1
Intäkter	4 585	4 863	4 725	4 585
Kostnader	-10 513	-11 096	-10 876	-10 716
Avskrivningar	-330	-331	-321	-323
Verksamhetens nettokostnader	-6 258	-6 564	-6 472	-6 454
Skatteintäkter	4 593	4 696	4 667	4 589
Generella statsbidrag och utjämning	1 874	1 924	1 912	1 879
Verksamhetens resultat	209	56	107	14
Finansiella intäkter	10	66	50	23
Finansiella kostnader	-123	-124	-125	-122
Årets resultat	96	-2	32	-85

Tabell 8: Resultaträkning 2023 (mnkr)

Nämnd	Bokslut 2023	Helårsprognos Delår 2	Helårsprognos Delår 1
Regionstyrelsen	-4	-2	-5
Tekniska nämnden	31	14	-14
Miljö- och byggnämnden	-6	-4	-7
Barn- och utbildningsnämnden	-39	-26	-12
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	0	4	3
Socialnämnden	6	0	-15
Hälso- och sjukvårdsnämnden	-229	-145	-105
Summa	-241	-159	-155

Tabell 9: Budgetavvikelse nämnderna 2023 netto (mnkr)

2.2 Bedömning av budgetåret 2024 (delår1)

Det budgeterade resultatet för 2024 är -127 mnkr. Det innebär att resultatutjämningsreserven kommer att behöva användas. Nu när samtliga nämnder har lagt sin första prognos visar den totala prognosen för Region Gotland ett resultat för 2024 på -311 mnkr. Nämndernas underskott är 183 mnkr. Efter justeringar av reavinster och orealiserade vinster/förluster i värdepapper blir balanskravsresultatet -389 mnkr. Om detta resultat står sig skulle det innebära att hela RUR kommer att behöva användas men trots användandet av RUR kommer balanskravsresultatet att bli -25 mnkr och därmed behöva återställas inom kommande tre år.

Pensionskostnaderna bedöms öka med 152 mnkr till 829 mnkr vilket motsvarar en ökning med 22 procent under 2024. I jämförelse med år 2022 är pensionskostnaderna dubbelt så höga 2024. Den kraftiga ökningen av pensionskostnaderna beror till största del på den höga inflationen under 2022 och 2023 som gör att värdesäkring av pensionskulden blir så stor.

Prognosen i delårsrapport 1 pekar på en obalans i nämnderna på totalt 183 mnkr. Ett stabilt ekonomiskt läge utgår från att nämnderna klarar sitt uppdrag inom den budgetram som är avsatt. Nämndernas budgetramar ökade inför 2024 med 6,3 procent men räcker inte för att hantera de kostnadsökningar som uppstått både 2023 och 2024.

Alla nämnder utom gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden prognostiserar underskott. Hälso- och sjukvårdsnämnden har det största underskottet på -96 mnkr. Stora underskott finns även i socialnämnden, barn och utbildningsnämnden och tekniska nämnden. I förhållande till budget har miljö- och byggnämnden och räddningstjänsten procentuellt sett stora budgetavvikelse. I nämndernas prognos ingår de tillfälliga statsbidragen till regionerna 2024 (sektorsbidragen), både det som beslutades inför 2024 och det som förväntas beslutas i vårändringsbudgeten 2024. Tillsammans uppgår de två sektorsbidragen till cirka 60 mnkr.

Skatteintäkter, utjämningsbidrag och generella statsbidrag prognostiseras öka med endast 2,6 procent enligt SKR:s skatteprognos från februari. Skatteunderlaget har en mycket svag ökning som beror på att antal arbetade timmar inte ökar alls. Det som gör att skatteunderlaget ändå ökar är att lönerna kommer att öka. Det reala skatteunderlaget bedöms bli negativt för andra året i följd på grund av höga kostnadsökningar.

Investeringarna inklusive exploateringar prognostiseras i delårsrapporten uppgå till 997 mnkr. Det är troligt att den faktiska nivån blir lägre, runt 650 mnkr. Den totala budgeten uppgår till 1 366 mnkr. Den totala investeringsbudgeten är alldeles för hög. Både ur ett finansiellt och ur ett kapacitetsperspektiv.

En fördjupning och ytterligare analys av aktuellt ekonomiskt läge finns i delårsrapport 2024:1.

2.3 Kostnad- och intäktsutveckling

För den ekonomiska planeringen ger nivån på skatteintäkter och generella bidrag i huvudsak ramen för hur mycket kostnaderna kan öka. Fokus behöver främst ligga på nämndernas verksamhet och deras kostnadsutveckling.

Förutom det utrymme som skapas genom skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämningsbidrag påverkar de riktade statsbidragen verksamheterna. De senaste åren har riktade statsbidrag finansierat en allt större del av nämndernas verksamhet. Detta är tillfälliga intäkter som vi inte har möjlighet att styra över. De riktade bidragen går direkt till respektive nämnd och ställer stora

krav på ekonomistyrning då verksamhet både ska byggas upp och avvecklas i takt med att bidrag tillförs och tas bort. SKR har i flera år påpekat för departement och ministrar att de riktade statsbidragen är för detaljerade och kortsiktiga och inte medför stabila planeringsförutsättningar för kommuner och regioner. Tillfälliga intäkter ska inte finansiera en kommuns eller regions grunduppdrag och den ekonomiska planeringen behöver därför främst utgå från kända intäkter såsom generella statsbidrag och skatteintäkter.

Riktade statsbidrag	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Infrastruktur, skydd	38	43	50	40	38	44
Fritid och kultur	33	36	39	44	36	35
Pedagogisk verksamhet	135	131	148	135	156	145
Vård och omsorg	28	26	65	61	79	61
Särskilt riktade insatser	68	52	29	29	25	17
Affärsverksamhet	5	5	4	4	5	14
Hälso- och sjukvård	225	253	374	459	490	346
Gemensam verksamhet	2	5	17	8	2	21
Summa	535	553	726	780	831	683

Riktade statsbidrag per nämnd, mnkr	2023	Andel av budget
Regionstyrelsen	63	12 %
Teknisk nämnd	44*	20* %
Miljö- och byggnämnd	2	11 %
Barn och utbildningsnämnd	91	7 %
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	69	19 %
Socialnämnd	66	4 %
Hälso- och sjukvårdsnämnd	346	17 %
Finansförvaltningen	2	
Summa	683	11 %

*inkl. elstöd

Mellan 2019 och 2022 har nivån på skatte- och bidragsintäkter överstigit ökningstakten för nämndernas nettobudget. Det är till viss del beroende på de besparingar och effektiviseringar som genomförts för att stärka ekonomin men också för att utvecklingen av skatteintäkter och bidrag varit mycket hög. 2023 ökade nämndernas nettobudget mer än skatteintäkter och bidrag och 2024 är skillnaden mycket stor. Skatteintäkter och bidrag prognostiseras bli mycket lägre än tidigare till följd av den konstaterade lågkonjunkturen samtidigt som bidragen inte ökar lika mycket. Under hela den här perioden har ett effektiviseringsprogram pågått, trots det har ökningen av nämndernas nettobudget varit hög. Ökning av skatteintäkter 2024-2026 är beräknad utifrån prognos från februari 2024.

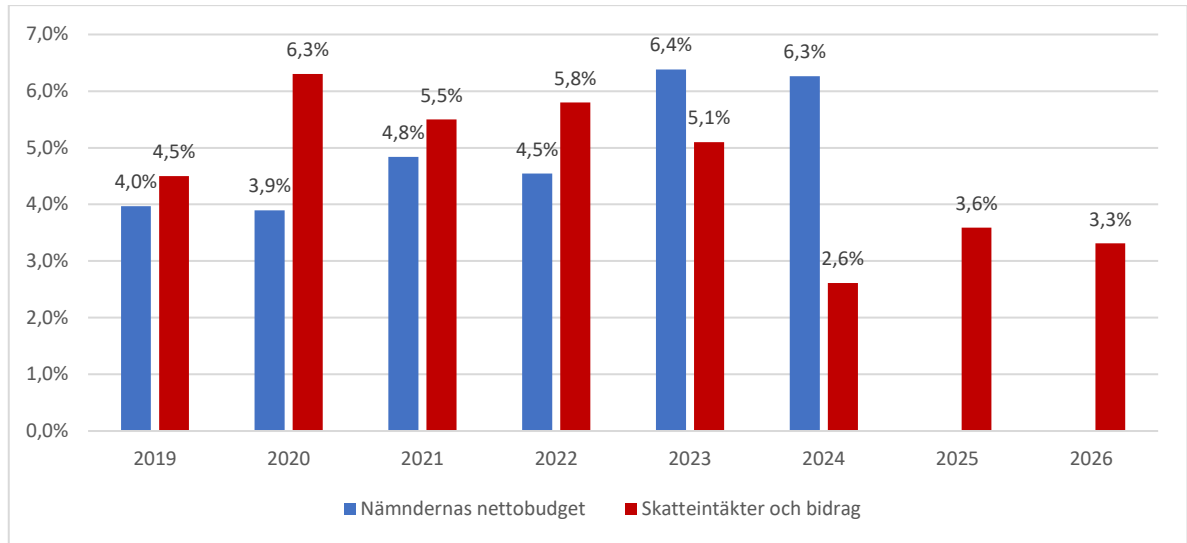

Diagram 1: Nämndernas nettobudget i förhållande till skatte- och bidragsintäkter

Diagrammet nedan visar procentuell förändring av de totala nettokostnader inkl. finansnetto respektive skatteintäkter och bidrag per år 2019-2023, prognosen för 2024 och kalkyl för 2025-2026. Om nettokostnaderna ökar mer än skatteintäkter och generella statsbidrag innebär det att årets resultat i jämförelse med föregående år försämras.

Den genomsnittliga årliga ökningen av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning har de senaste fem åren varit 5,4 %. Det är en hög nivå och speglar en god konjunktur men också höga tillfälliga generella statsbidrag under pandemin. För åter nå balans i ekonomin 2024-2026 får inte nettokostnaderna öka mer än skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning. Den negativa stapeln 2025 visar skillnaden mellan nettokostnaden 2024 enligt prognosen från delårsrapport 1 och den budgeterade nettokostnaden 2025.

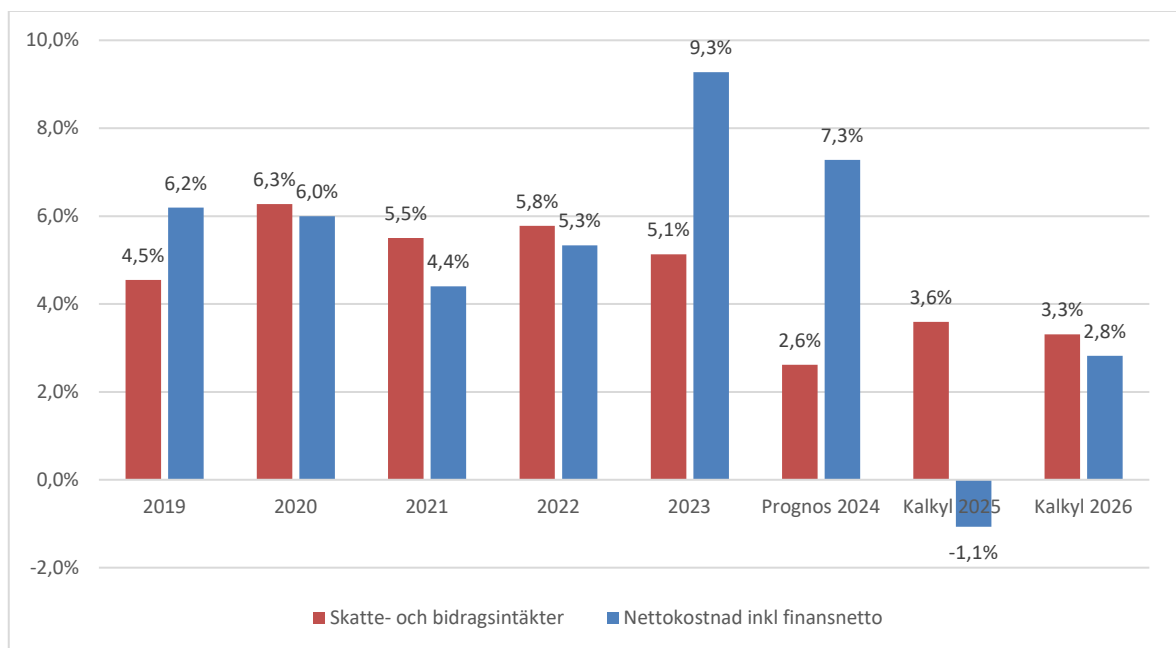

Diagram 2: Skatte- och nettokostnadsutveckling 2019-2023 med plan 2024-2026

3 Planering 2025 - 2027

Nämndernas förmåga att anpassa verksamheten till den beslutade budgeten blir avgörande för den ekonomiska ställningen framåt. Samtidigt som kostnaderna ökar och skatteunderlaget utvecklas svagare är behovet av investeringar stort i verksamheterna och även hos Gotlandshem. Under perioden 2022-2024 har effektiviseringar på totalt 150 mnkr genomförts i verksamheternas budgetar. Genomförandet har koncentrerats kring områdena inköp, bemanning, digitalisering och lokaler. Men även andra besparingar har genomförts för att klara nivån på 150 mnkr. Trots dessa beslutade effektiviseringar är kostnadsnivån framåt för hög i förhållande till intäkterna. Dessutom är underskottet i nämndernas verksamheter stort, framförallt inom hälso- och sjukvården. För att Region Gotland ska få en budget i balans framgent krävs besparingar på minst 300 miljoner kronor alternativt att staten skjuter till ytterligare statsbidrag som kompensation för bland annat ö-läget.

En viktig faktor för ökningen av skatteintäkter och generella bidrag är befolkningsutvecklingen. Dels ökar skatteunderlaget, dels bidrar de olika åldersgrupperna på olika sätt inom utjämningsystemen. För Gotland och även övriga Sverige har befolkningsökningen helt stannat av. Enligt den senaste prognosen från februari 2024 kommer folkmängden på Gotland att minska med 144 invånare till 2033. Även om befolkningen antalsmässigt kommer att bestå de kommande tio åren så kommer utmaningarna inte att vara de samma då som nu.

Problematiken är fördelningen av befolkningen i olika åldersgrupper. Som syns i tabellen så kommer andelen 65+ att öka från 27 % till 30 % samtidigt som andelen unga och personer i arbetsför ålder minskar. Det betyder att det finns ett demografiskt förändringstryck som kommer att kräva att resurser fördelas om. Region Gotland har resursfördelningsmodeller som tar hänsyn till dessa omfördelningsbehov.

Kompetensförsörjningsutmaningen blir också särskilt tydlig. För att öka skatteunderlaget och klara kompetensförsörjningen behöver fortsatta satsningar göras för att öka andelen befolkning i arbetsför ålder. En mer omfattande analys av demografien finns i dokumentet planeringsförutsättningar som är ett av underlagen till budgetberedningen.

Befolkningsutveckling 2023 - 2033	Utfall 2023, antal	Andel, %	Prognos 2033, antal	Andel, %
0-18 år	11 837	19,4	10 780	17,7
19-64 år	32 584	53,4	31 715	52,1
65+	16 608	27,2	18 390	30,2
Summa	61 173	100,0	64 789	100,0

3.1 Planeringsprocess inför budgetberedningen

I samband med beslutet om ny styrmodell togs även beslut om en ny planeringsprocess. Den nya processen implementerades succesivt under 2023 och fullt ut under 2024. Skillnaderna är en mer utvecklad omvärldsanalys, gemensamma planeringsförutsättningar, årlig översyn och beslut om mål, borttagande av strategisk plan och budget till förmån för mål- och budgetskrivelse, nulägeskartor för respektive nämnd samt en mer långsiktig verksamhetsplan kombinerat med årliga aktiviteter.

En omvärldsanalys presenterades i december 2023. Resultatet finns att läsa här:

<https://docpoint.gotland.se/Document/Document?DocumentNumber=35975>

I analysen lyfts omvärldstrender samt dess effekter på Gotland och Region Gotland som helhet. Denna analys skapar en gemensam bild av Gotland och Region Gotlands utmaningar och möjligheter. Utifrån den gemensamma analysen tar förvaltningarna fram en bearbetad omvärldsanalys som är mer specifik för respektive verksamhet.

På planeringskonferensen presenterades väsentliga slutsatser från omvärldsanalysen och ett dokument med gemensamma planeringsförutsättningar har tagits fram. Detta dokument ligger tillsammans med mål och budget till grund för verksamhetsplaneringen framåt. En av slutsatserna från planeringskonferensen var att befolkningsprognosen har förändrats relativt kraftigt.

Utifrån dialogmötena mellan regionledningen och alla nämnder/förvaltningar kan sammanfattningsvis konstateras att det finns fortsatt stora behov av resurstillskott i nämnderna. Detta i kombination med lågkonjunktur och svag befolkningsutveckling ger ett mycket utmanande läge. Kompetensförsörjningen är en av de största utmaningarna som nämnderna står inför. Det pågår också olika utredningar om nya lagförslag och uppdrag som kommer att kräva resurser i kommuner och regioner.

3.2 Långsiktig finansiell analys

Under hösten 2023 genomförde PWC en långsiktig finansiell analys för Region Gotland. Syftet är att ge en oberoende och objektiv bild av regionens ekonomiska förutsättningar.

I analysen redovisas en framräkning av det demografiskt betingade investeringsbehovet i förhållande till regionens investeringsplan samt resultatet av en konsekvens- och driftkostnadsanalys av investeringsplanen.

Resultatet av beräkningen visar vilket effektiviseringstryck, alternativt skatteökningstryck eller omprioriteringsbehov som behövs för att få en hållbar ekonomi på lång sikt.

3.2.1 Slutsatser och rekommendationer

Region Gotlands förväntade intäkter räcker inte för att finansiera en full uppräkningsplan med demografi, lön samt pris av regionens verksamheter. Gapet mellan intäkter och kostnader år 2032 motsvarar en skattehöjning på 3,59 kronor. För att hålla tillbaka kostnadsökningen till en nivå som matchar intäkterna krävs en årlig genomsnittlig effektivisering på minst 1,62 procent.

I kalkylen förutsätts regionen investera cirka 800 mnkr om året i löpande priser. Det är högre än demografiskt betingade investeringar och en hög resultatnivå bör upprätthållas för att uppnå en rimlig självfinansiering. En resultatnivå på 2 % ger en ökning av låneskulden med 1 miljard fram till 2032. Att till viss del lånefinansiera varaktiga investeringar behöver inte vara felaktigt. Det viktiga är att hålla positiva resultat och därmed upprätthålla en rimlig egenfinansiering.

- Säkerställ långsiktighet i planeringen:

Arbeta kontinuerligt med det långsiktiga perspektivet. Treårsperspektivet räcker inte när utvärdering/planering ska göras av begreppet god ekonomisk hushållning.

- Arbeta med att analysera regionens kostnader och volymer:

ambitionsnivå i relation till begränsade resurser, hitta möjliga effektiviseringsmöjligheter, stämmer utfallet med den politiska viljeinriktningen, jämför med andra regioner/kommuner

- Säkerställ att budgetmodellen innehåller nödvändiga volymkomponenter:

omfördelning mellan verksamheterna när målgrupperna förändras

4 Förslag till effektivisering – redovisning av uppdrag

Regionstyrelsen beslutade i oktober 2023 att ge regiondirektören i uppdrag att ta fram (olika) förslag för att genomföra 1 % effektivisering i snitt per år, utifrån lärdomar av tidigare effektiviseringsprogram. Koncernledningsgruppen och ekonomichefsnätverket har varit involverade i arbetet och löpande lämnat synpunkter.

Samtidigt som arbetet pågått har behovet av effektiviseringar och besparingar blivit större. Bokslutet 2023 visade att nettokostnadsutvecklingen och nämndernas underskott var större än vad som tidigare prognostiserats samtidigt som befolkningen inte ökar de närmaste åren och lågkonjunkturen innebär lägre skatteintäkter än vad som låg in kalkylen tidigare. Det verkliga behovet av kostnadsminskningar eller intäktsökningar uppskattas till minst 300 miljoner kronor. Det motsvarar cirka 500 anställda. En kostnadssänkning av den här omfattningen kan inte genomföras utan väsentlig påverkan i verksamheterna eller att det märks hos gotlänningarna.

Sammantaget bedöms ett gemensamt arbete tillsammans med de besparingsåtgärder som initierats inom respektive nämnd ha potential att leda till besparingar på drygt 200 miljoner kronor varav cirka 45 miljoner kronor i budget 2025-2026. Resterande besparingar på 100 miljoner kronor behöver ske i respektive verksamhet. Utifrån val av inriktning behöver respektive område utredas ytterligare och skarpa målbilder och uppdragsdirektiv tas fram.

Regiondirektören har också i mars 2024 fått i uppdrag av regionstyrelsen att ta fram gemensamma aktiviteter som skapar förutsättningar för att minska nämndernas kostnader och som möjliggör bättre kontroll och uppföljning av kostnadsutvecklingen. Beslut har tagits enligt följande och gäller året ut:

- Alla verksamheter ska vara mycket återhållsamma. Alla beslut och uppdrag som innebär utgifter ska övervägas noga.
- Samtliga medarbetare ska i första hand ta ut semesterdagar före flex- eller komplementdagar i de fall det finns risk att semesterdagar över trettio annars betalas ut i pengar eller att de lagstadgade 20 dagarna av årets semester ej kan tas ut.
- Minska på resandet och i första hand delta i möten och konferenser digitalt
- Alla konferenser ska i första hand läggas i egna lokaler
- Antalet leasingbilar ska ses över och en minskning ska utredas
- Investeringar ska om möjligt skjutas fram eller omprövas.

4.1 Tidigare effektiviseringsprogram

Region Gotland har sedan 2017 använt begreppet program i samband besparingar och effektiviseringar men även innan dess har besparingar genomförts. Skatten höjdes med 50 öre 2014 och har sedan dess legat på samma nivå.

Ett första samlat mer långsiktigt effektiviseringsarbeteprogram påbörjades 2016 och effektuerades 2017-2019. Ett omfattande arbete genomfördes och inriktningen på programmet togs fram i en så kallad krisgrupp där både politiska företrädare och ledande tjänstepersoner deltog.

Detta program utvärderades av konsultföretaget Arkwright. Följande övergripande slutsatser konstaterades:

- Av de 170 mnkr i besparingar som beslutades av regionfullmäktige i juni 2016 bedöms ca 85 procent kunna uppfyllas. Merparten av besparingarna har hanterats som generella effektiviseringar dvs utan att verksamhet tagits bort.
- Svårigheter i överblick och styrning med fler än 200 olika aktiviteter

- Hälso- och sjukvårdsnämnden och socialnämnden, som har en total budget på ca 3 mdkr, har inte varit en del av programmet
- Tekniska nämnden samt byggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden har procentuellt sett haft störst besparingar i relation till sina anslagsbudgetar
- Samtidigt som besparingsprogrammet genomförts har antalet anställda ökat
- Samtidigt som besparingsprogrammet genomförts har flera verksamheter fått betydande tillskott i form av statsbidrag
- Minskat internt chefsstöd från regionstyrelseförvaltningen har bidragit till påfrestningar ute i alla verksamheter
- Ingen betydande serviceminskning mot medborgarna verkar ha skett

Inför perioden 2020-2022 togs ett nytt program fram med målbilden att Region Gotland ska bedriva en verksamhet med god kvalitet och stabil ekonomi och det ska finnas en buffert för oförutsedda händelser. Målet var att sänka kostnaderna med 200 mnkr. Regionstyrelseförvaltningen fick i uppdrag att driva på, koordinera, samordna, följa och stödja effektiviseringsarbeten med syfte att minska kostnader, undvika suboptimeringar och hitta samordningsvinster.

Programmet omfattade från start sju projekt:

- Effektivisera och minska regionens lokalkostnader
- Strategisk hållbar bemanning
- Sänkning av inköpskostnader
- Sänkning av IT-kostnader
- Organisation och lokalisering av måltidsverksamhet
- Utredning framtidens skolorganisation
- Förändrad samhällsbyggnadsprocess

Regionstyrelsen har fått löpande rapporter om projekten. Mitt under pågående program kom pandemin och i juni 2021 beslutade regionstyrelsen att programmet skulle fortsätta fram till 2024 och regionstyrelseförvaltningen fick i uppdrag att samordna och arbeta vidare med områdena lokaler, bemanning, inköp och digitalisering inom samtliga verksamheter. Potentiell besparing för dessa områden bedömdes till 150 mnkr under perioden 2022-2024. Projekten som berörde samhällsbyggnadsprocessen, framtidens skolorganisation samt organisation och lokalisering av måltidsverksamheten drevs vidare och beslutades i respektive nämnd.

Totalt har effektiviseringskrav på 265 mnkr lagts på nämnderna mellan 2020 och 2024. Under 2021 och 2022 fanns tillfälliga medel i budget för att driva projekten framåt.

	Budget 2020	Budget 2021	Budget 2022	Budget 2023	Budget 2024	Summa
Extra medel		6 mnkr	3 mnkr			9 mnkr
Effektivisering	60 mnkr	55 mnkr	43 mnkr	55 mnkr	52 mnkr	265 mnkr

4.2 Lärdomar

Den samlade bedömningen i koncernledningsgruppen är att det är bra med ett sammanhållet program med utpekade områden med gemensamma målbilder. Det minskar risken för suboptimering och underlättar samordningsvinster.

Det kan också konstateras att i flera av de områden som ingått i programmet har kvalitetsförbättringar uppnåtts, exempelvis i samhällsbyggnadsprocessen, inköpsprocessen och bemanningsarbetet. Det har dock varit svårt att koppla dessa förändringar till konkreta kostnadsminskningar. Att arbeta med digitalisering, inköp, bemanning är något som respektive verksamhet behöver göra. Däremot har all den kunskap som byggts upp inom områdena varit mycket värdefull för ett fortsatt förändringsarbete och det finns potential till kostnadsminskningar i alla dessa områden. Men kostnadsminskningarna uppstår i form av olika förändringar i verksamheterna. Inom området digitalisering är det också tydligt att satsningar behöver göras på system och utvecklingsresurser för att få rätt effekt. Ett tydligt område där det skett kostnadsminskningar är de minskade lokalytorna på Visborgsområdet. Det hade inte varit möjligt att driva för en eller två förvaltningar utan kräver samordning och koordinering. Inom inköp och strategisk hållbar bemanning pågår också mycket gemensamt utvecklingsarbete som kan bidra till kostnadssänkningar eller undvika kostnadsökningar.

Sammanfattningsvis är slutsatserna följande:

- Bra med sammanhållet program för att minska risken för suboptimering och- att hitta samordningsvinster
- Inom flera områden har kvalitetsförbättringar uppnåtts
- Svårt att koppla dessa till konkreta kostnadsminskningar
- Satsningar behövs för att få effekt, exempelvis inom digitalisering
- Ett tydligt område där det skett kostnadsminskning är kontorsytorna på Visborg

4.3 Fortsatt arbete 2025-2026

Koncernledningsgruppen beslutade i januari 2024 att inriktningen på det gemensamma arbetet fortsatt ska fortsätta koncentreras kring områdena lokaler, bemanning, inköp och digitalisering. Men inriktningen är att besparingar ska uppnås inom respektive verksamhet med hjälp av gemensamt stöd och arbete inom dessa områden. Ett viktigt medskick är att inte räkna in en besparing både inom ett område och i respektive verksamhet. Den verkliga effekten och förändringen uppstår alltid i verksamheten. Störst effekt får förändringen om även relevant stöd inom området koncentreras till de olika verksamheterna.

Det här arbetet behöver dock kombineras med rena besparingsåtgärder i varje verksamhet. Det är inte möjligt att sänka nettokostnaderna med 300 miljoner kronor utan att förändra utbudet på något sätt. Eftersom nämnderna är ytterst ansvariga för att bedriva en verksamhet inom ramen för beslutad budget har flera beslut redan tagits i respektive nämnd för att minska kostnadsnivåer eller öka intäkterna.

Bemannning

Mycket arbete pågår i verksamheterna, till exempel att sänka sjukfrånvaron, gemensam bemanningshandbok, gemensam schemaläggning samt minskat behov av hyrpersonal.

Mot bakgrund av att antalet anställda inom Region Gotland de senaste åren har ökat med runt 400 medarbetare är det viktigt att följa utvecklingen framgent och att det finns väl genomarbetade analyser i de fall någon verksamhet ska växa.

Digitalisering

Flera initiativ pågår men svårt att beräkna ekonomisk nytta eftersom flera initiativ leder till en något minskad tidsåtgång hos många olika personer. Dessutom krävs förvaltning av nya system. Det är resurser som idag saknas inom verksamheterna. Det behövs också satsningar framåt på en robust IT-infrastruktur. De besparingar som kan räknas hem sker genom minskning av personal. Arbetet med digitala kallelser inom hälso- och sjukvården kommer dock leda till lägre portokostnader.

Upphandling

Det finns möjligheter att upphandla entreprenader inom fler verksamheter som skulle kunna leda till lägre kostnader. Från och med 2024 mäts kostnadsreducering eller undvikande av kostnadsökningar på våra upphandlingar.

Kvalitetsförbättringar har genomförts 2021-2023 inom alla delar av inköpsprocessen enligt program sänkta inköpskostnader som rapporterats till regionstyrelsen i mars 2024. Det är ett direkt resultat av ett gemensamt fokuserat arbete och tidigare effektiviseringsprogram.

Lokaler

Det finns potential att minska lokalytor inom Region Gotlands totala lokalbestånd till exempel på Visborgsområdet.

Högre intäkter

Taxor ska alltid sättas så att kostnadstäckning kan bibehållas eller ökas. Det finns verksamheter inom Region Gotland som arbetar mycket med uppdrag som är taxefinansierade och som ser att intäkterna skulle kunna öka. Avgifter förslås också höjas där det är möjligt exempelvis vårdavgifter.

Sänkt investeringsnivå

Den planerade investeringsnivån framåt är mycket hög. Eftersom resultatet samtidigt är lågt eller negativt leder det till ett kraftigt ökat behov av upplåning och ökade räntekostnader. En hög investeringsnivå leder också till ökade årliga avskrivningskostnader. Investeringsnivån framåt behöver anpassas till beräknade resultatnivåer. Om investeringsnivån under 2 år kan minskas till ett minimum kommer driftskostnaderna att minska.

Organisation/koncernstyrning

En omorganisation av regionens förvaltningar som förutsättningslöst ser på möjliga val av organisation skulle kunna leda till kostnadsänkningar. Samtidigt finns också funktioner som skulle kunna samordnas för nå samordning, ökad effektivitet och i förlängningen kostnadsminskningar.

4.4 Slutsatser

Ovanstående åtgärder är möjliga att genomföra och bedöms kunna leda till kostnadsänkningar på drygt 200 miljoner kronor 2025-2026 men behöver konkretiseras ytterligare genom tydliga uppdragsdirektiv. En mer specificerad bedömning av kostnadsänkningar presenteras på budgetberedningen. Utöver dessa initiativ behöver ytterligare åtgärder genomföras inom respektive verksamhet som leder till kostnadsminskningar på 100 miljoner kronor.

Flera besparingsinitiativ har inletts inom de nämnder som prognostiserar underskott 2024. Resultatet av dessa ses ännu inte i den första prognosen som lämnats för året. Förvaltningarna räknar ändå med att dessa kommer att få effekt senare under året eller under nästa år.

5 Kostnadsjämförelser

I det här avsnittet jämförs kostnader för ett antal stora verksamhetsområden med andra kommuner och regioner. Dessa siffror avser verksamhetsåret 2022. Räkenskaperna för 2023 publiceras i juni 2024.

För att veta om resurserna utnyttjas effektivt är jämförelser ett bra verktyg, dels mellan olika år och dels mellan olika kommuner och regioner. Avsikten är att redovisa ett diskussionsunderlag som bygger på faktiskt utfall i förhållande till andra. Dessa kostnadsjämförelser ska inte förväxlas med aktuellt ekonomiskt läge för regionen. Kostnadsjämförelser finns inte tillgänglig på samma detaljeringsnivå för alla regionens verksamheter. Det är anledningen till att det inte finns några jämförelser inom t.ex. samhällsbyggnadsområdet.

En relevant frågeställning i det här sammanhanget är vilka kommuner och regioner som är rimliga att jämföra med. Att göra jämförelser med kommungruppen har varit etablerat under lång tid. Inför år 2017 genomfördes en ny kommungruppsindelning. Gotland tillhör kommungruppen ”Mindre stad/tätort”. Jämförelser görs också konsekvent med så kallade likhetsutsökta kommuner. Det är kommuner som i teorin har liknande förutsättningar för sin verksamhet avseende befolkningsstruktur bland annat. När SKR gjorde sin analys användes inte liknande regioner utan de använde istället enbart Blekinge och Jämtland/Härjedalen. Det är de två regioner som liknar Gotland mest. Därför är det de regionerna även i den här jämförelsen som representerar begreppet liknande regioner för hälso- och sjukvård.

Inom vissa verksamhetsområden har en jämförelse med referenskostnad gjorts. I referenskostnaden vägs opåverkbara strukturella förutsättningar in, exempelvis ålder, invånarnas sociala bakgrund och den geografiska strukturen. Referenskostnaden är därmed olika i olika kommuner beroende på förutsättningar.

5.1 Sammanfattning

Region Gotlands faktiska kostnader i de olika delmodellerna jämfört med de båda jämförelsegrupperna kommungrupp och likhetsutsökta kommuner och regioner överstiger jämförelsegruppernas kostnader när det gäller grundskola, fritidshem, somatisk vård, primärvård, psykiatri och läkemedel. För delmodellerna äldreomsorg, gymnasium, IFO och LSS är regionens kostnader lägre än både jämförelsegrupperna. Jämförelsen av kostnader för tandvård och förskola ger olika bilder. Regionens kostnader för tandvård jämfört med kommungruppen är högre men i jämförelse med likhetsutsökta regioner ligger regionens kostnader på en lägre nivå. Jämförelser av delmodellen förskola visar att regionens kostnader för förskola ligger lägre än kommungruppens kostnader men svagt högre än de likhetsutsökta kommunerna.

Jämför vi med hur det sett ut tidigare år så finns det ett tydligt trendbrott när det gäller skolverksamheterna grundskola och fritidshem. Inget trendbrott syns dock för somatisk specialistvård. Kostnaderna för dessa verksamheter är fortfarande mycket högre än riket.

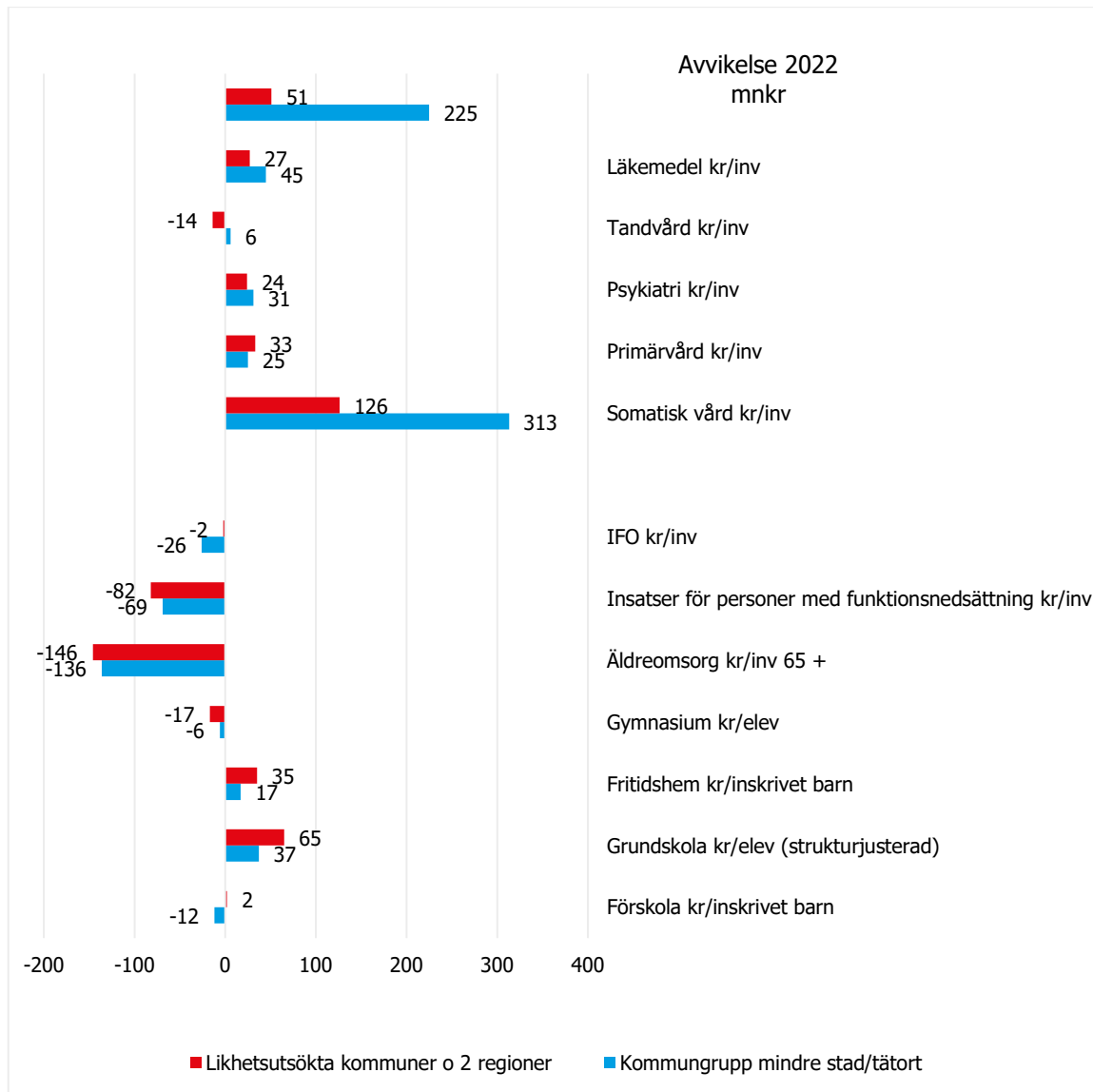

Diagram 3: Avvikelse jämfört med kommungrupp och likhetsutsökta kommuner/regioner 2022, mnr

5.2 Jämförelse med kommungruppen

I tabellen redovisas en sammanställning av en beräknad merkostnad respektive lägre kostnad för olika verksamheter inom Region Gotland i jämförelse med kommungruppen mindre stad/tätort. Siffrorna avser verksamhetsåret 2022. För hälso- och sjukvård och tandvård jämförs med ett vägt medelvärde för samtliga regioner. Tabellen avser både kommunal verksamhet och enskild verksamhet. I tabellen visas genomsnittlig kostnad per brukare/elev respektive invånare.

Verksamhet	Gotland kr	kr, komm ungrupp Mindre stad/tätort (ovägt medel)	Awikelse, kr	antal	Awikelse, %	Merkostnad Gotland, mnkr
Förskola kr/inskrivet barn	165 969	169 451	-3 482	3 344	-2%	-12
Grundskola kr/elev (strukturjusterad)	126 130	120 571	5 559	6 622	4%	37
Fritidshem kr/inskrivet barn	26 683	24 015	2 668	6 365	10%	17
Gymnasium kr/elev	123 208	126 366	-3 158	1 873	-3%	-6
Äldreomsorg kr/inv 65 +	59 988	68 294	-8 306	16 391	-14%	-136
Insatser för personer med funktionsnedsättning kr/inv	7 159	8 281	-1 122	61 173	-16%	-69
IFO kr/inv	4 470	4 890	-420	61 173	-9%	-26
*Somatisk vård kr/inv	22 771	17 651	5 120	61 173	22%	313
*Primärvård kr/inv	5 754	5 341	413	61 173	7%	25
*Psykiatri kr/inv	3 041	2 530	511	61 173	17%	31
*Tandvård kr/inv	817	712	105	61 173	13%	6
*Läkemedel kr/inv	3 613	2 884	729	61 173	20%	45
Totalt						227

Tabell 10: Merkostnad 2022 jämfört med genomsnitt i kommungrupp eller vägt medelvärde för alla regioner

*Jämförelse görs med vägt medelvärde för samtliga kommuner och regioner

Jämfört med kommungruppen är kostnaderna för äldreomsorg, insatser för personer med funktionsnedsättning och 231 mnkr lägre än kommungruppen.

Jämfört med kommungruppen är kostnaderna för utbildningsverksamheterna från förskola till gymnasiet 36 mnkr högre. Grundskola och fritidshem har i denna jämförelse kostnader som ligger över snittet. Övriga skolformer ligger i under nivå genomsnittet i kommungruppen.

I den här tabellen jämförs hälso- och sjukvården med ett vägt medelvärde för samtliga regioner eftersom begreppet kommungrupp inte existerar bland regioner. Denna jämförelse visar att det läggs mer resurser på den somatiska vården och mindre på primärvård och tandvård. Omräknat i kronor läggs 313 miljoner kronor mer på somatiskt vård på Gotland jämfört med riket. Jämför vi med samma analys från 2020 så är skillnaden större i år (förra året: +190 mnkr).

5.3 Jämförelse med liknande kommuner och regioner

Det finns ett verktyg i databasen Kolada där det går att söka ut liknande kommuner och regioner. Variablerna är befolkningsstruktur (30 %) och referenskostnad (70 %). Referenskostnad är ett begrepp som används inom kostnadsutjämningsystemet och indikerar vad respektive verksamhet borde ha för nettokostnad om kommunen bedriver den verksamheten med genomsnittlig ambitionsnivå och effektivitet. Det innebär att det inte är samma jämförelsekommuner för alla områden utan beroende på verksamhet är det olika kommuner som jämförs. Vi jämför oss alltså med de kommuner som liknar oss mest just för den verksamheten. Trots att vi kan söka ut de kommuner/regioner som liknar oss mest är det ändå inte helt säkert att det blir en adekvat jämförelse då ö-läget ju inte finns som en faktor hos andra.

När SKR gjorde sin analys användes inte liknande regioner vid jämförelsen för hälso- och sjukvården utan de använde istället enbart Blekinge och Jämtland/Härjedalen. Det är de två regioner som liknar Gotland mest. Därför är det de regionerna även i den här jämförelsen som representerar begreppet liknande regioner för hälso- och sjukvård.

Följande avvikelser och merkostnader kan ses som indikationer:

Verksamhet	Gotland kr	Likhetsutsökta kommuner, 2 regioner*	Avvikelse kr	Avvikelse %	Antal**	Merkostnad Gotland mnkr
Förskola kr/inskrivet barn	165 969	165 111	858	1%	2 873	2
Grundskola kr/elev	126 130	116 286	9 844	8%	6 622	65
Fritidshem kr/barn	26 683	21 182	5 501	26%	6 365	35
Gymnasium kr/elev	123 208	132 329	-9 121	-7%	1 873	-17
Äldreomsorg kr/inv 65+	59 988	68 883	-8 895	-13%	16 391	-146
Insatser för personer med funktionsnedsättning kr/inv	7 159	8 501	-1 342	-16%	61 173	-82
IFO kr/inv	4 470	4 504	-34	-1%	61 173	-2
*NK Somatisk vård kr/inv	22 771	20 709	2 062	10%	61 173	126
*NK Primärvård kr/inv	5 754	5 222	532	10%	61 173	33
*NK Psykiatri kr/inv	3 041	2 647	394	15%	61 173	24
*NK Tandvård kr/inv	817	1 041	-224	-22%	61 173	-14
*NK Läkemedel	3 613	3 177	436	14%	61 173	27
Totalt						51

Tabell 11: Merkostnad 2022 jämfört med strukturellt liknande kommuner

*Jämförelse görs med Region Jämtland/Härjedalen och Blekinge

**Enligt SCB

När Region Gotland jämförs med dessa kommuner och regioner blir slutsatserna inte riktigt likadana som vid jämförelse med kommungruppen. Den sammanlagda avvikelsen är cirka 51 mnkr (jämför med 227 mnkr vid kommungruppsjämförelse).

Avvikelserna är större inom skolområdet +86 mnkr. Kostnaden för äldreomsorg är 13 procent lägre än de liknande kommunerna och kostnaden för insatser för personer med funktionsnedsättning är 16 procent lägre vilket gör att Gotland har en kostnad för dessa verksamheter som är 228 miljoner lägre (2021: -219) än liknande kommuner.

Vid en jämförelse enbart med regionerna Jämtland/Härjedalen och Blekinge visar det sig även här att Gotland lägger mer resurser på somatisk vård, primärvård, psykiatri, läkemedel och mindre på tandvård. Avvikelsen för somatisk vård har minskat jämfört med 2021, då var kostnaden 13 procent högre, nu är den 10 procent högre. Omräknat i kronor läggs det 126 miljoner kronor mer på somatisk vård på Gotland jämfört med dessa regioner.

Sammantaget ger det en nettokostnad för hälso- och sjukvård på Gotland som är 9 % högre än Jämtland/Härjedalen och Blekinge (motsvarande siffra 2021: 11% högre).

5.4 Nettokostnadsavvikelse

I begreppet nettokostnadsavvikelse jämförs den faktiska nettokostnaden (utfallet) för respektive verksamhet med den referenskostnad som är uträknad för Gotland i utjämningsystemet. Referenskostnad anger förväntad kostnad i en kommun givet ålder, behov och produktionsförhållanden vid genomsnittlig ambition och effektivitet. Referenskostnaden är alltså olika beroende på förutsättningar.

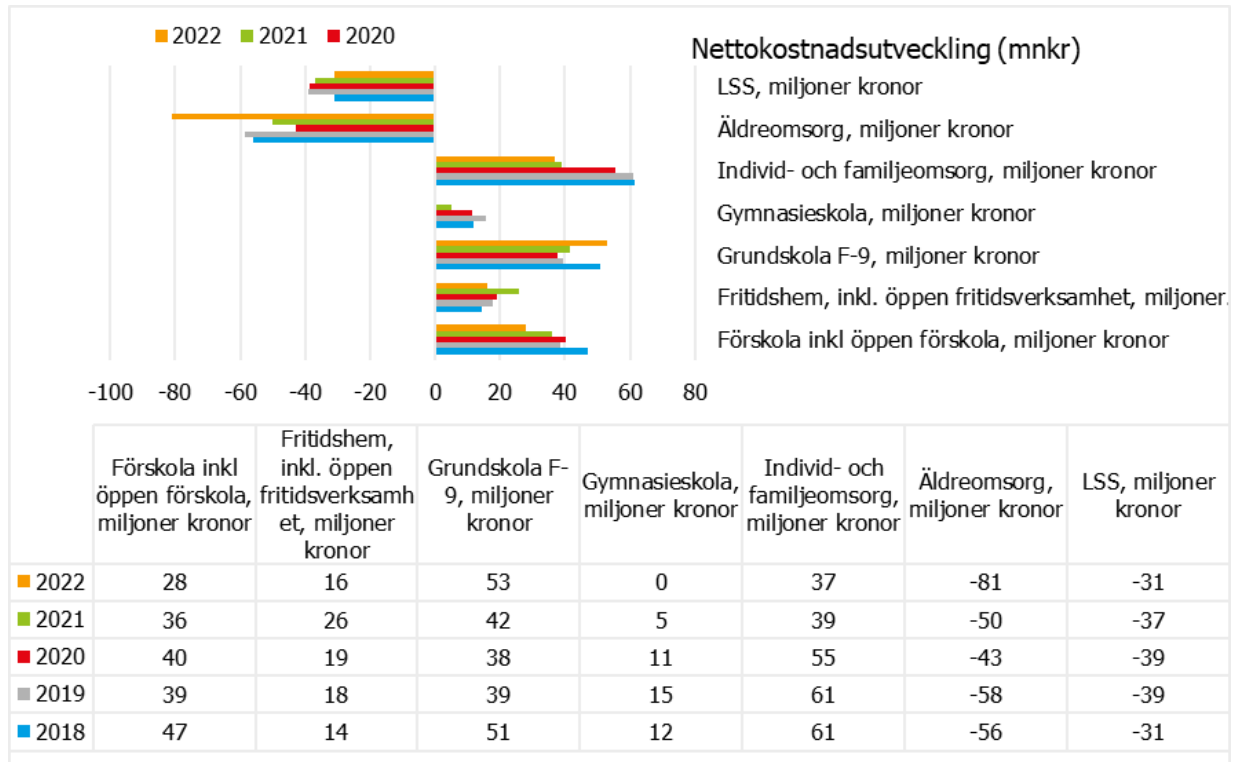

Diagram 4: Nettokostnadsavvikelse, %

Nettokostnadsavvikelsen (skillnaden mellan referenskostnad och verklig kostnad) är hög framförallt inom grundskola samt inom individ- och familjeomsorgen. Avvikelsen är låg inom LSS och äldreomsorg.

Förändringen mellan åren 2021 till 2022 för hela utbildningsområdet är 12 mnkr lägre nettokostnadsavvikelse (från 109 mnkr till 97 mnkr). 2015 var avvikelsen för hela utbildningsområdet 240 mnkr och nu är den 97 mnkr.

En hög avvikelse kan bero på att de variabler som används i kostnadsutjämningsystemet för att bedöma vilket behov som finns, inte fullt ut tar hänsyn till det verkliga behovet. Det indikerar ändå att det finns utrymme för effektivisering.

6 Finansförvaltning

Under finansförvaltningen redovisas regiongemensamma intäkter och kostnader. Intäkterna består av skatteintäkter, utjämningsbidrag och generella statsbidrag. Även intäkter från försäljning av anläggningstillgångar och exploateringsstillgångar redovisas här liksom finansiella intäkter. På kostnadssidan återfinns arbetsgivaravgifter, tjänstepensioner och finansiella kostnader för bl.a. låneskulden.

Utvecklingen av skatteintäkter och statsbidrag beskrivs i avsnitt 1. Ekonomiska förutsättningar.

6.1 Försäljning av anläggningstillgångar och exploateringsstillgångar

Försäljning av anläggningstillgångar består i huvudsak av bebyggda fastigheter och mark. Exploateringsstillgångar utgörs av mark som förädlats för att säljas.

Vinster från försäljning av anläggningstillgångar får enligt huvudregeln inte ingå i balanskravsresultatet. Men om man kan visa att en försäljning av en anläggningstillgång innebär god ekonomisk hushållning kan man tillämpa en undantagsregel som gör att sådana vinster får ingå. Exempel är fastigheter som regionen säljer och där inte någon verksamhet längre bedrivs och innebär att regionen slipper framtida fastighetsunderhåll och investeringar.

Markexploatering räknas som kommunal verksamhet och vinster från försäljning av exploaterad mark får ingå i balanskravsresultatet i sin helhet, vilket är en stor fördel jämfört med försäljning av anläggningstillgångar.

Efterfrågan på byggbar mark i Visbyområdet är stor. Försäljningen av tomter på yttre A7-området har gått bra och genererat högre intäkter än väntat. Enligt tekniska nämndens slutrapport framgår att försäljningsintäkterna uppgått till 183 mnkr, intäkterna från anslutningsavgifter till 43 mnkr och utgifterna för infrastruktur till 78 mnkr. Två tomter återstår att sälja och väntas ge ytterligare ca 20 mnkr i försäljningsintäkter.

Vinster från försäljningar av främst fastigheter och mark har varierat mycket under den senaste tioårsperioden, se tabellen nedan. Under 2013 genomfördes en större försäljning av äldreboenden och under 2018 såldes två stora fastigheter i Visby hamn som Uppsala universitet hyr, vilket gör att dessa två år avviker med mycket högre vinster.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Reavinster	17	12	29	24	142	9	54	25	28	80
Exploateringsvinster ⁵	5	3	16	62	27	21	15	54	8	8
Summa	22	15	45	86	169	30	69	79	36	88

Tabell 12: Vinster från försäljning av anläggningstillgångar och exploateringsstillgångar (mnkr)

Den mark regionen äger på Visborgsområdet kan exploateras i egen regi på motsvarande sätt som skett för yttre A7-området. En exploatering medför samtidigt stora investeringar i infrastruktur för gator, vägar, cykelbanor, vatten- och avlopp m.m. som försäljningsinkomsterna behöver kunna täcka. Visborgsområdets totala yta är cirka 500 hektar och kan när det är utbyggt omfatta cirka 4000 bostäder samt ytor om totalt cirka 40 000 kvadratmeter för verksamheter.

⁵ Från 2014 tillämpas exploateringsredovisning

Stadsutveckling Visborg består och kommer bestå av ett flertal exploaterings- och infrastrukturprojekt som kommer att bedrivas parallellt och i etapper under en lång tidshorisont och utbyggnadsperiod. Två exploateringsprojekt är startade som ska resultera i framtagande av två nya detaljplaner och utbyggnad av dessa, samt utbyggnad av två redan antagna detaljplaner. Ett infrastrukturprojekt avseende utbyggnad av Sandhedsvägen kommer att påbörjas under 2024.

Successivt under projektets gång och som följd av genomförda utredningar, har mer information framkommit som visar på flera utmaningar med den planerade exploateringen. Visborgsområdet ligger inom skyddszon för dricksvattentäkter och området är mycket flackt vilket medför att avrinning från området är en utmaning. Utmaningar finns också kring investeringar som behöver genomföras i vatten och avlopp som kommer generera en betydande påverkan på VA-kollektivet men även kring tillståndsfrågor kopplat till naturskydd. För de utmaningar som har identifierats, framförallt kopplat till vatten och avlopp, pågår ytterligare utredningar. Resultatet av utredningarna, som beräknas erhållas under 2024, kommer vara avgörande för Visborgsområdets framtida utveckling och exploatering.

Hur dessa investeringar ska finansieras behöver vara klarlagt innan exploateringen kan genomföras. Sammantaget kan konstateras att det kommer att ta ytterligare ett antal år innan det finns exploaterad mark att sälja men att området har potential att kunna ge försäljningsintäkter under lång tid framöver. Enligt exploateringsplan och budget 2025-2029 bedöms försäljningsintäkter komma tidigast under 2027/2028 och sedan framåt under ett antal år.

Förutom Visborgsprojektet så pågår följande exploateringsprojekt; kvarteret Järnvägen, Gråbo/Yttre Furulund, Torslunden, verksamhetsområde Annelund samt industrimark Österby och Bingerskvarn. Samtliga ligger i Visby och väntas ge exploateringsintäkter under perioden 2025-2030. Merparten av försäljningsintäkterna bedöms inflyta från 2026 och framåt.

Vinster från försäljningar av anläggningstillgångar och exploateringstillgångar är svåra att prognostisera och budgetera. Det är många olika parametrar som påverkar en försäljning. Förutom efterfrågan och politiska beslut påverkas försäljningarna av bygglov och andra myndighetsbeslut.

Mot bakgrund av att det främst är mark i mindre exploateringsområden som planeras säljas de kommande åren så har i plankalkylen för 2025-2027 har upptagits 10 mnkr i reavinster och 10 mnkr i exploateringsvinster för respektive år.

6.2 Pensionskostnader och pensionsskuld

Kommuner och regioner har en stor pensionsskuld för sina anställdas förmånsbestämda pensioner som regleras av kollektivavtalade pensionsavtal. Pensionsskulden redovisas enligt den s.k. blandmodellen vilket följer lagen om kommunal bokföring och redovisning. Blandmodellen innebär att pensionsskulden redovisas dels som en avsättning i balansräkningen och dels som en förpliktelse under ansvarsförbindelser inom linjen. Pensionsskulden i balansräkningen i bokslut 2023 uppgår till 1 517 mnkr och pensionsskulden i ansvarsförbindelser uppgår till 2 202 mnkr. Den totala pensionsskulden uppgår således till 3 719 mnkr. Pensionsskulden ökade mycket under 2023 på grund av den höga inflationen som gjorde att värdesäkring/indexeringen av pensionsskulden extra kostsam.

Ett nytt pensionsavtal för kommuner och regioner började gälla från och med 2023. Det nya avtalet, AKAP-KR, innebär en övergång till ett avgiftsbestämt pensionssystem som gör det möjligt att förutse kostnaderna bättre och över tid så ska pensionsskuldens ökningstakt avta. AKAP-KR innebär att premienivåerna höjs och kommer i nivå med övriga arbetsmarknaden.

Cirka 90 procent av de anställda kommer att flyttas över till AKAP-KR. Övriga medarbetare kan välja om de vill gå över till det nya avtalet eller stanna kvar i det förmånsbestämda KAP-KL-avtalet. AKAP-KR innebär att premienivåerna höjs med 1,5 procentenheter och innebär att pensionskostnaderna kommer att öka. AKAP-KR får effekter på både kostnader och likviditet. Eftersom AKAP-KR är ett avgiftsbaserat avtal så kommer betalningen av avgifterna att ske kvartalsvis.

Pensionsskulden beräknas enligt särskilda riktlinjer RIPS 21. Pensionsskuldens storlek och därmed effekt på kostnaderna påverkas mycket av diskonteringsränta och livslängdsantaganden. Diskonteringsräntan används för att nuvärdesberäkna pensionsskulden. Enligt RIPS 21 ska räntan fastställas årligen av SKR. RIPS-räntan ska bygga på en långsiktig ränta som inte påverkas av kortsiktiga svängningar på marknaden och som i större grad är kopplad till den långsiktiga reala räntan. SKR ska också ta hänsyn till den kommunala särarten med beskattningsrätten vid fastställandet av RIPS-räntan. Under 2023 fattade SKR beslut om att RIPS-räntan ska vara oförändrad på 1 procent. SKR anser att nivån är på en välavvägd nivå än så länge. Nästa beslut fattas vid halvårsskiftet 2024. En sänkning av RIPS-räntan med 0,5 procentenheter innebär ökade kostnader med cirka 10 procent motsvarande cirka 150 mnkr. Livslängdsantagandena ändrades 2021 och innebär att den totala skulden direkt ökade med 135 mnkr. Antagande om livslängd ändras mer sällan än diskonteringsräntan.

Pensionsskulden påverkas också mycket av hur inkomstbasbelopp och prisbasbelopp utvecklas. Medarbetare med en årsinkomst över brytpunkten 7,5 inkomstbasbelopp omfattas av en förmånsbestämd pension. Beroende på hur inkomstbasbeloppet och medarbetarnas inkomster utvecklas kan fler eller färre komma att omfattas av pensionsförmånen. Även pensionsförmånens storlek påverkas om medarbetarnas inkomster över brytpunkten ökar. Prisbasbeloppet används för att indexera pensionsskulden så att pensionsförmånen inte urholkas av inflation.

	2024*	2024**	2025*	2025**	2026*	2026**	2027**
Pensionsutbetalningar	211	217	215	225,5	216	227,5	230,5
Pensionsavgift	263,5	270	263,5	270	273,5	277	292
Pensionsskuldens förändring	319	342	89	112,5	24	20	35,5
Summa	794	829	568	608	514	525	558

Tabell 13: Pensionskostnader (mnkr).

* Budget 2024-2026 RF nov -23

** Pensionsprognos 2024-03-31

Under 2023 och 2024 har inflationen kommit upp på historiskt höga nivåer. Det har lett till att prisbasbeloppet ökat mycket 2023 (8,7 procent) och 2024 (9,1 procent). Effekten av detta är att pensionskostnaderna stigit kraftigt under 2023 och 2024. Under 2024 är prognosen att pensionskostnaderna blir 829 mnkr. Det är en fördubbling jämfört med pensionskostnaderna 2022. I den senaste prognosen från regionens pensionsadministratör Skandia (mars 2024) så antas prisbasbeloppet 2025 öka med 3,3 procent för att sedan ligga på en nivå kring inflationsmålet på 2 procent. Det innebär att pensionskostnaderna återgår till en mer normal nivå från 2026.

I tabellen framgår att pensionskostnaderna för 2025 enligt den senaste prognosen är 40 mnkr högre för år 2025 och 9 mnkr högre för år 2026 jämfört med det budget 2024-2026. Den senaste pensionsprognosen har inarbetats i plankalkylen för 2025-2027.

6.3 Finansiella intäkter och kostnader

De finansiella intäkterna utgörs av borgensavgifter, räntor, utdelningar samt avkastning på pensionsmedelsplaceringarna. De finansiella kostnaderna består i huvudsak av räntor på lån och pensionsskuld samt bankavgifter. Finansnettot, finansiella intäkter minus finansiella kostnader, har under en lång rad år varit negativt till följd av en stor låneskuld. I takt med att pensionsmedelsplaceringarna har blivit större så har avkastningen bidragit till att finansnettot under tre av de senaste fem åren varit positivt. Eftersom placeringarna ska värderas till verkligt värde kan det slå åt båda hållen beroende på hur de finansiella marknaderna utvecklas. En lägre låneskuld i kombination med låga räntekostnader har också bidragit positivt. För 2023 och 2024 så har däremot den finansiella kostnaden för indexering av pensionsskulden varit exceptionellt hög som beskrivits i avsnittet ovanför.

Aktieutdelningen från dotterbolaget Gotlands Energi AB (Geab) har under en lång rad år fram till 2015 utgjort den enskilt största finansiella intäkten. Under 2016-2017 lämnade Geab inte någon utdelning. Anledningen var att kapitalet behövts till finansiering av investeringar. Under 2018 återupptogs aktieutdelningen igen. Från 2022 sänktes Region Gotlands andel av aktieutdelningen från 10 mnkr till 5 mnkr. Geab står återigen inför stora investeringar har behov kapital för sin finansiering och konsolidering. Från 2023 har Geab inte lämnat någon utdelning. I plankalkylen har inte något belopp för aktieutdelning tagits upp 2025-2027.

De finansiella kostnaderna består i huvudsak av räntekostnader för pensionsskuld och upplåning. Räntekostnaderna för pensionsskulden utgör sedan drygt 10 år den största finansiella kostnadsposten. Regionen kan inte påverka den utan den styrs istället av riktlinjer för pensionskultsberäkning och utvecklingen av prisbasbelopp.

6.3.1 Låneskulden och investeringars utveckling

Låneskulden har legat relativt stabilt de senaste åren trots en stor investeringsvolym. Bra resultatnivåer och en god likviditet under åren 2020-2022 gjorde att låneskulden har kunnat amorteras med 195 mnkr. Låneskulden uppgår nu till 380 mnkr. Den genomsnittliga räntan på låneskulden är 2,2 procent, genomsnittlig räntebindningen 3,7 år och genomsnittlig kapitalbindning är 1,9 år. Cirka en tredjedel av skulden ska omsättas under 2024.

För 2024 är den totala investerings- och exploateringsbudgeten inklusive kompletteringsbudget mycket hög, 1 366 mnkr. Av olika anledningar blir det ofta fördröjningar i investerings- och exploateringsprojekten. De senaste fem åren har de redovisade investeringsutgifterna legat mellan 35-56 procent av den totala investeringsbudgeten. Om utgifterna för investering och exploatering skulle bli 50 procent av budget innebär det investeringsutgifter på ca 680 mnkr. I delårsrapport 1/2024 har investeringsprognosen satts till 650 mnkr.

Likviditeten har försämrats mycket under 2023 på grund av höga investeringar på 667 mnkr och ett svagt resultat på -2 mnkr och vid årets slut var likvida medel inklusive nyttjad kontokredit -83 mnkr.

I planen för investeringar och exploatering enligt regionfullmäktiges beslut i november 2023 så uppgår investeringarna 2024-2026 sammanlagt till 2 544 mnkr och exploateringsutgifterna till 88 mnkr. Totalt 2 632 mnkr. Dessutom tillkommer kompletteringsbudget 2024 på 594 mnkr vilket ger en total investeringsbudget 2024-2026 på 3 226 mnkr. Det är enormt stora summor som skulle kräva en omfattande upplåning.

För 2024 är prognoserna för årets resultat -311 mnkr och investeringar -650 mnkr och innebär att långfristiga lån behöver tas upp med cirka 400 mnkr för att klara att finansiera investeringarna och återställa kontokrediten.

En förenklad prognos av lånebehovet 2025-2027 utifrån den uppdaterade plankalkylen baserad på skatteprognos (februari -24) och pensionsprognos (-mars24) samt ett antagande om en investeringsnivå på 650 mnkr per år kommer låneskulden att behöva öka från 380 mnkr till cirka 1 650 mnkr och det skulle innebära att det finansiella målet om att låneskulden högst för uppgå till 15 procent av skatteintäkter, utjämningsbidrag och generella statsbidrag överskrids.

6.3.2 Utveckling av räntor och räntekostnader

Inflationen ökade kraftigt under 2022-2023. Den utlösande faktorn var Rysslands invasion av Ukraina och de konsekvenser detta medförde för säkerhetsläge och global handel. Även de kraftiga ekonomiska stimulanserna från centralbanker och stater under pandemin i kombination med utbudsstörningar gjorde att inflationen redan börjat öka i slutet av 2021 och bidrog till att den snabba och kraftiga ökningen av inflationen 2022-2023. Centralbankernas svar på inflationsutvecklingen har varit att i snabb takt höja sina styrräntor.

Riksbanken har sedan i maj 2022 höjt styrräntan åtta gånger från 0 procent till 4,0 procent i september 2023. Styrräntan har sedan dess legat kvar på 4,0 procent. Enligt den senaste prognosen från riksbanken i mars 2023 så är bedömningen att styrräntan kan börja sänkas i maj eller juni. Inflationen har fortsatt sjunka och närmar sig inflationsmålet på 2 procent men det finns risk för bakslag. Riksbankens prognos är att styrräntan kommer att ligga på 3,2 procent vid årsskiftet. Nordeas bedömning är att riksbanken kommer att ha möjlighet börja sänka räntan i maj och sedan kunna göra flera räntesänkningar under 2024 så att styrräntan vid årsskiftet kommer att ligga på 2,5 procent. Nordea tror sedan att styrräntan kommer att ligga kvar på 2,5 procent från 2025 och de närmaste åren efter det. Riksbanken prognostiserar att styrräntan kommer att ligga på cirka 2,8 procent kvartal 1 2026 och sedan röra sig lite sakta ned mot 2,5 procent under 2027.

Den rörliga räntan 3M Stibor ligger för närvarande på 3,96 procent och jämfört med för ett år sedan så är det nästan 0,5 procentenhet högre. Marknaden prissätter att 3M Stibor kommer att ligga på 3,05 procent om 1 år och på 2,63 procent om två år för att sedan ligga i ett intervall på 2,5-2,75 procent.

En 5-årsränta ligger för närvarande på 3,02 procent. Marknadens prissättning är att 5-årsräntan kommer att sjunka till 2,80 procent om 1 år och sedan ligga i ett intervall på 2,8-3,0 procent de närmaste åren därefter.

Hur räntorna faktiskt kommer att utvecklas är svårt att veta. Avgörande för när styrräntorna kommer att kunna sänkas är inflationsutvecklingen. I planeringen för de kommande åren är det förnuftigt att ta höjd för en lite högre räntenivå.

Utvecklingen av regionens räntekostnader under planperioden beror inte bara på ränteutvecklingen utan också på hur låneskulden utvecklas. Låneskulden beror i sin tur på i vilken utsträckning investeringsutgifterna kan finansieras med egna medel. Ytterligare ett sätt att finansiera investeringar är att sälja tillgångar t.ex. fastigheter som inte längre används av regionens verksamheter.

Lån med räntebindning utgör för närvarande 82 procent av låneskulden och resterande lån har rörlig ränta. Skuldportföljens kortsiktiga räntekänslighet vid en ökning med 1 procentenhet av 3M Stibor ger en kostnadsökning med ca 0,3 mnkr/år.

En ökning av låneskulden från 380 mnkr till 1 650 mnkr under planperioden 2025-2027 skulle innebära att de årliga räntekostnaderna ökar från 8 mnkr till 36 mnkr givet en oförändrad snitt-ränta. Med en genomsnittsränta på 2,5 procent skulle räntekostnaden öka från 8 mnkr 2023 till

cirka 41 mnkr 2027 och skulle genomsnittsräntan ligga på 3 procent 2027 så skulle räntekostnaden då hamna på cirka 50 mnkr.

I plankalkylen har räntekostnaderna uppdaterats med ett antagande om låneskulden ökar till 825 mnkr 2025 och under 2026 ökar till 1 125 mnkr och sedan ligger kvar på samma nivå 2027. En låneskuld på 1 125 mnkr motsvarar på 15 procent av skatteintäkter, utjämningsbidrag och generella statsbidrag, vilket är taket för det finansiella målet för låneskulden enligt regionens riktlinjer för god ekonomisk hushållning.

6.3.3 Internränta 2025

Internräntan används i internredovisningen för beräkning av de kapitalkostnader på anläggningstillgångar som verksamheterna disponerar. Internräntan påverkar den kapitalkostnad som verksamheterna får betala. Det är framför allt tekniska nämndens verksamheter som belastas med de största kapitalkostnaderna. En ändring av internräntan påverkar därmed kostnadsnivån och även nämndens externa avgifter och taxor. Även internhyra och interna priser påverkas av en högre internränta.

Utgångspunkten är att internräntan ska motsvara regionens långsiktiga externa upplåningskostnad. Internräntan höjdes från 1,0 procent till 2,0 procent från år 2024. Genomsnittsräntan för de externa lånen ligger på 2,2 procent i mars 2024.

Regionen bedöms behöva låna upp minst 100 mnkr 2024 och ytterligare 350 mnkr 2025 till följd av svaga resultat och höga investeringsutgifter. De nya lånen kommer att lånas upp till högre ränta. Den prognostiserade genomsnittsräntan för skuldportföljen år 2025 är 2,5 procent.

Enligt Kommuninvest var den genomsnittliga räntan för kommunsektorns upplåning 2,22 procent år 2023. Simulering utifrån marknadsränteläge, låneportföljer och förfall visar på en något ökande räntenivå de närmaste åren. Den framskrivna räntan för 2024 är 2,49 % och 2,50 % för 2025. SKR:s förslag till internränta 2025 är 2,5 procent (SKR Aktuell Ekonomi 24:13).

Eftersom internränta ska motsvara regionens externa genomsnittliga upplåningsränta behöver internräntan höjas från 2,0 procent till 2,5 procent 2025.

7 Regionen som arbetsgivare

Region Gotland är Gotlands största arbetsgivare och har som de flesta arbetsgivare stora utmaningar vad gäller kompetensförsörjning. En befolkning med ett ökat välfärdsbehov kombinerat med stora pensionsavgångar och en minskad andel av befolkningen i arbetsför ålder, gör att fler och fler yrken blir bristyrken och det blir allt svårare att rekrytera. Med nuvarande uppdrag kommer ”arbetskraften” inte att räcka till. Samtidigt utmanar regionens ekonomi där färre personer behöver göra mer för att klara dagens budgetramar samtidigt som uppdragen blir fler.

Utöver demografin påverkar en mängd andra faktorer regionens verksamheter, såsom konjunkturförändringar, omvärldsläget, rörligheten på arbetsmarknaden, den nya generationens syn på arbete, den psykosociala hälsan, höga sjuktal, återhämtningsmöjligheter och hög arbetsbelastning i verksamheterna. Många är de utmaningar som Region Gotland behöver kraftsamla kring samtidigt som det också ger möjligheter att kunna tänka annorlunda kring uppdrag och arbetsätt.

För att möta utmaningarna krävs att Region Gotland lyckas att attrahera nya medarbetare, men framförallt utifrån omvärldens förutsättningar behålla och utveckla befintliga medarbetare.

Rätt kompetens är avgörande för förmågan att uppnå uppsatta mål med kvalitet och för att organisationen ska utvecklas mot framtiden. Region Gotland behöver fortsätta att arbeta för en god arbetsmiljö (både fysiskt och psykosocialt) med ett aktivt ledar- och medarbetarskap i alla verksamheter. Detta påverkar allt från hur man trivs med sina arbetskamrater, hur meningsfullt man upplever sitt arbete och sina arbetsuppgifter, hur stort inflytande man har över sin arbetssituation samt vilka möjligheter det finns till personlig utveckling. Är den psykosociala arbetsmiljön god så är medarbetare som regel mer engagerad och verksamheten blir mer effektiv.

Det handlar även om förebyggande arbete med insatser som stärker hälsan och där arbetstid förläggs på ett hälsosamt sätt som också ger stabilitet och förutsägbarhet. Befintliga kompetenser behöver användas på nya sätt, det behöver finnas attraktiva villkor, bra möjligheter till löne- och karriärutveckling och även en snabb utveckling av teknik behöver utnyttjas på bästa sätt. Det behöver även finnas förutsättningar för fler medarbetare att arbeta heltid samt stanna längre i arbetslivet. Region Gotland behöver tänka nytt kring kompetens för att kunna återbesätta vakanser och ta vara på hela arbetsmarknaden. Alla dessa insatser kommer sammantaget även stärka arbetsgivarvarumärket.

I denna text presenteras de områden som Region Gotland som arbetsgivare behöver fokusera och prioritera i budget för att på så sätt kunna säkra genomförande och göra förflyttningar framåt. Kostnader eller omfördelningar behövs både på regiongemensam nivå samt inom varje nämnds ansvarsområde. Områdena utgår från möjligheterna att kunna göra förflyttningar inom Region Gotlands prioritering om *god arbetsmiljö* samt mål om att *fler medarbetare årligen ska rekommendera sin arbetsplats till andra*.

Prioritering – Region Gotland ska prioritera god arbetsmiljö genom aktivt ledarskap och medarbetarskap.

Kompetensförsörjningen behöver säkras och organisationen ställa om för att klara uppdraget för de vi är till för. Att vara en attraktiv arbetsgivare innebär att ta tillvara medarbetares kompetens, erfarenhet och initiativkraft, vilket är en förutsättning för att behålla och rekrytera nya medarbetare. Att Region Gotland erbjuder en god arbetsmiljö och goda arbetsvillkor är avgörande för den långsiktiga kompetensförsörjningen.

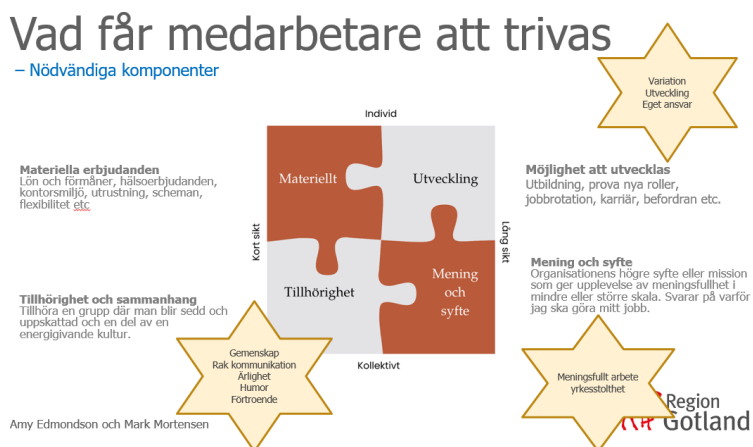
Prioriteringen god arbetsmiljö ska drivas i riktning mot de åtta friskfaktorerna som Sunt arbetsliv identifierat; rättvis och transparent organisation, ledarskap, delaktighet och inflytande, kommunikation och återkoppling, prioritering av arbetsuppgifter, kompetensutveckling genom hela arbetslivet, systematiskt arbetsmiljöarbete i vardagen samt tidiga insatser och arbetsanpassning

Mål – andelen medarbetare inom Region Gotland som kan rekommendera sin arbetsplats till andra ska årligen förbättras

Region Gotland behöver arbeta aktivt med sin kompetensförsörjning för att både behålla befintlig personal, men även för att rekrytera nya medarbetare i framtiden. Det finns starka kopplingar mellan i vilken utsträckning medarbetare är villiga att rekommendera sin arbetsplats för andra och väl fungerande arbetsgrupper. Målet följs upp via den årliga medarbetarundersökningen

Till budgetberedningen 2025, kostnader att ta höjd för

Nedan en sammanställning kring forskning gällande nödvändiga komponenter för att ge förutsättningar för medarbetare att trivas, vilja göra sitt bästa och stanna kvar och utvecklas. Därunder viktiga prioriteringar för Region Gotland som arbetsgivare.

7.1 Lön och förmåner – erbjudanden och goda arbetsvillkor, attraktiv arbetsgivare

Inom Region Gotland får vi fler och fler bristyrken och allt svårare att rekrytera till många av våra uppdrag. För att klara våra framtida utmaningar behöver vi göra allt vi kan för att prioritera insatser som gör att vi både kan attrahera nya, men också behålla och utveckla befintliga medarbetare. Löneläget, andra förmåner, bemanning tillsammans med en hållbar arbetsmiljö är viktiga delar för att kunna attrahera, behålla och utveckla medarbetare.

7.1.1 Personalkompensation 2025, marknadsanpassad och jämställd lönebildning

Region Gotland har under flera år gjort nödvändiga satsningar på lönebildning för att få jämställda och marknadsmässiga löner, dessa satsningar har gett effekt. Ett exempel är löneskillnaden mellan män och kvinnor. År 2016 var kvinnornas medianlön 94 % av männens. I december 2023 var männens och kvinnornas medianlön i stort sett på samma lönenivå (33 000 kronor för kvinnor och 33 150 kronor för män). Det finns dock fortfarande skillnader i den 90:e percentilen. Regionen behöver fortsätta arbeta med lönestruktur och obalanser mellan yrkesgrupper och/eller mellan förvaltningar, vilket också jämställdhetskartläggningen för år 2023 visar. Det är också viktigt att öka lönespridningen inom regionens yrkesgrupper så att det finns möjlighet för medarbetarna att göra en lönekarriär. Lönerna för flera av regionens yrkesgrupper närmar sig

eller är i nivå med rikets mediallöner, men fortsatta lönesatsningar krävs för att hålla i den utvecklingen. De flesta kommuner/regioner gör lönesatsningar och det är viktigt att även Region Gotland gör det för att inte halka efter lönemässigt.

Inför 2025 finns flera osäkra faktorer gällande löneökningens behovet:

- Nya centrala löneavtal från och med 2024-04-01 förhandlas av Sveriges kommuner och regioner (SKR) med centrala parter. Avtalsrörelsen sker i ett tufft ekonomiskt läge samtidigt som bristen på arbetskraft är stor. Osäkerheten kring löneavtalen har inneburit att det varit svårt att göra en bedömning för löneökningens behovet inför 2025 års löneöversyn. Flera av löneavtalen är ettåriga vilket innebär en ny avtalsrörelse även våren 2025.
- Det så kallade ”märket” (arbetsgivare och fackförbund inom industrin sätter en norm för löneökningstakten i avtalen på svensk arbetsmarknad) ska omförhandlas inför 2025 års lönerörelse. För år 2024 är märket 3,3%. Märket kommer att påverka lönenivåerna i de centrala löneavtalen och det innebär att regionen behöver budgetera för personalkostnadsökningarna utifrån nivån på märket.
- Marknaden och bemanningsföretagen driver löneutvecklingen genom att erbjuda väsentligt högre löner för samma uppdrag, vilket bland annat innebär att ingångslönerna trycks upp och det i sin tur påverkar lönestrukturen och lönespridningen i regionens yrkesgrupper samt ökar förväntningarna bland övriga medarbetare.
- Löneöversyn 2024 för regionens medarbetare påbörjas när de centrala löneavtalen för 2024 är färdigförhandlade. Analyser och beräkningar har gjorts på regionnivå men en slutlig analys av löneöversyn 2024 kommer troligtvis vara klart först efter sommaren.

- *Personalkompensation 2024 för marknadsanpassad och jämställd lönebildning*

I och med ovanstående osäkerhetsfaktorer samt med utgångspunkt att det s k ”märket” kommer att hamna på ungefär samma nivå år 2025 som år 2024 så bedöms löneökningens behovet för en marknadsanpassad och jämställd lönebildning samt för att kunna behålla och rekrytera medarbetare behöva ligga på minst samma nivå år 2025 som år 2024, c:a 3,35 % vilket motsvarar 140 mnkr.

I dessa 140 mnkr ingår även en regionövergripande satsning på jämställda löner utifrån lönekartläggning av osakliga löneskillnader mellan kvinno- och mansdominerade yrkesgrupper med medarbetare som utför arbeten som är att betrakta som likvärdiga men arbetar på olika förvaltningar. Den centrala jämställdhetsatsningen sparas centralt för att efter kompletterande analyser av löneläget och löneavtalen fastställas och fördelas till förvaltningarna efter budgetberedningen.

7.2 Ett hälsofrämjande arbete fokus på aktivt och förebyggande arbetsmiljöarbete – friskvårdsbidrag och tid

I flera av regionens verksamheter finns det höga sjuktal och det finns många yrkesgrupper som inte är kvar i yrket fram till pensionsålder. Att satsa på ett förebyggande och hälsofrämjande arbete skulle göra att sjukkostnaderna minskar, att vi får medarbetare som orkar arbeta längre och att vi även kan bemanna på ett bättre sätt för att möta kompetensförsörjningsutmaningen.

Ett fungerade och aktivt friskvårdsarbete, där fokus är på främjande och förebyggande insatser istället för punktinsatser och efterhjälpande insatser, är en förutsättning för få hållbara medarbetare med högt medarbetarengagemang och även för att vara en konkurrenskraftig och attraktiv arbetsgivare. En satsning på hälsa och friskvård kommer att ge effekter på flera nivåer. Det kommer att ses som en personalförmån vilket bidrar till attraktivitet, ger sänkta sjuktal, ökad kreativitet, bättre beslutsförmåga samt minskad påverkan av hög stress. Det är ett viktigt steg i att klara bemanningen.

Forskning visar att aktivt och systematiskt arbete med hälsa och friskvård ger vinster för individen, organisationen och samhället. Med cirka 6 800 medarbetare utgör Region Gotlands organisation 11 procent av Gotlands befolkning. Medarbetarna är samtidigt medborgare, föräldrar, vårdtagare med mera. Detta ger oss en unik möjlighet till synergieffekter där satsningar även kan ge positiva effekter i ett större folkhälsoperspektiv.

7.2.1 Ny riktlinje, friskvårdsbidrag och friskvårdstid

I översynen av regionens nuvarande friskvårdsriktlinje och framtagandet av ny hälso- och friskvårdsriktlinje (se separat tjänsteskrivelse med förslag på *ny hälso- och friskvårdsriktlinje*) har ingått ett antal ställningstaganden. Det har dels handlat om att ta ställning till lämplig nivå på friskvårdsbidrag samt möjlighet till friskvårdstimme/friskvårdstid under ordinarie arbetstid. Mot bakgrund av att Region Gotland består av medarbetare med varierande förutsättningar, behov och önskemål har i översynen även ingått ställningstaganden kring hur vi med hjälp av utformningen av riktlinjen kan erbjuda *fler* medarbetare *ökade* möjligheter till återkommande rörelse och återhämtning. Detta för att skapa goda förutsättningar för att uppmuntra och bekräfta de som redan har goda levnadsvanor och för att ge de som behöver en livsstilsförändring möjlighet att introduceras i friskvårdsaktiviteter. Att satsa på detta kommer öka vår attraktivitet som arbetsgivare, ge bättre förutsättningar för ökad hälsa samt kunna bidra till sänkta sjuktal. En viktig investering för våra medarbetare.

Forskning visar att en höjning av friskvårdsbidraget medför en ökad nyttjandegrad upp till 3 000 kronor varför denna summa återfinns i förslag till reviderade hälso- och friskvårdsriktlinjer. Idag är bidraget 1 200 kronor per medarbetare och år. Friskvårdsbidraget är endast ett ekonomiskt incitament. Därför föreslås i riktlinje även tid och möjlighet att ägna del av arbetstiden åt hälsa (i termer av ”friskvårdstid” istället för ”friskvårdstimme”). Riktlinjen avser att inspirera till en mer konstruktiv dialog i arbetsgrupper genom att presentera friskvårdstiden i form av ”individuell friskvårdstid” eller ”friskvårdstid i andra former”. Det skulle även behövas ett ökat stöd till chefer och arbetsplatser för att ännu mer främja denna utveckling.

- *Kostnader för ny riktlinje, friskvårdsbidrag och friskvårdstid*
En ökning av ersättningsnivån för *friskvårdsbidraget* från 1 200 till 3 000 kronor per medarbetare kommer att generera en större kostnad, men kan samtidigt ställas mot en minskad kostnad för korttidssjukfrånvaron och en ökning av attraktiviteten som arbetsgivare.

Friskvårdstiden är en viktig signal att rörelse och återhämtning är viktigt och så viktigt att Region Gotland vill ge förutsättningar för att planera in tid under arbetsdagen. I ett

hälso-främjande och förebyggande arbete behöver vi se på både generella insatser så som kompetenshöjning inom levnadsvanor, rörelse och psykisk hälsa samt riktade insatser på arbets-platser kopplade till arbetets- och individuella förutsättningar. Vi behöver ta höjd för att vissa satsningar även fortsättningsvis kan göras inom ramen av arbetstiden

7.2.2 Förmånsportal

En förmånsportal som tydliggör möjligheter och inspirerar till hälsa samt förenklar och ger bättre förutsättningar för uttag av friskvård är en satsning som kan bidra till mer varaktiga/hållbara förbättringar. Det är också ett komplement till lönen för att vara en attraktiv arbetsgivare. I en portal skulle regionen kunna synliggöra vad medarbetarna faktiskt får i lön och andra ersättningar (pensioner, försäkringar, arbetstidsförkortningar) samt kunna lägga in fler erbjudanden kring rörelse och hälsa. Detta som en del i att få ytterligare driv i arbetet med att underlätta en hälsoförflyttning samt höja attraktiviteten som arbetsgivare.

- *Kostnader för förmånsportal*
Upphandling av en förmånsportal skulle behöva göras, med förberedande utredning vad som finns på marknaden (ROI) samt kostnader för licenser. En första omvärldsbevakning visar att licenskostnaden på ett sådant system ligger mellan 300-400 kronor per medarbetare och år.

7.2.3 Resurser som stöd till organisationen

För att bedriva ett aktivt förebyggande arbetsmiljöarbete behöver resurser finnas, både internt och externt (företagshälsovården). Det skulle behöva tas höjd för att ha ett antal personer internt som driver på hälsoarbetet inom organisationen, som exempelvis hälsoinspiratörer eller processledare. Detta för att mobilisera och samordna projektledning och styrning av regionens interna dokument. Ett projekt inom återhämtningsbonusen har tittat på hur ett hälsofrämjande och förebyggande arbete skulle kunna göras genom satsningar på olika aktiviteter inom arbetstiden där man sett lyckade resultat.

- *Kostnader för hälsofrämjande och förebyggande satsningar/ aktiviteter inom arbetstiden*
Budget för samordningsresurser, en resurs kostar ca 700-800 tusen kronor per år

7.2.4 Kompetenshöjning kring följsam och effektiv bemanning

Den största kostnadsposten i Region Gotlands budget är personalkostnaderna. För att kunna skapa en följsam och effektiv bemanning behöver Region Gotland utveckla användandet av de systemstöd som finns att tillgå (AI-modul schemaläggning). Det har blivit tydligt i arbetet med implementeringen av nya AB§13 att komplexiteten i att bemanna på ett bra sätt med rätt kompetens, god återhämtningsförmåga och låg kostnad är en svår uppgift för en schemaläggare om denne inte har relevant kompetens och stöd i ett system.

Om Region Gotland långsiktigt ska nå målet om att fler ska kunna rekommendera sin arbetsplats, är det väsentligt att verksamheten kan schemaläggas på rätt sätt utifrån verksamhetens förutsättningar. Detsamma gäller målet om en budget i balans. I nuläget saknar Region Gotland kompetensen att förvalta och drifva det stödsystem som finns att tillgå i personalsystemet. Det innebär att Region Gotland inte använder systemets fördelar och därför inte kan nå en effektiv bemanning. Detta kräver resurser och kompetens och effekterna kommer visa sig i regionens alla schemalagda verksamheter. En höjningskostnad på regionstyrelseförvaltningen kommer ge

fler effekter på kostnadssänkningar i alla förvaltningar.

- *Kostnader för kompetenshöjning kring följsam och effektiv bemanning*
Förvaltning och drift av system i HR+, och Medvind och AI-modul för schemaläggning
En resurs, kostnad mellan 700-800 tkr per år.

Support och utbildare

1-2 resurser skulle behövas (beroende på hur fort vi ska ha på plats) för att kompetenshöja och stödja de cirka 500 personer som idag finns i regionen med funktionsroll plane-rare/teamledare/samordnare med mera i syfte att ansvara för schemaläggning. Komptenshöja yrkeskategorin i systemet samt stödja i att ta fram resursgrafer med mera
En resurs, kostnad mellan 7-800 tkr per år.

Samordning

I ett längre perspektiv även se över möjligheten att än mer samordna funktioner som planerar bemanning/scheman. Detta med samma resurs som ser över samordning av övrig bemanning, se kostnad nedan

7.2.5 Samordning kring bemanningsfrågor

Många frågor kring bemanning löper idag parallellt; korttidsbemanning, strategisk hållbar bemanning, LAS-hantering, nya regler kring dygnsvila, hantering av kontroller i rekryteringsprocessen och under anställning, asyl och krigsplacering med mera. Vi ser ett stort behov av samordning kring dessa frågor. En ökad samordning kan också vara en viktig del i att möta rekryteringsutmaningen. Det skulle ge ökade samordningsvinster med mer gemensamt arbete kring utveckling, rekrytering inklusive breddad rekrytering, marknadsföring, introduktion till välfärdsjobb, samordning av prao, feriejobb, hantering av arbetstillstånd med mera.

Gemensamma system och systemstöd skulle kunna utnyttjas mer optimalt genom samordning. Ett schemalägningsverktyg där AI kan hjälpa till med schemaläggningen kan till exempel ge stora effektivitets- och kvalitetsvinster (se punkt ovan). En större samordning i mer ändamålsenlig struktur kan ge effekthämtning på längre sikt men kräver samordning och budgetering initialt.

- *Kostnader för bemanningsfrågor*
Initialt behövs någon form av resursförstärkning för att kunna göra denna förändring, till exempel resurser för samordning/projektledning mm. Även utvecklingskostnader och eventuella lokalkostnader behöver tas hänsyn till. Ett internt projekt eller annan samordning skulle ge effekthämtning på längre sikt men behöver förstärkas med medel initialt. Budget för samordningsresurs, en person, 700-800 tkr per år

7.3 Tillhörighet och sammanhang, chefers och medarbetares förutsättningar

En förmånsportal som tydliggör möjligheter och inspirerar till hälsa samt förenklar och ger bättre förutsättningar för uttag av friskvård är en satsning som kan bidra till mer varaktiga/hållbara förbättringar. Det är också ett komplement till lönen för att vara en attraktiv arbetsgivare. I en portal skulle regionen kunna synliggöra vad medarbetarna faktiskt får i lön och andra ersättningar (pensioner, försäkringar, arbetstidsförkortningar) samt kunna lägga in fler erbjudanden kring rörelse och hälsa. Detta som en del i att få ytterligare driv i arbetet med att underlätta en

hälsöförflyttning samt höja attraktiviteten som arbetsgivare.

7.3.1 Rimlig storlek på arbetsgrupper

För att ha tid att se, lyssna och ta tillvara förslag från verksamheten behöver det finnas tid för dialog och arbetsgrupper måste vara rimligt stora. Detta är även viktigt ur ett jämställdhetsperspektiv, då det generellt går att se att regionens kvinnodominerade arbetsgrupper är större än de mansdominerade yrkena. Det behöver ses över.

- *Kostnader för rimlig storlek på arbetsgruppen*

Att se över chefsuppdrag och storleken på arbetsgrupper runt ett chefsområde för att göra dem rimliga är förenat med kostnader som behöver prioriteras inom nämnderna. En del av kostnaderna skulle kunna räknas hem genom effektivare verksamhet, lägre sjuktal samt mindre personalomsättning.

7.3.2 Chefsstöd

Det är viktigt med ett nära, effektivt och kompetent chefsstöd. Under flera år har besparingar gjorts på stödresurser runt regionens chefer. Det har gjort att chefer idag gör många saker som tidigare avlastats genom stödresurser. Chefer kommer därmed längre ifrån sina medarbetare och den förflyttning och omställning som behöver göras för att klara våra gemensamma utmaningar framåt. Detta leder till en stor utmaning när tid för dialog i vardagen, verksamhetsutveckling och implementering av förändringar är begränsad. För att få hållbara arbetsgrupper, en god arbetsmiljö och ett aktivt ledar- och medarbetarskap behöver det finnas budgetmedel för att utöka stödet runt chefer och verksamheter. I den senaste medarbetarundersökningen (2023) uppgav 50 % av cheferna att de inte har rätt förutsättningar för att klara sina uppdrag på ett hållbart sätt. Avsaknaden av stödet är en del i detta.

Ett av flera identifierade områden som chefer önskar mer stöd kring är till exempel rekryteringar. Under 2023 så annonserades 2009 tjänster (tillsvidareanställningar, särskilda visstidsanställningar och tidsbegränsade anställningar). Inkluderas säsongs-/sommarjobb samt visstidsanställningar under tre månader omfattas 3942 tjänster. Idag finns det utöver korttidsbemanning, endast resurser för att stödja i chefsrekryteringar och vissa nyckelpersoner, cirka 150 rekryteringar per år. Att rekrytera ställer höga krav på våra chefer i att ha goda kunskaper i rekryteringsprocessens alla delar. En felrekrytering kan kosta mellan 250 000-600 000 kr.

Andra identifierade områden där chefer uttalat behov av stöd är för att kunna driva och implementera olika förändringar (förändringsledare, processledare för hälsofrämjande arbetsplatser, stöd i verksamhetsutveckling och nya arbetssätt, administrationsavlastning, stöd vid konflikter, grupputveckling, systematiskt arbetsmiljöarbete bland mycket mer). Att investera i stödresurser skulle kunna ge stora effekter på regionens verksamheter och utvecklingen av dessa. En kostnad i det korta perspektivet, men en långsiktig besparing på effektivare processer där behoven finns tydliga och uttalade funktioner driver utvecklingen framåt på ett processinriktat och effektivt sätt..

- *Kostnader för resurser kring chefsstöd*

Generellt kostar funktioner som chefsstöd cirka 700-800 tkr per resurs och år.

7.3.3 Förutsättningar för samverkan och aktivt medarbetarskap

Regionens samverkansavtal är en viktig plattform för att ge förutsättningar för samverkan och ett aktivt medarbetarskap. Detta genom att driva mot att få till en dialog om arbetsmiljö och verksamhetsutveckling i en målinriktad och tillitsfull process i vardagen. Det ger förutsättningar och möjligheter för ledare, medarbetare, skyddsombud och förtroendevalda att ta ett aktivt ansvar för att bidra till att utveckla och hitta nya vägar för våra utmaningar och kunna utföra våra uppdrag med så god kvalitet som möjligt för att välfärd ska säkras.

För att verka i linje med regionens samverkansavtal behöver inte bara ledarskapet lyftas utan även förutsättningarna för ett aktivt medarbetarskap. Det behöver finnas riktning och mål samt tydliga uppdrag, ramar och förutsättningar för att kunna ta sin roll och utvecklas i den tillsammans med arbetsgruppen. Att utveckla arbetsmiljö och verksamhet och göra satsningar på medarbetare är en av de viktigaste insatserna framåt för att klara kompetensförsörjningen (behålla, motivera och utveckla).

- *Kostnader för utveckling av medarbetare/medarbetarskap*
Utveckling av medarbetarskapet samt implementeringen av samverkansavtalet finns i dagens budgetram och sker partsgemensamt. Det som behöver tas höjd för är tiden att utveckla, implementera och följa upp avtalet och dess intentioner. Det behöver även prioriteras mot andra insatser då de som arbetar med implementeringen i stort sett är samma resurser som krävs för det chefsnära stödet.

7.4 Möjlighet att utvecklas

7.4.1 Vidareutbilda redan befintliga medarbetare

Lärosätena kommer framåt inte att kunna utbilda tillräckligt med personer som matchar våra kompetensbehov. Region Gotland måste därför ta ett större eget ansvar för att vidareutbilda egen personal för att undvika en långsiktig förstärkt kompetensbrist inom flera yrkeskategorier. Detta kan ske genom statliga satsningar för vidareutbildningsmöjligheter, men behöver även kompletteras med medel för att skapa attraktiva villkor som motiverar redan anställda medarbetare att vidareutbilda sig mot tydliga bristområden.

- *Kostnader för vidareutveckling av befintliga medarbetare*
Denna kostnad behöver prioriteras inom nämnderna utifrån identifierat behov. Det behöver även finnas stödfunktioner för att arbeta systematiskt och regionsövergripande med kompetensutveckling och lärande.

7.5 Övrigt att också ta hänsyn till

7.5.1 Verksamhetsutveckling genom digitalisering

Inom regionen har det drivits ett omfattande övergripande verksamhetsutvecklingsarbete för att digitalisera ett flertal processer. Detta i syfte att effektivisera och förenkla administrationen för chefer och medarbetare. En ökad digitalisering genom systemstöd kan underlätta och verka resursbesparande för våra verksamheter. Systemen behöver vara anpassade för användarna och enkla att nyttja. Det behövs introduktion, utbildning, stöd för implementeringen, samordning kring olika systemstöd, objektsförvaltning, fortsatt utveckling med mera. Detta för att ge chefer och medarbetare rätt förutsättningar att kunna utnyttja verktygen på bästa sätt.

- *Kostnader för fortsatt utveckling av arbetsätt med hjälp av digitalisering*

I digitaliseringsomställningen behövs resurser med rätt kompetens som kan driva på utvecklingsarbetet och även implementeringsstöd samt efterföljande förvaltning.

7.5.2 Flexibla och funktionella kontorsarbetsplatser

Ett arbete med att se över lokaler kan ge effekter på budgeten samtidigt som ett mer flexibelt arbetssätt gällande kontorsarbetsplatser kan ge nya effektiva samarbeten som gynnar verksamheterna och även ge positiva effekter på att vara en attraktiv arbetsgivare. Men ändrade förutsättningar kring flexibla kontorsarbetsplatser ställer nya krav, exempelvis ledarskap och fysisk- och psykosocial arbetsmiljö. Under 2022 genomfördes ett projekt med kontorsarbetsplatserna på Visborg. Det ledde till besparingar. Det arbetet behöver fortsätta och nya satsningar på teknik och lokaler behöver göras. Det är ett arbete som spänner över flera olika funktionsområden och som även behöver synkas med den regionala utvecklingsstrategin.

- *Kostnad för flexibla kontorsarbetsplatser*
Budget för samordning behövs för att driva arbetet och för att kunna hämta hem effekter av en minskning eller omfördelning av lokalyta. Även medel för eventuell ombyggnation, IT-teknik, utrustning med mera behöver tas höjd för. En projektledare skulle behöva tillsättas för att kunna utvärdera kontorslokalerna på Visborg och få kraft i arbetet framåt. 700-800 tkr. Även nämnderna behöver prioritera utifrån identifierade behov.

7.6 Sammanfattning HR-området behov av medel

	2025
Personalkostnadsökningar (motsvarande 3,35 procent)	140 000
Resurs för att arbeta med hälsofrämjande och förebyggande insatser	750
Effektiv bemanning - Förvaltning och drift av system/AI-modul för schemaläggning	750
Effektiv bemanning - Support och utbildare, 1-2 resurser	750
Effektiv bemanning - Samordning projekt, under 1 år	750
Utöka resurser kring chefer, chefsstöd	750
Flexibla och funktionella kontorsarbetsplatser - 1 projektledare under 1 år	750
Avsatt i planen för personalkostnadsökningar	-130 000
Summa	14 500

Tabell 14: Sammanfattning faktorer inom HR-området att beakta i budgetarbetet (tkr)

8 Driftbudget

8.1 Redan beslutade utökningar och besparingar (inarbetade i plankalkylen)

Regionfullmäktige beslutade i november 2023 att nedanstående avsättningar och ramjusteringar ska genomföras i budgeten 2025-2026. (minustecken betyder att nämnden får pengar)

	2025	2026
Personalkostnadsökningar	-130 000	-265 000
Prisökningsreserv	-55 000	-110 000
Resursfördelningsmodeller		
BUN: förskola, grundskola, fritidshem	8 242	15 249
GVN: gymnasieskola	-10 048	-20 551
SON: äldreomsorg	-32 925	-67 806
HSN: medicinskt teknisk utveckling	-52 700	-105 600
Övrigt		
TN: Evakueringslokaler för Södervärn och Alléskolan	5 000	5 000
Valnämnden: EU-val 2024	1 475	1 475
RS: Landsbygdsutveckling fokus skola 2022-2024	1 000	1 000
RS/RSF: Hansedagarna 2025	-5 122	7 277
RS/RSF: Badhus i Visby drift	0	-13 400
Summa ramjusteringar enligt plan 2025-2026	-270 078	-552 356

Tabell 15: Beslutade och inarbetade ramjusteringar 2025-2026 jämfört med budget 2024 (tkr)

8.2 Justering av resursfördelningsmodeller

Efter nya antaganden om den demografiska utvecklingen (befolkningsprognos mars 2024) föreslås följande förändringar. Alla belopp är förändringar utifrån 2024 års budget (minustecken betyder att nämnden får pengar).

	Behov 2025	Skillnad mot plan	Behov 2026	Skillnad mot plan	Behov 2027
BUN: förskola	9 969	6 898	13 432	10 735	21 904
BUN: fritidshem	961	284	2 671	995	4 021
BUN: förskoleklass	1 718	1 127	4 002	1 483	1 371
BUN: grundskola	-2 811	-6 714	3 684	-4 673	9 748
Summa BUN	9 838	1 595	23 789	8 540	37 045
GVN: gymnasieskola	-11 854	-1 806	-29 282	-8 731	-35 399
SON: förändring äldre 65 år och uppåt	-27 174	5 795	-62 144	5 662	-95 343
HSN:	-54 000	-1 300	-111 000	-5 400	-171 000
Summa	-83 191	4 284	-178 637	71	-255 697

Tabell 16: Behov utifrån nya antaganden om demografiska förändringar 2025-2027 (tkr), jmf med budget 2024

Summan av behovet efter uppdatering av nya befolkningssiffror jämfört med vad som tidigare avsatts för resursfördelningsmodeller är som synes i tabellen ovan totalt 4,3 mnkr lägre 2025 och 0,1 mnkr lägre 2026

8.2.1 Barn- och utbildningsnämnden

Inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen används sedan 2010 en modell för fördelning av budgetmedel som utgår från förordningen om ”Offentliga bidrag på lika villkor”. Modellen rör förskola, fritidshem, grundskola och förskoleklass. Varje barn/elev genererar en viss budgettilldelning (grundbelopp - skolpeng). Modellen är baserad på prognostiserade demografiska förändringar (elevströmmar) inför varje budgetår. Mätning av antalet barn/elever sker i princip varje månad under året och ersättning utbetalas till respektive fristående och kommunal huvudman. Till fristående huvudman utbetalas hela grundbeloppet per barn/elev med avdrag för barnomsorgsavgifterna. Ersättning till den kommunala verksamheten exkluderar lokaler (hyra och städ), skolluncher samt mervärdesskatt. Ersättning utgår från resursfördelningsmodellen.

Beskrivning av resursfördelningsmodellerna

I grundbeloppet - skolpengen ingår bidrag för:

1. undervisning
2. lärverktyg
3. elevhälsa
4. måltider
5. lokalkostnader
6. intäkter
7. administration
8. mervärdesskatt

I förekommande fall utgår ersättning för modersmålsundervisning och extraordinära stödåtgärder (tilläggsbelopp) samt regionalt stöd till små skolenheter.

Förskola

Grundbeloppet utgår med olika belopp för barn mellan 1 och 2,5 år och äldre än 2,5 år. Beloppet per barn i respektive åldersgrupp är lika oavsett närvarotid. I grundbeloppets undervisningsresurs tillika pedagogiska verksamhet ingår olika faktorer, exempelvis socioekonomiska och särskilda insatser.

Grundskola inklusive förskoleklass

Grundbeloppet är ett bidrag per elev justerat för olika faktorer (socioekonomiska samt särskilda insatser). Antalet elever på en skola genererar en viss budgettilldelning med olika tilldelning beroende på årskurs. För små skolenheter belägna utanför Visby tätort utgår ett extra bidrag per elev, så kallat landsbygdsstöd.

Fritidshem

Grundbeloppet är ett bidrag per elev justerat för olika faktorer (socioekonomiska och särskilda insatser). Antalet elever på fritidsverksamhet genererar en budgettilldelning.

Flöden under perioden 2025-2027

Beräkningarna över förväntat antal barn och elever utgår från befolkningsprognosen från mars 2024. 98,3 % av populationen beräknas delta i förskoleverksamheten, 60,8 % i fritidshemsverksamheten samt 100 % av populationen i förskoleklass och grundskola.

Tabellen nedan visar förändring år 2025 och framåt utifrån hur många barn och elever som man planerar för 2024 och som också kompenserats i resursfördelningsmodellen. Den ekonomiska effekten blir att rätt anslag tillförs kommande år även om det faktiska antalet barn inte stämmer med planeringen.

Verksamhetsform	2024 budget	2025	2026	2027
Förskola	2 603	-67	-94	-160
Fritidshem	2 789	-33	-80	-116
Förskoleklass	623	-32	-67	-27
Grundskola	5 987	40	-44	-128
Totalt	12 002	-92	-285	-431

Tabell 17: Årliga förändringar av antal deltagande barn 2025-2027 jmf med budget

I barn- och utbildningsnämndens mål och budgetskrivelse för 2025–2027 finns medel upptagna för volymminskningar i antalet barn och elever till 9,8 miljoner kronor för 2025, för 2026 en fortsatt volymminskning motsvarande 14 miljoner kronor och för 2027 ytterligare volymminskning motsvarande 13,3 miljoner kronor. Ackumulerat för planperioden och i en jämförelse med år 2024 blir detta ett minskat behov på 37,1 miljoner kronor, detta exkluderar löneuppräknings samt andra indexuppräknings för planperioden. Enligt befolkningsprognos för 2024–2033 beräknas det genomsnittliga födelsetalet på Gotland ligga på drygt 454 under planperioden 2025–2027 för att minska något under perioden 2028–2033. I jämförelse med föregående år så är befolkningsutvecklingen betydligt lägre inom nedan beskrivna åldersintervaller och år. Med andra ord kan sägas att nuvarande prognos pekar mot färre antal barn och elever i jämförelse med föregående befolkningsprognos

8.2.2 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Ersättning utgår med ett grundbelopp per program som baseras på genomsnittskostnaden per elev för de olika programmen. Det är stora skillnader i kostnad per elev mellan de olika programmen. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden tar inför varje nytt kalenderår ett beslut om vilket grundbelopp som gäller.

	2025	2026	2027
Kommunal skola, egna kommunen	1 669	1 800	1 856
Fristående skolan, egna kommunen	259	269	277
Kommunal skola, annan kommun	66	68	66
Fristående skola, annan kommun	47	46	45
Summa	2 041	2 183	2 244

Tabell 18: Antal elever i gymnasieskolan 2025-2027 (i den kommunala skolan är 13 elever medräknade från annan kommun)

8.2.3 Socialnämnden

Hösten 2013 beslutades om att införa en resursfördelningsmodell för äldreomsorg som tillämpas från budgetåret 2014. Modellen bygger på befolkningsprognosen för personer 65+. Beräkningen av resursbehoven grundas på kostnaden för äldreomsorg redovisad i offentlig statistik och en viktning utifrån resultatet från kostnad per brukare (KPB). Resursbehovet speglar behovet utifrån de demografiska förändringarna och redovisas i fasta priser. Lönekompensation tillkommer som tidigare.

I beslutet om att införa en resursfördelningsmodell fanns en skrivning om att de ingående värdena ska stämmas av regelbundet och de demografiska förändringarna ska beräknas. Viktningen har uppdaterats 2022 och får genomslag i 2023 års budget. Viktningen ska ses över inför budget 2026. Antal personer över 65 år utgår från senaste befolkningsprognosen från mars 2024.

I 2024 års budget tillfördes 32,4 mnkr då antalet personer över 65 år beräknades öka med 149 personer jämfört med 2023. Nu när de definitiva befolkningsciffrorna för 2023 samt ny prognos för 2024 är redovisade visar det sig att slutliga resursbehovet hamnade under det beräknade. Det blev färre äldre än beräknat i åldersgruppen 65-84 år samt 90+ och fler äldre än beräknat i åldersgruppen 85-89 år.

Ålder	Beräknat 2023	Utfall 2023	Planerat 2024	Ny prognos 2024	Planerat 2025	Ny prognos 2025	Planerat 2026	Ny prognos 2026	Planerat 2027
65-69	4 213	4 157	4 171	4 113	4 132	4 059	4 057	3 949	3 943
70-74	4 046	4 018	3 976	3 956	3 982	3 943	4 068	4 005	3 984
75-79	3 842	3 814	3 859	3 838	3 832	3 790	3 729	3 688	3 670
80-84	2 579	2 559	2 684	2 678	2 896	2 894	3 115	3 108	3 175
85-89	1 311	1 321	1 421	1 433	1 483	1 486	1 531	1 531	1 663
90+	759	739	788	764	820	810	865	859	888
Summa	16 750	16 608	16 899	16 782	17 145	16 983	17 365	17 140	17 323

Tabell 19: Antal personer 65 år och äldre

Ålder	Avstämning 2023	Avstämning 2024	2025	2026	2027
65-69	-316	-208	-480	-986	-60
70-74	128	-446	-206	984	-326
75-79	-372	-198	-1 335	-2 842	-499
80-84	-79	-307	13 449	13 313	4 183
85-89	-96	1 878	7 922	6 528	19 634
90+	-8 480	-163	16 482	17 974	10 268
Summa	-9 215	557	35 832	34 970	33 199

Tabell 20: Årliga resursbehov enl. befolkningsprognos mars 2024. Plusbelopp betyder ökade behov och minusbelopp betyder minskade behov (tkr)

År	Resursbehov (tkr)
2023 efter avstämning av definitiv folkmängd	-9 215
2024 ny prognos	557
2025 beräknat behov	35 832
Summa netto budgettillskott 2025	27 174
Avsatt i plan	32 969
Differens jämfört med det som avsatts tidigare (beloppet är 5,8 mnkr lägre än det som avsatts i planen)	-5 795

Tabell 21: Resursbehov 2025 jämfört med det som tidigare kompenserats i budget 2024 och avsatts i plan 2025 (tkr)

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att 27,2 mnkr tillförs socialnämnden i budget 2025 samt att justering sker med ovanstående belopp i planen för 2026-2027

8.3 Sammanfattning av nämndernas äskanden

Totalt äskar nämnderna budgetmedel med 320 mnkr för år 2024. Summan innehåller kompensation för nettoförändring av resursfördelningsmodellerna jämfört vad som tidigare avsatts i planen, interna priser, externa avtal samt äskanden för nya behov. Ytterligare äskanden finns i separata ärenden till budgetberedningen.

Justering resursfördelningsmodell BUN	-1,6	se avsnitt 8.2
Justering resursfördelningsmodell GVN	1,8	se avsnitt 8.2
Justering resursfördelningsmodell SON	-5,8	se avsnitt 8.2
Justering resursfördelningsmodell HSN	1,3	se avsnitt 8.2
RS/regionstyrelseförvaltningen	24,6	se avsnitt 8.3.1
RS/regionstyrelseförvaltningen, externa avtal	4,3	se avsnitt 8.4.1
RS/regionstyrelseförvaltningen, internprishöjning	8,7	se avsnitt 8.5.1
RS/räddningstjänst	5,8	se avsnitt 8.3.2
RS/räddningstjänst, externa avtal	0,1	se avsnitt 8.4.2
TN/teknikförvaltningen	22,0	se avsnitt 8.3.3
TN/teknikförvaltningen, externa avtal	4,4	se avsnitt 8.4.3
TN/teknikförvaltningen, interna priser	9,3	se avsnitt 8.5.2
TN/teknikförvaltningen, internhyra	23,4	se avsnitt 8.5.2
TN/teknikförvaltningen, driftkostnader exploatering	4,4	se avsnitt 8.6.1
Miljö- och byggnämnden	11,1	se avsnitt 8.3.4
Barn- och utbildningsnämnden	37,5	se avsnitt 8.3.5
Barn- och utbildningsnämnden, externa avtal	9,8	se avsnitt 8.4.4
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	9,8	se avsnitt 8.3.6
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, externa avtal	0,8	se avsnitt 8.4.5
Socialnämnden	70,0	se avsnitt 8.3.7
Socialnämnden, externa avtal	21,0	se avsnitt 8.4.6
Hälso- och sjukvårdsnämnden	32,0	se avsnitt 8.3.8
Hälso- och sjukvårdsnämnden, externa avtal	25,5	se avsnitt 8.4.7
Överförmyndarnämnden	0	se avsnitt 8.3.9
Summa äskande	320,2	
Avsatta medel i plan för interna priser och externa avtal	-55,0	
Nettoäskande	265,2	

Tabell 22: Sammanfattning av nämndernas äskanden (mnkr)

8.3.1 Regionstyrelsen, regionstyrelseförvaltningen

Förvaltningen är medveten om den ekonomiska situationen och att restriktivitet i äskanden ska råda. Trots detta kommer, efter genomförd prioritering, ett antal områden lyftas fram där förstärkning behövs. Dessa områden är: Säkerhet och systemutveckling, Kultur- och fritidsstöd, Tillfälliga konsultinsatser och Måltid.

Regionstyrelseförvaltningen äskar 24,6 mnkr i ramökning.

	2025	2026	2027
Ledning och stöd			
Ökad säkerhetsinsatsning	7 800	7 800	7 800
Ökade kapitalkostnader redundans	4 000	7 000	7 000
Förstärkning beredskap	1 000	2 000	2 000
Microsoft 365	8 000	8 000	8 000
Ärende supportsystem	700	700	700
Merkostnad införda system	0	1 700	1 700
System för optimering av licenskostnaden	0	500	500
Nytt ekonomisystem (förstudie)	0	1 000	0
Upphandling	0	1 600	2 400
Kategoriledare (upphandling)	0	850	1 700
Lönehantering (volymökning)	0	800	800
Delsumma	21 500	31 950	33 600
Regional utveckling			
Täkt- och vattenärenden	1 000	0	0
Länsplan transportinfrastruktur (MKB)	300	0	0
System för klimatomställning	200	200	200
Delsumma	1 500	200	200
Kultur och fritid			
Stödgivning kultur	1 000	5 700	5 700
Stödgivning fritid	250	2 000	2 000
Utökat driftbidrag Visby gymnaster	350	350	350
Media bibliotek	0	250	250
Digital handledning bibliotek	0	350	350
Förstudier	0	400	400
Delsumma	1 600	9 050	9 050
Summa	24 600	41 200	42 850

Tabell 23: Sammanfattning regionstyrelseförvaltningens äskanden (tkr)

Förutom ovanstående äskanden kommer i särskilda ärenden skrivelser som innehåller äskanden.

Ledning och stöd

21,5 mnkr äskas för förstärkning av ledning och stöd:

IT-säkerhet är en viktig del av Region Gotlands verksamhet och syftar till att skydda IT-infrastruktur och digital information. Säkerhetsfrågan är viktig eftersom IT-system är utsatta för stora risker som kan resultera i allvarliga konsekvenser för organisationen. Fortsatta satsningar inom området behövs. För år 2025 upptas 7,8 mnkr för säkerhetsåtgärder och 4 mnkr för driftkonsekvens av pågående investering rörande redundans.

Säkerhetsskyddsarbetet växer och Region Gotland får högre och högre krav på sig avseende säkerhetsskyddsfrågorna. I dagsläget är arbetet till viss del finansierat av statliga 2:4-medel, men det är långt ifrån tillräckligt. Om det saknas förmåga att arbeta med säkerhetsskydd, finns det en risk för att beredskapsarbetet inte kan drivas i den takt som tänkt vilket i sin tur innebär att Region Gotlands planering för kris och krig riskerar att bli eftersatt. I dagsläget ligger dessutom Region Gotland efter i säkerhetsskyddsarbetet varför det är viktigt att detta arbete prioriteras framgent. Det är också viktigt att det finns en långsiktighet och en planering för framtiden ef-

tersom det är rimligt att anta att arbetet med säkerhetsskydd kommer öka. För att kunna upprätthålla säkerhetsskyddet och uppfylla lagens krav, bör ett tillskott på 2 mkr tillföras. Dessa medel är i första hand tänkta att användas till två tjänster inom området och till inköp av utrustning och konsultstöd. Förvaltningen gör bedömningen att dessa medel kan tillföras succesivt.

Regionstyrelseförvaltningen hanterar och är ägare av regionens **licenser för kontorsprogram** (office). Hösten 2025 kommer Microsoft upphöra med säkerhetsuppdateringar för dessa versioner. Tills dess måste en ny lösning ha tagits fram. Den bästa lösningen som idag har identifierats är en övergång till office365. Kostnaden för detta beräknas till 12 mnkr varav förvaltningen tidigare erhållit 4 mnkr. Behovet inför 2025 är således 8 mnkr.

Ett flertal andra **regiongemensamma system** har utvecklats och flera är på gång. Utvecklingen av systemstödet är en förutsättning för att lyckas effektivisera, ge chefer bättre förutsättningar, skapa högre kvalitet och bättre uppföljning. Exempel här är bland annat satsning på digitala sammanträden, utökade licenser för beslutsstödsystem och flera system inom HR-stöd så som digital hantering av anställningsavtal och medarbetarsamtal. Utöver detta ses behov att optimera licenshantering, genomföra förstudie av nytt ekonomisystem samt att få mer funktionalitet i att hantera supportärenden. Dessa satsningar kräver ett tillskott om närmare 4 mnkr. Mot bakgrund av det ekonomiska läget föreslås en förskjutning i tid av dessa satsningar. Dock äskas 0,7 mnkr år 2025.

Inom upphandlingsområdet finns fortfarande, trots tidigare förstärkningar, en obalans mellan behoven i verksamheten och **upphandlingsresurser** centralt. Behovet av resurser för upphandling kommer att vara fortsatt högt sett till det antal upphandlingar som behöver göras varje år. Totalt skulle fyra upphandlare och två kategoriledare behövas. Ett sätt att lösa obalansen i budgeten är att förvaltningarna gemensamt bidrar till utökningen genom att tänkta konsultkostnader istället används till egna resurser. Idag köper förvaltningarna årligen upphandlingskonsulter för cirka 5 mnkr. Behovet av förstärkning inom området beräknas till närmare 5 mnkr. I förslaget har detta tagits upp succesivt från och med 2026.

Inom delar av förvaltningens stöd och serviceområde påverkas verksamheten av volymförändringar. Ett exempel är **lönehantering** där antal lönespecifikationer har ökat med cirka 6 000 per år på kort tid till följd av att antalet anställda i Region Gotland ökat. Effekten blir att arbetsbelastning ökar och att förvaltningen har att betala en extern kostnad per lönespecifikation. För att möta detta ses ett behov av förstärkning om 0,8 mnkr. Vilket upptagits från och med år 2026.

Regional utveckling

1,5 mnkr, varav 1,3 mnkr i engångsanslag äskas för förstärkning inom regional utveckling:

Under 2025 ska en ny **länsplan för transportinfrastruktur** fastställas. Planen tas fram vart fjärde år. Till den ska en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) biläggas. Konsultkostnaden för detta beräknas till 300 tkr för år 2025. Medel för MKB-delen saknas i budget.

För att hantera **yttranden avseende täkt- och vattenärenden** samt vindkraftsärenden krävs specialistkunskap. Under 2025 beräknas ett flertal ärenden vara aktuella och kostnaden för konsultkompetensen beräknas till 1,0 mnkr för år 2025.

Ett av de övergripande målen är att Region Gotlands koldioxidutsläpp årligen ska minska och under perioden 2024- 2027 ska den genomsnittliga minskningen uppgå till 15 procent per år. Ett **systemstöd** behövs för arbetet med klimatomställningen. Licenskostnaden är beräknad till 200 tkr.

Kultur- och fritid

1,6 mnkr äskas för förstärkning inom kultur- och fritidsområdet:

Behov finns av att öka **stödgivning inom kulturområdet**. Syftet är att skapa bättre möjligheter både för kulturskapare och övriga medborgare att bo, leva och verka på Gotland. Den bidragsöversyn som genomförts för kulturområdet visade bland annat akuta behov av produktionsmedel och stipendier till yrkesverksamma men också till arrangemangsstöd och verksamhetsstöd till kulturorganisationer. Det totala behovet av förstärkning uppgår till 5,7 mnkr. En första etapp var tänkt att uppgå till 2,0 mnkr 2025 men utifrån det ekonomiska läget upptas 1,0 mnkr. Från 2026 är ambitionen att uppta hela förstärkningen om 5,7 mnkr.

Stödet till föreningar som driver egna anläggningar har räknats upp de senaste åren. Många föreningar har trots detta fortfarande utmaningar i att hitta tillräckligt med resurser att driva sina anläggningar på ett långsiktigt sätt. Inte minst är det underhåll och reparationer som får stå tillbaka när driftsmedel endast räcker till den löpande driften. De långsiktiga effekterna medför färre möjligheter till aktiviteter för barn och ungdomar. De flesta föreningsdrivna anläggningarna ligger på landsbygden, vilket ger orättvisa förutsättningar. För att motverka den snedvridningen som föreligger är bedömningen att det behövs ytterligare 2 mnkr i budget. Utifrån det ekonomiska läget föreslås en succesiv ökning. För 2025 äskas 250 tkr.

Visbygymnasterna är i stort behov att hyra in sig i en fast anläggning. Det är av den anledning som 500 tkr har beviljats sedan tidigare. Det är nu tydligt att världsläge och den allmänt ökade prisbilden har inneburit svårigheter att få till en lösning inom denna nivå av driftstöd. Bedömningen är att en ökning med 350 tkr till en total nivå av 850 tkr avsevärt skulle öka föreningens möjligheter att tillgodose sitt behov av en fast anläggning.

Inom biblioteksverksamheten ses en markant ökning av **kostnaderna för medier**, både trycka och elektroniska. En tryckt bok har i snitt ökat cirka 10% i inköpspris från januari 2022 till januari 2024. Idag har biblioteken på Gotland en budget för inköp av böcker på 2,5 mnkr. Om inte beståndet ska urholkas krävs resurstillskott.

För att bland annat nå målen att främja hälsa, delaktighet och trygghet arbetar biblioteken på Gotland med **digital inkludering**. Tjänsten digital handledning har blivit väldigt uppskattad. Tjänsten har finansierats med projektmedlen som inte längre finns kvar. Behovet är stort men har inte prioriterats i det kärva ekonomiska läget.

När redovisningsmodellen för byggprojekt förändrades för ett par år sedan erhöll förvaltningen 800 tkr i budgetanslag för **förstudier**. Budgetanslaget täcker inte de förstudiekostnader som uppkommer. Ökat antal uppdrag gällande anläggningars utveckling kräver att ytterligare medel tillförs framöver.

8.3.2 Regionstyrelsen, samhällsbyggnadsförvaltningen – räddningstjänst

Räddningstjänsten äskar om 5,8 mnkr i ramökning 2025.

	2025	2026	2027
Förbrukningsmaterial (skyddskläder, räddningsutrustning m.m.)	2 200	2 200	2 200
Hälsundersökningar (obligatoriska för rök- och vattendykare)	500	500	500
Utbildning och resor	1 000	1 000	1 000
Systemstöd (Rakelabonnemang, Daedalos, kartstöd m.m.)	1 400	1 400	1 400
Nytt pensionsavtal ger högre lönekostnader	700	700	700
Summa	5 800	5 800	5 800

Tabell 24: Sammanfattning räddningstjänstens äskanden (tkr)

Nivåökning med 2 200 tkr för övriga kostnader och **förbrukningsmaterial** som mindre verktyg, reparationer, förbrukningsmaterial, arbetskläder, bränsle m.m. Budgeterade övriga kostnader har under en längre tid varit för låg.

Obligatoriska **hälsundersökningar** för vatten- och rökdykare bör ökas med 500 tkr då dessa inte har varit finansierade de senaste åren.

Utbildningskostnader för nyanställda samt upprätthållande av kompetenser. Detta gäller framförallt utbildningsplatser från MSB. Denna post inkluderar resor i samband med utbildningar. Detta beräknas vara underfinansierat med 1 000 tkr.

Årligen återkommande uppdateringar för räddningstjänstens specifika **datasystem, abonnemang** m.m. med 1 400 tkr.

Ökade lönekostnader på grund av **nytt pensionsavtal** för utryckande personal inom räddningstjänsten med 700 tkr. Det är ungefär hälften av arbetsgruppen som bytt pensionsavtalet Sap-R mot lönetillägg.

För att uppfylla Region Gotlands mål och handlingsprogrammets ambitionsnivå saknas resurser. Dock är det prioriterat att avveckla förstärkningen i Slite och för den övertalighet som Slite innebär äskas inga medel. Nya arbetstidsdirektivet innebär en omställning i utryckningsstyrkans arbetsschema och personaltätheten behöver höjas för att upprätthålla dagens grundförmåga. Det är oklart hur stor denna post blir framgent vilket gör att den inte finns med i äskandet för 2025.

8.3.3 Tekniska nämnden

Tekniska nämnden begär sammanlagt 22 mnkr i ramtillskott 2025.

	2025	2026	2027
Samordningsresurs kris- och beredskapsfrågor	800	800	800
Utökade resurser projektledning	100	100	100
Offentliga toaletter	400	400	400
Särskild kollektivtrafik	8 000	8 000	8 000
Nytt stadslinjenät allmän kollektivtrafik		4 000	4 000
Ökad exploateringstakt	2 600	2 600	2 600
Trafikingenjör med särskild kompetens inom belysning	850	850	850
Elsäkerhetsansvarig	100	100	100
Saneringskostnader	3 000	3 000	3 000
Luftkvalitet PM10 (ändrad halkbekämpning)	400	400	400
Luftkvalitet PM10 (mätning och provtagning)	400	400	400
Ökade kostnader Kopparviksbron	200	200	200
Kapitalkostnader			
Anslutning flygplatsen	500	600	600
Cirkulationsplats Östra Hansegatan	150	150	150
Kopparviksbron	2 000	3 000	2 950
Belysningsprogram Visby innerstad	450	1 150	1 850
Säkerhetsåtgärder offentliga miljöer	150	450	750
Brygga Kallis	200	250	250
Åtgärder halkbekämpning, PM10	500	750	750
Allmän kollektivtrafik - investeringar i hållplatser	350	1 050	1 450
Allmän kollektivtrafik - investeringar till följd av nytt stadslinjenät	400	1 550	2 175
Summa	22 000	30 250	36 225

Tabell 25: Sammanfattning tekniska nämndens äskande (tkr)

De förslag till ramjusteringar som bidrar till måluppfyllelse av Region Gotlands och tekniska nämndens miljö- och klimatmål har märkts ut med denna symbol

Samordningsresurs för kris- och beredskapsfrågor

Kraven på strukturerat arbete kopplat till kris- och beredskapsfrågor har ökat högst väsentligt till följd av det förändrade omvärldsläget. Samtliga av teknikförvaltningens verksamheter behöver ta fram kontinuitetsplaner, risk- och sårbarhetsanalyser samt skydds- och säkerhetsanalyser. Det behöver skapas struktur och arbetssätt för att säkerställa att frågan löpande hanteras i enlighet med gällande regelverk. För att stödja verksamheterna behövs en samordnande resurs och ramförstärkning om 800 000 kronor.

Utökade resurser projektledning

För att kunna resurs sätta planerade investeringsprojekt inklusive exploateringsverksamhetens projekt behöver projektavdelningen utöka med två projektledare. Direkta lönekostnader belastar investeringsprojekten men tillkommande indirekta kostnader såsom exempelvis kompetensutveckling, telefoni, arbetsplats med mera kräver ramtillskott om 100 000 kronor.

Offentliga toaletter

Inför 2022 gjordes ny upphandling för skötsel av de offentliga toaletterna. En viktig ingång var att städning behövdes mer frekvent för att standarden skulle vara godtagbar för de som nyttjar

toaletterna. Även nya rutiner för rondering med kontroll av toaletterna av vaktbolag infördes. Satsningen har slagit väl ut och antalet synpunkter på bristande städning har minskat påtagligt. Det här har medfört högre kostnader och den anslagsram som disponeras för ändamålet är inte tillräcklig. Förvaltningen räknar med att kostnaderna, avseende städ och reparationer, försätter att stiga 2025. Därför behöver anslaget utökas med 400 000 kronor, från 1,8 miljoner kronor till 2,2 miljoner kronor.

Särskild kollektivtrafik:

Den särskilda kollektivtrafiken är underfinansierad främst med anledning av att nyttjandet har ökat. De som nyttjar färdtjänst och sjukresor åker oftare och längre sträckor än tidigare. Utöver det begärdes ingen indexuppräknning för särskild kollektivtrafik 2023, samtidigt som kostnaderna ökade mer än vanligt. För att möta resursbristen behöver särskild kollektivtrafik tillskjutas ytterligare medel. För att täcka dagens kostnader krävs ramtillskott om 8 miljoner kronor.

Ökat resursbehov på grund av ökad exploateringstakt

De förslag som exploateringsplanen för med sig innebär behov av mer resurser inom trafik- och parkplanering som bidrar med sakkunskap i planerade exploateringsprojekt. Dessa resurser är nödvändiga för att kunna genomföra planerade exploateringsprojekt. Av samma anledning vittnar även planenheten om markant större behov av stöd för att kunna möta kraven i exploateringsplanen. Detta sammantaget innebär ett behov av ytterligare två trafikingenjörer och en landskapsarkitekt, vilket motsvarar en kostnad om 2,6 miljoner kronor.

Trafikingenjör med särskild kompetens inom belysning

Vid en kartläggning av belysningen i Visby innerstad har konstaterats att anläggningen (kablar och stolpar) har passerat den tekniska livslängden. Den belysningsanläggning som idag finns i Visby innerstad är från början av 1900-talet och utgör en viktig del i den kulturmiljö som återfinns inom Visbys världsarv. Sedan anläggningen togs i bruk har flertalet förändringar och reparationer gjorts som nu har lett till belysningsanläggningen idag består av olika tekniska lösningar och material på stolpar och armaturer. Totalt finns cirka 850 ljuspunkter placerade i eller i närheten av innerstaden som nu behöver bytas ut. Utöver detta stora projekt finns omfattande behov av att se över och reinvestera i belysning över hela Gotland och även trafiksignaler, vilket kommer att innebära behov av resursförstärkning i form av en trafikingenjör med särskild kompetens inom belysning, vilket innebär en kostnad om 850 000 kronor per år. Då belysningsprojektet förväntas pågå i tio år krävs en permanent ramjustering.

Elsäkerhetsansvarig

För att följa elsäkerhetsverkets nya föreskrifter om elsäkerhet krävs utökade resurser som delas mellan flera avdelningar inom teknikförvaltningen. Initialt är bedömningen att utökning med en resurs behövs, där park- och trafikavdelnings andel motsvarar 11 procent av en tjänst, vilket motsvarar 100 000 kronor. Resursen anställs hos fastighetsförvaltningsavdelningen.

Saneringskostnader

Flera nyinvesteringar i stadsmiljö, gator och vägar innebär saneringskostnader som belastar driftbudgeten. Även återställande av mark innebär ofta saneringskostnader. Detta innebär ett behov utökad budgetram. En budget motsvarande 3 miljoner kronor per år kan ge ett handlingsutrymme att planera och prioritera investeringar och återställande av mark.

Förbättringar luftkvalitet - PM10

I Visby är luftkvaliteten i grunden god, men vägtrafiken ger ökade partikelhalter under torra perioder på våren innan städning har utförts. Region Gotland behöver säkerställa att tillräckliga

satsningar görs för att klara kraven i miljö kvalitetsnormen. Om primär halkbekämpning genom saltlake blir aktuellt kommer driftsmedel att krävas för inköp av salt och blandning till en kostnad om 1,4 miljoner kronor. En sådan lösning för halkbekämpning innebär att kostnaden för granit blir lägre och nettokostnadsförändringen uppgår då till 400 000 kronor. Mätningen av luftkvaliteten behöver utökas för att få bättre underlag för vidare åtgärder, bland annat mätningar på fler av Gotlands tätorter. Ytterligare mätare kostar 250 000 kr per år och en provtagning kostar 600 000 kr.

Utveckling av stadslinjenätet för den allmänna kollektivtrafiken

Den planerade utvecklingen av stadslinjenätet kommer att innebära behov av fler bussar och även fler körda kilometer. Den totala ökningen av driftskostnaden kommer att uppgå till 8 miljoner kronor per år från det tillfälle då det nya nätet trafikeras. Beräkningarna utgår från att det kommer att ske vid byte till sommartidtabell 2026. 6,8 miljoner kronor avser kostnad för fler körda kilometer och 1,2 miljoner kronor avser kostnad för fler fordon.

Ökade kapitalkostnader

Anslutning till flygplatsen

För att förbättra tillgängligheten till Visby flygplats genomförs ett investeringsprojekt med gång- och cykelväg från Lummelundsväg till flygplatsen samt uppförande av en cirkulationsplats på Lummelundsväg mot flygplatsen. Investeringen är finansierad men kommer att innebära ökade kapitalkostnader 2025 motsvarande 450 000 kronor och från 2026 motsvarande 500 000 kronor per år vilka kräver ramtillskott.

Cirkulationsplats Östra Hansegatan

Under 2024 färdigställs en cirkulationsplats på Östra Hansegatan. Investeringen är finansierad men kommer att innebära ökade kapitalkostnader från 2025 motsvarande 150 000 kronor per år som behöver finansieras med ett ramtillskott.

Kopparsviksbron

Investeringen i gångtrafiklösning till kryssningskajen, den så kallade Kopparsviksbron, kommer medföra kraftigt ökade kapitalkostnader. Under 2025 kommer kapitalkostnaderna uppgå till 1,7 miljoner kronor och för 2026 kommer kapitalkostnaderna att uppgå till 2,7 miljoner kronor. Bron innebär även ökade driftkostnader vilka beräknas uppgå till 200 000 kronor per år.

Belysning innerstaden

Detta omfattande investeringsprojekt kommer att få kapitalkostnadskonsekvenser från 2025 som sedan ökar årligen, från 400 000 kronor år 2025 till 2,9 miljoner kronor 2029. Projektet är tioårigt, vilket innebär att kapitalkostnadsökningarna kommer att fortsätta öka fram till 2034.

Säkerhetsåtgärder i offentliga miljöer

Kapitalkostnaderna för säkerhetsåtgärder i den offentliga miljön i Visby kommer att uppgå till 150 000 kronor år 2025 och därefter öka årligen till 900 000 kr från 2028 och framåt.

Brygga Kallbadhuset

Investeringsmedel för brygga vid kallbadhuset är beviljade sedan tidigare och kapitalkostnader kommer att falla ut 2025 motsvarande 200 000 kronor per år och därefter med 250 000 kronor per år.

Allmän kollektivtrafik - investeringar i hållplatser

Gotlands kollektivtrafik har under många år lidit av att anslaget inte varit tillräckligt för att möjliggöra underhåll och förbättringar i infrastrukturen. Det har saknats en långsiktig plan hur infrastrukturen, med cirka 450 hållplatser och cirka 900 hållplatslägen, ska förnyas och underhållas. Nu finns en framtagen och beslutad hållplatshandbok som är ett strategiskt dokument som utgör stöd och vägledning för de åtgärder som krävs. Kapitalkostnaderna för kollektivtrafikens investeringar som inte avser utvecklat stadslinjenät uppgår till 350 000 kronor år 2025 för att sedan öka årligen till 1 850 000 kronor år 2029 och behöver finansieras med en utökad anslagsram.

Allmän kollektivtrafik - investeringar till följd av nytt stadslinjenät

Det nya stadslinjenätet innebär att ett antal nya hållplatser behövs och kapitalkostnaderna med anledning av utbyggnaden av stadslinjenätet uppgår till 400 000 kronor 2025, 1 550 000 kronor år 2026 och 2 175 000 kronor år 2027 vilka inte rymms i dagens anslagsram.

Åtgärder halkbekämpning, PM10

Investering i vacuumstädmaskin eller blandare för saltlake innebär ökade kapitalkostnader om 500 000 kronor 2025 och därefter 800 000 kronor vilka kräver ramtillskott.

8.3.4 Miljö- och byggnämnden

Miljö- och byggnämnden äskar 11,1 mnkr 2025.

	2025	2026	2027
Personella resurser inom samhällsbyggnadsprocessen, motsvarande drygt 3 tjänster	3 400	3 400	3 400
Ramutökning till följd av pågående exploateringsprojekt	7 650	7 650	7 650
Summa	11 050	11 050	11 050

Tabell 26: Miljö- och byggnämnden, äskande (tkr)

Personella resurser inom samhällsbyggnadsprocessen, motsvarande drygt 3 tjänster:

Personella resurser är neddragna till en nivå där endast Slite och Visborg är prioriterat. Det innebär extra resurser på avdelningarna inom plan och mark- och exploatering.

Avdelning planering och geografisk information: Avdelningen får lägga många resurser inom de stora stadsutvecklingsprojekten. När projekt Slite startades upp innebär det en påverkan på andra detaljplaneuppdrag som istället får stå tillbaka. En ramökning skulle möjliggöra att kunna återgå till samma produktion som var innan projekt Slite. Avdelningen kommer fortsatt ha många uppdrag och en lång plankö. Det kommer att krävas en resursförstärkning alternativt en omprioritering för att kunna starta upp ytterligare större uppdrag som t.ex. Östercentrum, Väskinde och fortsatt utveckling av Gråbo. Det finns i dagsläget inte heller utrymme för planresurser att arbeta i nya exploateringsprojekt eller att utreda lämplig mark för industrier eller verksamheter.

Avdelning mark och exploatering: Inom avdelningen behövs mark- och exploateringsingenjör som även återfinns i prioriterad lista. Resursen behövs för att klara projektet i Slite och avdelningens strategiska arbete exempelvis att utreda mark för bostäder, industrier och verksamheter.

Ramutökning till följd av pågående exploateringsprojekt

Är högt prioriterad och återfinns i prioriterad lista för 2025. Beviljas inte en ramutökning om 7 650 tkr behöver pågående projekt stoppas, pausas eller skjutas framåt i tiden. Denna post är framtagen i den senaste mark och exploateringsbudget 2025-2029 som ska till regionfullmäktige för beslut. De nya redovisningsreglerna gör att alla utgifter i förstudie- och planeringsfasen ska

redovisas som driftkostnader. Exempel på utgifter som ska redovisas som driftkostnader är kostnader för administration, personalkostnader, utredningar, detaljplan och allmänna omkostnader. I mark- och exploateringsbudget 2025-2029 redovisas exploateringsnettot för respektive projekt. Exploateringsprojekt ger intäkter till Region Gotland och bidrar till bostadsförsörjningen på Gotland.

8.3.5 Barn- och utbildningsnämnden

Utöver resursfördelningsmodellen och kompensation för externa avtal äskar nämnden om ramtillskott med 37,5 mnkr år 2025.

	2025	2026	2027
Förskola	4 000	4 000	4 000
Grundskola inkl. anpassad skola	24 292	24 292	24 292
Barn- och elevhälsa	700	700	700
Kompetensförsörjning, gemensamt	700	700	700
Digitalisering	530	530	530
Driftkonsekvenser lokaler	7 300	6 450	6 450
Summa	37 522	36 672	36 672

Tabell 27: Barn- och utbildningsnämnden, äskande (tkr)

Förskola

Förskolan äskar ramförstärkning med 4 miljoner kronor:

	Belopp, tkr
Höjning av grundbeloppet	2 500
Ledningsstöd	1 500
	4 000

Förskolan har anpassat och effektiviserat sin verksamhet och de senaste fyra åren har barnantalet ökat, men kommer framgent inte kunna behålla den personalökningen vid ett minskat barnantal. Ett äskande på 2 500 tkr för en höjning av grundbeloppet är av högsta prioritet för att kunna hantera organisationen där vi minskar antalet medarbetare vilket bara kan göras till en viss gräns med hänsyn till öppettider och täckning av hela dagen på mindre förskolor.

Det finns ett behov att utöka ledningsstödet i form av specialpedagoger, pedagogiska utvecklare samt biträdande rektor för socioekonomiskt utsatta områden. Rektorer inom förskolan har en hög belastning med många medarbetare per chef.

Grundskola

Grundskolan inklusive resursskola och anpassad skola begär ramförstärkning med 24,3 miljoner kronor:

	Belopp, tkr
Höjning av grundbelopp	13 000
Särskild insatsgrupp	700
Anpassad skola	4 882
Strukturbidrag	5 710
	24 292

Förvaltningen skriver i sin mål- och budgetskrivelse att de påbörjat ett arbete med att få till en resursfördelningsmodell för elever i anpassad skola. Det finns dock inte något beslut om att resursfördelningsmodellen (förskola, fritidshem, förskoleklass och grundskola) regionen använt sedan 2010 ska utökas med anpassad skola och strukturbidrag. Därför redovisas detta som ett äskande om budgetmedel.

Den anpassade skolan och resursskolan förväntas växa från höstterminen 2024. Den förväntade ökningen av elever kräver ytterligare lärare och lärare med specialpedagogisk kompetens.

Prognosen är åtta fler elever i anpassad skola för 2024 och motsvarar 4,9 miljoner kronor. Till budgetåret 2025 beräknas det vara lika många elever som 2024.

Strukturbidrag är ett bidrag för tomma platser till små skolor utanför Visby tätort som inte har full budgettäckning (landsbygdsstöd). Modellen beräknas inte på hela undervisningsresursen utan kompenserar endast för den del som avser lärarresurs, antal elever per lärare. Modell tar inte heller hänsyn till volymförändringar kopplat till budget. Den demografiska utvecklingen visar att elevtalen framöver kommer att minska i de skolområden där modellen tillämpas (se tabell nedan).

Förväntat antal tomma platser 2025 – 2027

År	2025	2026	2027
Åk F-6	65	57	55
Åk 7-9	170	171	161
Summa	235	228	216
Förändring i jämförelse med budget 2024		-7	-19

Barn- och elevhälsa

Barn- och elevhälsan begär en ramförstärkning med 0,7 miljoner kronor:

	Belopp, tkr
Fysioterapeut	700
	700

Förstärkningen gentemot grundskola/resursskola skulle täcka permanentning av en fysioterapeut tjänst för att kunna fortsätta arbeta med ergonomi, fysisk aktivitet och tidiga och förebyggande insatser gällande motorik. Målet är ökat psykiskt välbefinnande, förbättra förutsättningar för inlärning och nå utbildningens mål samt minskad vårdefterfrågan på sikt. För närvarande är den tjänsten finansierad av projektmedel som tar slut vid årsskiftet.

Kompetensförsörjning, gemensamt

Inom området gemensam kompetensförsörjning begärs en ramförstärkning motsvarande 0,7 miljoner kronor:

	Belopp, tkr
Kompetensförsörjning vidareutbildning	700
	700

Skolverkets lärarprognos 2021 pekar på att det i hela landet totalt saknas ca 12 000 behöriga lärare och förskollärare fram till 2035. Relativt sett pekas Gotland ut som det län som har den största utmaningen. Mer än 50 procent av lärarkåren var över 50 år 2021 och rekryteringsbehovet på Gotland beräknades i prognosen till ca 800 förskollärare och lärare fram till 2035. Förvaltningens HR-enhet arbetar brett för att möta utmaningen. Det handlar om alla delar inom HR-processerna; attrahera, rekrytera, introducera, utveckla, behålla och avveckla på bästa sätt för att säkerställa att verksamheten har rätt kompetens. Ett huvudspår inom kompetensförsörjningsarbetet ryms under rubriken utveckla och handlar om att förbättra förutsättningarna för befintliga lärare/medarbetare som vill och kan vidareutbilda sig, för att på så sätt komplettera med den behörighet som saknas där bristerna är som störst. För att motivera möjliga medarbetare arbetar förvaltningen med kombinationer av statsbidrag för vidareutbildning och olika studierbidanden.

Vårterminen 2024 beräknas 26 personer vara kvar i någon form av studier med sponsring från arbetsgivaren. För att kunna finansiera studieerbjudanden för ytterligare cirka 10 personer beräknas ett behov av en förstärkning av HR-enhetens budget med motsvarande 700 000 kronor.

Digitalisering

Inom området digitalisering begärs en ramförstärkning med 530 000 kronor:

Skolväsendet har ett uppdrag i skollagen och läroplanerna att alla barn och elever ska ha samma möjligheter att utveckla sin digitala kompetens inför ett framtida samhälle där de ska vara verk-samma. Ny teknik och digitalisering är också en av nycklarna för medarbetare att hitta nya ef-fektivare arbetsätt, att utveckla samverkan samt bli en än mer tillgänglig förvaltning. Detta krä-ver en ständig och fortgående kompetensutveckling inom det digitala området för alla våra medarbetare. Satsningen på att fortsatt utveckla hela förvaltningens digitalisering pågår och en översyn av hela systemarkitekturen inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen pågår.

Driftskonsekvenser gällande investering och nybyggnation av lokaler

Nämnden begär ramförstärkning med 7,3 miljoner kronor:

Kategori	Belopp, tkr
Romaskolan, moduler, driftkostnad	850
Romaskolan, hyra	480
Väskinde förskola, hyra	1 547
Alléskolan, hyra	4 423
	7 300

För att möta ökningen av antalet elever i upptagningsområdet Roma görs en tillfällig interimslösning med moduler som placeras på Romaskolans skolgård. Modulerna avser tre klassrum och har en direkt driftskostnad för etablering och bygglov motsvarande 850 000 kronor år 2025. Hyreskostnaden för modulerna är per år 480 000 kronor. För Alléskolan och Väskinde förskola som är nybyggnationer har nämnden för 2024 fått ramtillskott för ökade hyreskostnader utifrån tillträdesdatum 2024. För att klara år 2025 behövs ytterligare ramtillskott som motsvarar hyreskostnaden för hela budgetåret 2025.

8.3.6 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Utöver resursfördelningsmodellen och kompensation för externa avtal äskar nämnden 9,8 mnkr 2025.

	2025	2026	2027
Vuxenutbildning	2 000	2 000	2 000
Folkhögskolan	850	850	850
Ungdomsavdelningen	2 500	2 500	2 500
Arbetsliv och etablering	750	750	750
Wisbygymnasiet	3 500	3 500	3 500
Digitalisering	130	130	130
Kompetensförsörjning	100	100	100
Summa	9 830	9 830	9 830

Tabell 28: Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, äskande (tkr)

Vuxenutbildning

Utifrån de behov och kommande utmaningar som beskrivs i det tidigare avsnittet om nulägesa-nalysen behöver vuxenutbildningen/yrkesvux budgetmässigt förstärkas varför nämnden äskar 2 mnkr i ramökning.

Folkhögskolan

Reguljära utbildningar, folkhögskolan äskar medel på 0,85 mnkr till verksamhetssluss. Planen är att söka ESF medel men det innefattar inte den dyra Gaming-utrustningen. IT och lokalbehovet presenteras i separata planer.

Ungdomsavdelningen

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslutade den 21 mars 2024 att begära att ansvaret för Fenix ungdokumenthus flyttas över från den egna nämnden till avdelningen kultur- och fritid inom regionstyrelseförvaltningen, att gälla från och med 1 januari 2025. Samtidigt begär nämnden att de avsatta budgetmedlen för verksamheten ungdokumenthus på 2,5 miljoner följer med ansvarsövertagandet. I riskbedömningen inför beslutet framgår att en överflyttning av medlen innebär en ramsänkning för ungdomsavdelningen, vilket påverkar all verksamhet. En ramsänkning för ungdomsavdelningen försvårar eller omöjliggör en etablering av en ny ungdomsgård i norra Visby, något som nämnden beslutade om i december 2023. Ungdomsavdelningen har begärt ramförstärkning motsvarande 2,5 mnkr i mål och budgetskrivelse för att kunna upprätthålla nuvarande flexibla verksamhet, där medarbetare jobbar med flera olika uppdrag.

Arbetsliv och etablering

Nämnden äskar 0,75 mnkr i ramökning för samverkan skola - arbetsliv. Ett viktigt målområde för förvaltningen är genomströmningen av elever genom grundskola till gymnasiet och vidare ut i vuxen- och arbetslivet. Att öka med samverkan mellan skola och arbetsliv skulle enligt avdelningens bedömning gynna gymnasievalsprocessen och vägen vidare mot arbetslivet för eleverna i den gotländska skolan.

Wisbygymnasiet

Nämnden äskar 3,5 mnkr i ramökning för Wisbygymnasiet.

	Belopp, tkr
Tre specialpedagoger	2 100
Två kuratorer	1 400
	3 500

Enligt Skolverket förväntas Sveriges kommuner följa de rekommendationer kring dimensionering som följer av planeringsunderlagen. Eftersom samverkan med andra kommuner på grund av ö-läget inte är möjligt på Gotland uteblir de ekonomiska samordningsvinsterna. Om samtliga förändringar genomförs uppskattas kostnaderna för berörda program sammantaget behöva ökas med ca 40%. Därutöver kommer investeringskostnader för lokaler, material, maskiner och inventarier. För att nå Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens mål gällande genomströmning och ökat välmående behöver de studie- och hälsofrämjande insatserna öka. Wisbygymnasiet anhåller om extra medel för att säkerställa varje rektorsområde motsvarande 1,0 specialpedagog och 1,0 kurator. Den resursen kommer i samverkan med rektor, lärare och vårdnadshavare samt externa funktioner kunna arbeta systematiskt och proaktivt med skolans nya utmaningar.

Digitalisering

Nämnden äskar 0,13 mnkr i ramökning för digitaliseringsarbete.

Skolväsendet har ett uppdrag i skollagen och läroplanerna att alla barn och elever ska ha samma möjligheter att utveckla sin digitala kompetens inför ett framtida samhälle där de ska vara verk-samma. Ny teknik och digitalisering är också en av nycklarna för medarbetare att hitta nya effektiva arbetssätt, att utveckla samverkan samt bli en än mer tillgänglig förvaltning. Detta kräver en ständig och fortgående kompetensutveckling inom det digitala området för alla våra

medarbetare. Satsningen på att fortsatt utveckla hela förvaltningens digitalisering pågår och en översyn av hela systemarkitekturen inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen pågår.

Kompetensförsörjning, gemensamt

Antal ansökningar av tilläggsbelopp (särskild ersättning för enskilda elever som har omfattande behov av särskilt stöd, som är individuellt bestämt utifrån elevens behov) ökar och nämnden äskar 0,5 mnkr i ramförstärkning på grund av detta.

8.3.7 Socialnämnden

Socialnämnden begär ramtillskott med 70 mnkr, se tabellen nedan. I beloppet ingår inte kompensation för resursfördelningsmodell, externa avtal, personalkostnadsökningar samt extra medel för särskilt svårrekryterade yrkesgrupper utifrån genomförd lönekartläggning.

	2025	2026
Skyddat boende	2 000	2 000
Normbrytande beteende - Social insatsgrupp (SIG)	2 000	2 000
Avhopparverksamhet (förändrad lagstiftning)	1 000	1 000
LSS-verksamheten	65 000	65 000
Stödboende (förändrad lagstiftning)	0	8 200
Summa	70 000	78 200

Tabell 29: Socialnämnden, äskande drift (tkr)

Skyddat boende

Förändring av lagstiftning vad gäller stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende bedöms öka kostnaderna med cirka 2 mnkr per år, vilket bör överföras från regionens generella statsbidrag.

Normbrytande beteende

För att förstärka arbetet med barn och unga som begår brott (normbrytande beteende) och införa nytt arbetssätt med social insatsgrupp, SIG, behövs 2 mnkr (förutsatt att övriga parter kan finansiera sina delar).

Avhopparverksamhet

Förändring av lagstiftning vad gäller avhopparverksamhet vilket ökar kostnaderna, behovet är cirka 1 mnkr per år.

LSS

För att finansiera LSS-verksamheten, som är en rättighetslagstiftning, behövs 65 mnkr för att nå en ekonomi i balans. Att sänka kostnaderna bedöms som svårt då verksamheten i ett nationellt perspektiv redan bedrivs med mycket låga kostnader. Att fler insatser avseende bostad med särskild service verkställs är helt nödvändigt även om det orsakar stora kostnadsökningar, som är ofinansierade.

Stödboende - lågröskelboende

En ny lagstiftning enligt samsjuklighetsutredningens föreslås träda i kraft 2026. För att införa stödboende behövs 8,2 mnkr. Att inrätta boendet är en förutsättning för att genomföra föreslagna lagstiftning runt skadligt bruk och beroende (samsjuklighetsutredningen).

8.3.8 Hälso- och sjukvårdsnämnden

Hälso- och sjukvårdsnämnden äskar 32 mnkr i utökad driftbudget för 2025. I beloppet ingår inte kompensation för resursfördelningsmodell, externa avtal, personalkostnadsökningar samt extra medel för särskilt svårrekryterade yrkesgrupper utifrån genomförd lönekartläggning.

	2025
Nytt journalsystem	8 900
ST-tjänster i primärvården	2 000
Strategisk lokalutveckling	4 000
Svenskt Ambulansflyg (KSA)	1 000
Upphandlingstjänst, Region Stockholm	1 100
Ökade kapitalkostnader	15 000
Summa	32 000

Tabell 30: Hälso- och sjukvårdsnämnden, äskanden drift (tkr)

Införande av nytt journalsystem och vårddatalager

Nuvarande journalsystem, TakeCare kommer behöva ersättas senast 2029. Region Gotland kommer tillsammans med Region Stockholm upphandla ett nytt journalsystem som därmed ska ersätta TakeCare. Projektet har påbörjats och kostnadsestimat har tagits fram. Tidigare redovisade i ärende HSN 2022/343.

ST-tjänster - Förändrat riktvärde för listning inom primärvården

2027 ska, enligt politiskt beslut 2022, riktvärdet vara 1 100 patienter per allmänläkare i primärvården. Övergången sker succesivt. Det innebär ett ökat behov av läkare och kompensation för dessa ökade lönekostnader under omställningsperioden. Vidare är det mycket svårt att rekrytera specialister till primärvården och därmed är en framkomlig långsiktig strategi att säkerställa läkarresurser genom att utbilda dem själva genom ST. Det finns många läkare som idag visar intresse för att få göra ST-tjänstgöring inom primärvården vilket gör det lättare att tillsätta dessa tjänster. Förvaltningen ser därmed ett behov av att utöka antalet ST-tjänster riktade mot primärvården under 2025 med 2 tjänster. Ett ökat antal ST tjänster minskar även behovet av hyrpersonal.

Resurser för strategisk lokalutveckling

Förvaltningen står fortsatt inför mycket omfattande investeringar i lokaler. En fastighetsutvecklingsplan är framtagen för nuvarande lasarettssområde. Denna kommer behöva kompletteras med flera utredningar för att det ska vara möjligt att ta ett strategiskt beslut gällande Visby lasarett. Vidare finns även behov av fortsatta arbeten kring ny vårdcentral, eventuell PCI-verksamhet samt det kontinuerliga arbetet med ombyggnationer av sjukvårdens nuvarande lokaler.

Kommunalförbundet Svenskt Ambulansflyg (KSA)

Förvaltningen står fortsatt inför mycket omfattande investeringar i lokaler. En fastighetsutvecklingsplan är framtagen för nuvarande lasarettssområde. Denna kommer behöva kompletteras med flera utredningar för att det ska vara möjligt att ta ett strategiskt beslut gällande Visby lasarett. Vidare finns även behov av fortsatta arbeten kring ny vårdcentral, eventuell PCI-verksamhet samt det kontinuerliga arbetet med ombyggnationer av sjukvårdens nuvarande lokaler.

Upphandlingstjänst

Region Gotland upphandlar flertalet tjänster och produkter tillsammans med Region Stockholm. Dessa upphandlingar sköts och drivs till största del från Region Stockholm. Under den

tid som upphandlingar har skett tillsammans har Region Gotland fått detta gratis t.o.m. 2022. Från och med 2023 har Region Stockholm velat att Region Gotland betalar för tjänsten där kostnaden uppgår till cirka 1,1 mnkr för 2024.

Ökade kapitalkostnader

Förvaltningens investeringar ökar vilket gör att även kapitalkostnader, avskrivningar och ränta ökar. Enligt prognoser baserat på vad som idag finns i anläggningsregistret kommer kapitalkostnaderna sjunka endast marginellt under åren 2024 och 2025. Detta samtidigt som hälso- och sjukvården har en hög investeringsvolym för medicinskt teknisk utrustning m.m.; 58 mnkr 2024 och 60 mnkr 2025. Totala kapitalkostnader 2025 beräknas vara cirka 15 mnkr högre än de 24,6 mnkr som idag finns beslutade enligt Region Gotlands budgetbeslut.

8.3.9 Överförmyndarnämnden och patientnämnden

Överförmyndarnämnden och patientnämnden äskar inga extra resurser 2025.

Överförmyndarnämnden bedömer att balansen mellan dess resurser och dess möjlighet att utföra sitt uppdrag och att uppnå sina mål under de kommande åren är bra. Förutsättningen är dock att tilldelad budget inte minskas inför verksamhetsåren 2025-2027 och att kansliets arbetsbörda inte ökar markant på grund av förändringar i lagstiftningen. Det med hänvisning till att nämnden går, likt samhället i övrigt, mot ökade kostnader beroende på externa faktorer. Men också till att samhällsliga faktorer, omöjliga för nämnden att påverka och notoriskt svåra att prognostisera, kan komma att ändras och belasta nämndens budget hårdare än vad som varit fallet under föregående år. Budgeten, som utan rätt kontext, kan se väl tilltagen ut kan således snabbt komma att kännas trång.

8.4 Externa avtal

8.4.1 Regionstyrelsen, regionstyrelseförvaltningen

Begär 4,3 mnkr för externa avtal.

	2025	2026	2027
Partistöd	750	750	750
Div. medlemskap	350	350	350
Licenser centrala IT system	930	930	930
Kultursamverkansmodellen	1 481	1 481	1 481
Övriga avtal inom kultur och fritidsområdet	795	795	795
Summa	4 306	4 306	4 306

Tabell 31: Regionstyrelsen, regionstyrelseförvaltningen, kompensation externa avtal (tkr)

Förvaltningen ansvarar för ett antal externa avtal som behöver kompenseras för kostnadsökningar till följd av indexuppräknningar. Förutom dessa indexuppräknningar så kan påtalas att den generella kostnadsökningen (inflationen) även slår mot andra kostnadsposter.

Partistöd:

Anslag för partistöd beräknas enligt följande, antal mandat i fullmäktige*2*prisbasbeloppet året före budgetåret. Till detta tillkommer en avsättning motsvarande 10 procent av partistödet till ungdomsförbunden. Då prisbasbeloppet höjts med 4 800 kronor jmf med föregående år innebär det att budgeten för 2025 behöver ökas med 750 tkr.

Medlemsavgifter och div avtal

Medlemsavgiften till Sveriges kommuner och regioner beräknas öka 25 tkr. Försäkringsavtal beräknas öka med 3 procent vilket innebär cirka 35 tkr. För diverse nationella och internationella

medlemskap beräknas kostnadsökningen till 110 tkr och för studentkår Rindi till 30 tkr. För avgift till Stim region- och kommunavtal och bonus copyright access behövs uppräknings med 150 tkr.

Licenser Centrala IT-system

Avtalen för central system inom ekonomi ger ett behov av indexuppräknings på 210 tkr, HR 95 tkr, demokrati och kvalitet 125 tkr och digitalisering 500 tkr.

Kultursamverkansmodellen

Kultursamverkansmodellen (KSM) bygger på finansiering dels från staten dels från Region Gotland. Det totala regionbidraget 2024 uppgår till 24 688 tkr. Regionen har räknat upp sin del av bidraget med en högre procentsats än staten under många år. Till 2025 äskas uppräknings för att säkerställa att institutionernas verksamhetsmedel inte urholkas av löne- och kostnadsökning. För 2025 äskas 4% i uppräknings. Vilket innebär en kostnadsökning på 987 tkr. Utöver detta föreslås en ytterligare uppräknings av anslaget med 2% vilket motsvarar 494 tkr. Detta för att möjliggöra utveckling av den kulturella infrastrukturen för svaga områden vilka är konst, dans samt slöjd och form. Till följd av kostnads- och intäktsutvecklingen har antalet årsarbetskrafter inom KSM minskat från 99 år 2013 till 78 år 2022. Institutionernas andel personalkostnader av deras totala intäkter (dvs både stöd och egna intäkter) ökar och därmed minskar utrymmet för verksamhetsmedel. Utan förstärkning är prognosen att institutionerna kommer att ha personalkostnader motsvarande 65-74% av de totala intäkterna. Bilden förvärras ytterligare om arvodering till fria professionella som utför uppdrag inom institutionerna läggs till. Då räknas 69-83% gå till löner och arvoden. Risken är att utbud, utveckling, kvalitet och samarbete med fria aktörer minskar.

Övriga avtal inom kultur- och fritidsområdet

För avtal med övriga externa utförare inom kultur- fritidsområdet begärs en uppräknings med i huvudsak 4 %, vilket innebär 795 tkr. Detta avser RF Sisu Gotland, Kustparksbadet, föreningsdrivna anläggningar, köp av verksamhet idrottsanläggningar, konsthantare, verksamhetsbidrag till kulturaktörer och resestöd till idrottsföreningar och andra ungdomsföreningar.

8.4.2 Regionstyrelsen, samhällsbyggnadsförvaltningen, räddningstjänst

Räddningstjänsten begär 0,043 mnkr för indexuppräknings av externa avtal. Räddningstjänsten har avtal med Storstockholms brandförsvärsförbund.

Avtal	Kompensation tkr
Storstockholms brandförsvärsförbund	1 340
Summa	43

Tabell 32: Regionstyrelsen, samhällsbyggnadsförvaltningen, kompensation externa avtal (tkr)

8.4.3 Tekniska nämnden

Tekniska nämnden begär 4,4 mnkr för externa avtal.

Avtal	2025
Gata-, väg- och parkuppdrag inkl. vinterväghållning	260
Avtal allmän kollektivtrafik	2 860
Avtal särskild kollektivtrafik	1 270
Summa	4 390

Tabell 33: Tekniska nämnden, teknikförvaltningen, kompensation externa avtal (tkr)

Park- och trafikavdelningen

Park- och trafikavdelningen har flera externa avtal som avser inhyrning av maskiner och fordon samt transporter för att utföra gata-, väg-, parkuppdragen enligt avtal. Bland dessa tjänster ingår också den vinterväghållning som inte utförs i egen regi. Flera avtal har indexklausuler. 2023 var indexökningarna stora på grund av ökade bränslepriser och hög inflation. Detta innebär att leverantörer som inte tidigare åberopat rätten att indexreglera priser började med det. Denna utveckling bedöms bli kvarstående. Sammantaget innebär detta att kostnaderna ökar. De ökade kostnaderna till följd av indexuppräknningar beräknas till 260 000 kronor för år 2025.

För särskild och allmän kollektivtrafik beräknas priserna öka med 3,2 procent med anledning av ökade bränslepriser och hög inflation. Detta motsvarar 1 270 000 kronor för särskild kollektivtrafik och 2 860 000 kronor för allmän kollektivtrafik.

8.4.4 Barn- och utbildningsnämnden

Barn- och utbildningsnämnden begär 9,8 mnkr för externa avtal.

Externa avtal -kompensation <i>jämfört med 2024</i>	2025	2026	2027
Undervisningsresurs (löner, index 3,3 procent):			
Fristående förskolor: 78 886 tkr			
Fristående fritidshem: 13 593 tkr	5 354	10 576	15 724
Fristående förskoleklass: 4 900 tkr			
Fristående grundskolor: 64 854 tkr			
Fristående måltidskostnader, index 10 procent	1 914	3 827	5 741
Fristående lokalkostnader, index 3 procent	784	1 568	2 353
Köp av stödverksamhet, index 3,2 procent:			
Skolskjutsar, huvudskjutsar	1 387	2 773	4 160
Skolskjutsar, specialskjutsar	357	713	1 070
Summa, tkr	9 796	19 457	29 048

Tabell 34: Barn- och utbildningsnämnden, kompensation externa avtal (tkr)

Behovet av kompensation är beräknat utifrån kravet på "lika villkor" för förskola, fritidshem skolverksamhet oavsett kommunalt eller fristående huvudmannaskap. Skyldighet finns att bidra till fristående verksamhet skall ligga på samma nivå som anslagen till regionens skolverksamhet, vilket innebär att exempelvis lönekostnadsökningar, till följd av lönerevision skall kompenseras även till fristående huvudman. Här har löneutvecklingen som en funktion av barn och elevtalen beräknats enligt avtalsrörelsens märke med 3,3 procent per år under perioden 2025 till 2027 och övriga indexantaganden som måltider och lokaler med respektive tio procent och tre procent samt skolskjutsar inklusive specialskjutsar generellt enligt branschindex med 3,2 procent per år.

8.4.5 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden begär 0,8 mnkr för externa avtal.

Några externa avtal i strikt mening som påverkar budget 2025 finns inte. Lagen om offentliga bidrag på lika villkor ger däremot effekter som liknar avtal. Kompensationen för 2025 beräknas uppgå till 800 000 kronor.

8.4.6 Socialnämnden

Socialnämnden begär 21 mnkr för indexuppräknning av externa avtal.

Nämnden köper tjänster från privata utförare inom de flesta verksamheter. De flesta av socialnämndens avtal är indexreglerade med omsorgsprisindex, OPI, som tas fram av SKR. OPI för 2024 är preliminärt 4,7 procent (2023, 4,6 procent). Att indexet är preliminärt indikerar att det kan bli högre.). För 2024 blev budgettillskottet för externa avtal begärda 3,5 procent, vilket inte täcker kostnadsökningarna. Att indexet är preliminärt indikerar att det kommer att bli högre. Det är mycket svårt att bedöma kostnadsutvecklingen men utifrån de senaste årens prisökningar bör rimligen kostnadsökningstakten minska något 2025. Ersättning till familjehemmen är reglerade med index utfärdat från SKR och här skedde en stor ökning 2023 där arvodena ändrades och höjdes med i genomsnitt 22 procent.

Kostnaden för externa avtal är 558 mnkr 2023 (527 mnkr 2022). Av det totala beloppet avser 480 mnkr privata utförare, 34 mnkr Försäkringskassan för personlig assistans, 39 mnkr ersättning uppdragstagare (främst familjehem) samt 7 mnkr inhyrd personal. För att kompenseras för ökade kostnader till privata utförare och uppdragstagare behövs 21 mnkr med ett antagande om prisökningar för 2025. Nedan redovisas beräkning utifrån köp från privata utförare och uppdragstagare 2023.

Verksamhet	utfall mnkr 2023	index % 2025	summa mnkr ökning
Hemtjänst LOV	72	3,5%	2,5
Säbo entreprenad och ramavtal	213	3,8%	8,1
SoL bostad med särskild service	42	3,8%	1,6
LSS bostad med särskild service, DV	59	4,0%	2,4
LSS personlig assistans	25	4,0%	1,0
IFO placeringar	69	4,0%	2,7
Summa köp av verksamhet	480		18,3
Försäkringskassan personlig assistans	34	2,0%	0,7
Uppdragstagare IFO med flera	38	4,0%	1,5
Hyrpersonal socionomer, sjuksköterskor	6	3,0%	0,2
Summa övrigt	79		2,4
Totalt	558		20,7

Tabell 35: Socialnämnden, kompensation externa avtal (tkr)

8.4.7 Hälsa- och sjukvårdsnämnden

Hälso- och sjukvårdsnämnden begär 25,5 mnkr för externa avtal enligt tabellen nedan.

Avtal	Omslutning (tkr)	Beräknad indexhöjning	Kompensation 2025 (tkr)
Alarmering och dirigering (SOS Alarm, MSB, CSAM)	3 135	LPIK 2024, 5,6%	175
Privata vårdgivare enl. nationella taxan & LOU-avtal (Fysioterapeuter, fotvård)	7 060	VPI P2024*, 5,6%	395
Privat primärvård (Praktikertjänst, Prima Vård)	66 681	LPIK 2024, 5,6%	3 734
Ambulans (Samariten)	50 100	90% av pris med LPIK	2 525
Luftburen ambulanssjukvård (Babcock, KSA)	58 820	90% av LCI kol H, LPIK 5,6%	2 670
Konsultavtal (till största delen KARGO)	14 829	LPIK 2024, 5,6%	830
Prisuppräknings utomlänsvård	268 820	LPIK 2024, 5,6%	15 053
Privat barn- och ungdomstandvård och särskilda patientgrupper	2 350	LPIK 2024, 5,6%	131
Totalt			25 513

Tabell 36: Hälsa- och sjukvårdsnämnden, kompensation externa avtal (tkr)

SKR:s prognos i februari för landstingsprisindex (LPIK) inkl. läkemedel för 2024 är 4,6 procent och för 2025 är det -0,9 %. Förändring från 2023 till 2025 3,4 %, vilket är lägre än vad nämnden begärt kompensation för.

8.5 Kompensation för höjning av interna priser

8.5.1 Regionstyrelseförvaltningen

Inom regionstyrelseförvaltningen är måltidsavdelningen en resultatenheter som finansieras via internt köp och sälj. Digitaliseringsavdelningen finansieras till del av anslag och till viss del av internt köp och sälj. Övriga avdelningar är helt anslagsfinansierade.

Justering av internpriser för resultatenheter är grundläggande för driftbudgeten och förvaltningen behöver årligen genomföra en höjning av resultatenheternas priser med anledning av ökade lönekostnader, eventuellt höjda internhyror samt generella prisökningar för varor och tjänster.

Förvaltningen återkommer med förslag när beslut är taget, hur prishöjningen ska fördelas på olika tjänster samt hur kompensationen fördelas till respektive köpande förvaltning

Måltid

För resultatenheten måltid föreslås prisjusteringar enligt tabell nedan

	2025	2026	2027
Löneökningar måltid (3%)	1 900	4 000	6 000
Hyresförändring (1%) = 170 tkr			
Indexuppräknig övriga kostnader (transport, mm)	300	300	300
Fördyringar hyra kök (Högby/Terra Nova m fl.)	1 500	2 500	4 000
Livsmedel	5 000	6 100	7 300
Livsmedel (ekologiskt mot mål)	0	1 100	2 200
Summa, tkr	8 700	14 000	19 800

Tabell 37: Regionstyrelseförvaltningen, prisförändringar (tkr)

En *löneökning* på 3 procent innebär för måltidsverksamheten en kostnadsökning på cirka 1,9 mnkr. Den totala personalbudgeten uppgår till 62,8 mnkr. En *hyresförändring* på 1 procent innebär för måltid en ökning/minskning på 0,17 mnkr. Den totala budgeten för lokalhyror uppgår till 17,0 mnkr. Som en följd av planerad anpassning samt om- och tillbyggnad av lokaler ökar kostnaderna för lokalhyror under planeringsperioden. Ett flertal projekt pågår och avslutas under 2024 vilket ger ökade hyreskostnader från och med 2025. I budget finns totalt 2,0 mnkr avsatta för att täcka dessa hyresökningar. Måltidsorganisationen köper även *transporter* för cirka 7 mnkr årligen, en kostnadsökning på 4% beräknas och medför ökade kostnader med närmare 280 tkr. Städkostnaderna uppgår till 1,3 mnkr och prisutveckling beräknas uppgå till cirka 20 tkr.

Två investeringsprojekt har blivit märkbart *fördyrade*, dessa är ombyggnationerna av Terra Nova och Högbysskolans kök. Den samlade kostnadsökningen för pågående projekt uppgår till 3,5 mnkr. Detta innebär att behov finns av förstärkning av lokalbudgeten med 1,5 mnkr.

För ökade *livsmedelspriser* har förvaltningen erhållit 10 mnkr i ramförstärkning, varav 5 mnkr i budget 2023 och 5 mnkr ytterligare i budget 2024. Då prisutvecklingen inte stannade av i den takt som beräknades inför budget 2024 finns nu ett glapp om 4 mnkr för att komma i balans.

Enligt fastställt mål ska andelen *ekologiska livsmedelsinköp* öka årligen. Målet är att andelen år 2027 ska vara 40 %. Nivån ligger för närvarande på 21 %. Ekologiska livsmedel är cirka 25 % dyrare än konventionella livsmedel. Förflyttningen till 40 % innebär en årlig merkostnad om 2,2 mnkr. Med hänvisning till det ekonomiska läget föreslås att medel succesivt tillförs från och med 2026 för att möjliggöra uppfyllelse av målet från och med 2027.

8.5.2 Tekniska nämnden

Försörjningsverksamhet

Försörjningsavdelningen har idag en ekonomi där underskott inom områdena vaktmästeri och transport samt städ balanseras genom överskott inom hjälpmedelscentralen och varuförsörjningen.

Försörjningsverksamheten bär kostnader för bemanning och transporter kopplade till bårhuset vid Visby lasarett. Ett avtal finns med hälso- och sjukvårdsförvaltningen som indexregleras årligen för ökade lönekostnader. Det är hälso- och sjukvårdsförvaltningen som sköter upphandlingen av transporttjänsten men kostnaden belastar försörjningsverksamheten. Bårhusverksamheten har varit underfinansierad sen 2019 och 2023 uppgick nettoutfallet till -424 000 kronor. Beslutad prisuppräknig har inte varit tillräcklig för att täcka de senaste årens kraftiga prisökningar för förbrukningsmaterial inom städ verksamheten. 2023 års budgetöverskridande avseende förbrukningsmaterial uppgick till 2,5 miljoner kronor vilket inte har kompensrats i prisuppräknig inför 2024.

Utöver dessa områden tillkommer sedvanliga uppräknningar för följande, se tabell nedan. Löneökning - avser ökade lönekostnader som resultat av årlig lönerrevision, hyresförändring - ökad internhyra enligt beslut, ökade kostnader för transport - kostnaderna för drivmedel och leasingavgifter för verksamhetens fordon har ökat under föregående år, ny lastbil - kompensation för driftkonsekvens till följd av utbyte av befintlig äldre lastbil, ökade kostnader för förbrukningsmaterial - kompensation för ökade kostnader för städmaterial under föregående år, OH-kostnader - samtliga verksamheter inom teknikförvaltningen belastas med kostnader för förvaltningsledning och gemensam centrala funktioner. Kompensation äskas för årlig ökning av dessa OH-kostnader, höjd internräntekostnader - internräntan höjs från 2 till 2,5 procent inför 2025 =>kompensation äskas för ökade internräntekostnader.

	2025
Löneökning (2,5 %)	2 600
Hyresförändring (1 %, justeras med beslutad internhyresförändring)	80
Ökade kostnader transport	350
Kapitalkostnader ny lastbil	250
Ökade kostnader förbrukningsmaterial (KPI 4,4 % december - 23)	400
Indexuppräknning OH-kostnader (2,5 %)	20
Höjning av internränta	30
Justering av priser för underfinansierade verksamheter	
Bårhustransporter	450
Städmaterial	2 500
Porto	2 600
Summa	9 280

Tabell 38: Teknikförvaltningen, försörjningsverksamheten, prisförändringar (tkr)

För att varuförsörjningen ska kunna svara upp mot krav på utökad lagerkapacitet krävs förhyring av större verksamhetslokaler, vilket innebär 2,5 mnkr i höjd lokalhyra. Detta möjliggör utökad lagerhållning av exempelvis sjukvårdsartiklar.

Framöver kommer varuförsörjningen behöva använda sitt överskott för att finansiera en ny lagerlokal samt ett nytt verksamhetssystem. Detta i syfte att möta förvaltningarnas önskemål om ökad förmåga till lagerhållning i syfte att bättre kunna hantera störningar i försörjningskedjor. Lokalkostnaden kommer samtidigt öka för hjälpmedelscentralen som framöver kommer nyttja den lokal som idag delas med varuförsörjningen själva. För att möjliggöra detta så är avdelningen i behov av att kostnadskompenseras inom områdena bårhustransporter, städmaterial och porto. Dessa områden har tidigare inte erhållit full kompensation för sin kostnadsutveckling med hänvisning till avdelningens övergripande positiva resultat. Det är av vikt att försörjningsverksamhetens kunder betalar för de varor och tjänster som köps enligt självkostnadsprincipen för just den varan/tjänsten vilket inte är fallet fullt ut med dagens prissättning.

Portokostnaderna finansieras med ett fast anslag från regionstyrelseförvaltningen. Anslaget har inte uppräknats sedan 2018 vilket har resulterat i utebliven kostnadstäckning enligt nedan.

År	Intäkt	Kostnad	Netto utfall
2018	3 700	4 080	-380
2019	3 700	4 514	-814
2020	3 700	4 685	-985
2021	3 700	5 207	-1 507
2022	3 700	6 108	-2 408
2023	3 700	6 273	-2 573

Tabell 39: Intäkter och kostnader porto (tkr)

Internhyror lokaler

Fastighetsförvaltningsavdelningens bedömning av den framtida kostnadsutvecklingen för drift av fastigheter visar på en nettoökning om 23,4 (24) miljoner kronor inför 2025 vilket motsvarar behov av att höja internhyrorna med 4,9 procent.

Följande poster påverkar behovet av att höja internhyran:

- Kapitalkostnaderna ökar till följd av höjning internräntan höjs från 2 % till 2,5 %.
- Kostnaderna för reparationer har ökat till följd av högre priser på material och köpta tjänster. Ett högre kostnadsläge gäller också för försäkringar, larm och brandskydd.
- Kostnaderna för el förväntas öka och inför 2025 har 60 procent av förväntad elförbrukning kunnat låsas mot en fast prisnivå. Resterande del innebär rörligt elpris.
- Kostnaderna för personal ökar till följd av uppräknings av löner i lönerörelsen. Därutöver behövs förstärkning för att klara förändrad lagstiftning med krav på elanläggningsansvar och elektriker för att säkerställa drift av Visby lasarett.
- Fastighetsförvaltningsavdelningen har sedan tidigare justerat internhyran efter kostnadsläget. I beräkningarna av beloppen har förväntade kostnadsökningar och en inflation på över 2 procent använts.

	2025
Höjd internränta	9 400
Avskrivningskostnader	100
Elkostnader	1 100
Reparationer	8 300
Försäkring/larm/brandskydd	700
Övrigt (personal m.m.)	4 000
Intäkter externa hyror	-200
Behov av höjd internhyra	23 400

Tabell 40: Tekniska nämnden, förändring internhyra 2024, (tkr)

8.6 Driftskostnader till följd av exploatering

Regionstyrelsen har beslutat att prisökningsreserven från 2023 och framåt även ska omfatta driftkostnader för ny infrastruktur i exploateringsområden. (RS § 312, 2021-10-27).

8.6.1 Tekniska nämnden

		2025	2026	2027
Järnvägen	Kapitalkostnader	1 021	1 021	1 021
	Driftkostnader	8	13	13
Gråbo	Kapitalkostnader	507	1 133	1 800
	Driftkostnader		200	400
Torslunden	Kapitalkostnader	59	1 024	1 520
	Driftkostnader		400	764
Industrimark Visby	Kapitalkostnader	512	1 024	1 024
	Driftkostnader		85	85
Visborg	Kapitalkostnader	2 315	5 133	8 293
	Driftkostnader			
Summa		4 422	10 033	14 920

Tabell 41: Tekniska nämnden, ökade driftskostnader till följd av exploatering, (tkr)

Flera pågående investeringsprojekt kommer att innebära ökade kapital- och driftskostnader för park- och trafikavdelningen. Driftskostnader kan vara svåra att förutse innan exploateringsområdena är färdigplanerade, och för samtliga områden görs därför en uppskattning baserad på tillgänglig information om respektive exploateringsområde. Åskade belopp i tabellen ovan utgår från exploateringskalkyl för respektive projekt som redovisas i exploateringsplan och budget 2025-2029.

8.7 Externa taxor och avgifter

8.7.1 Regionstyrelsen

Ingen förändring föreslås

8.7.2 Tekniska nämnden

Teknikförvaltningen använder nio taxor och två prislistor.

Avfallstaxan

Reviderades inför 2024 och höjdes med 11,1 procent avseende hushållsavfall för ett standardabonnemang och 15,6 procent på slamtaxan. Taxan innehåller indexklausul. Under 2024 ska en översyn av avfallstaxan och dess konstruktion genomföras. Det finns en obalans i taxan som behöver belysas och eventuellt justeras, bland annat är kostnaden för flerfamiljshus bland de dyrare i Sverige samtidigt som taxan för fritidshus är bland de billigaste. Taxan för villor ligger nära medelvärdet för avfallstaxa för villor. Justeringar kommer att presenteras inför 2025. Kommande investeringar för ombyggnad av ÅVC, reinvesteringar i slamfordon och containere kommer innebära högre kapitalkostnader som innebär att avfallstaxan behöver justeras. ÅVC-investeringarna kommer att finnas med i grundavgiften till taxan. Kapitalkostnader för reinvesteringar i fordon kommer innebära höjning av den del som berör slamavgiften. I samband med införandet av fastighetsnära insamling kommer kostnaderna för insamling av hushållens rest- och matavfall sannolikt att öka på grund av att entreprenörerna runt om i Sverige behöver investera i nya typer av fordon. FNI kommer delvis att vara finansierad av förpackningsbranschen, men i vilken utsträckning vet vi inte i dagsläget. Avfallstaxan kommer 2026 att behöva höjas för att täcka den ökade kostnaden för entreprenad och nya sopkärl. Avfallsavdelningen bedömer att avfallstaxorna i Sverige generellt kommer höjas på grund av införandet av FNI och kommer inte vara unikt för Gotland. Under 2024 kommer underlag för bedömning av taxehöjningen att finnas färdig.

VA-taxan/

Taxa för Region Gotlands allmänna vatten- och avloppsanläggning: Normalt sker årlig indexuppräkningsavgift med KPI. VA-taxan för bruksavgifter höjdes inte 2024 samtidigt som anläggningsavgiften höjdes med 6,5 procent. En simulering av intäkter och kostnader för 2025-2029 visar att taxan fortsatt behöver höjas varje år för att täcka de ökade kapitalkostnaderna. Höjningen gäller såväl för anläggningsavgiften som för bruksavgiften och bedöms uppgå till cirka 5-7 procent per år.

Avgifter för vissa transportdispenser s.k. transporttillstånd

Årlig indexuppräkningsavgift görs.

Taxa för grävstillstånd

Årlig indexuppräkningsavgift görs.

Nyttoparkeringstillstånd (taxa för kommunala dispenser)

Årlig indexuppräkningsavgift görs.

Taxa för upplåtelse på offentlig plats (torghandelstaxa)

Årlig indexuppräknning görs. Ett arbete pågår med att omarbete taxans konstruktion och samtidigt tas en generell riktlinje för markupplåtelse fram. Målet är att ta fram taxor som bättre speglar behov och efterfrågan och som är mer lättolkad, tydlig och transparent än dagens. Planen är att den nya taxan ska vara klar och tillämpas från 2025.

Taxa för all kollektivtrafik inklusive färdtjänst och sjukresor

Årlig indexuppräknning görs av egenavgifter för färdtjänst och sjukresor. Nytt taxesystem för den allmänna kollektivtrafiken har föreslagits och beslutet bereds för närvarande vid regionstyrelsen inför slutligt beslut av regionfullmäktige. Den nya taxeförslaget innehåller även en årlig indexuppräknning. Om det nya taxeförslaget bifalles kan det innebära att biljettintäkterna kommer att öka (baserat på faktiska biljettintäkter första kvartalet 2023 omräknat till nya biljettpriser) med 4-5 miljoner kronor per år. Denna prognos baseras även på en initial resandeminskning vid en prishöjning. Resandeminskningen tros däremot bromsas genom att även kostnader för resor med egen bil har ökat kraftigt på senare tid.

Felparkeringsavgifter och avgifter för parkering på offentlig plats

Indexparagraf saknas, då det leder till ojämna avgifter. Taxan för felparkeringsavgifter höjdes 2019. I dagsläget bedöms inget behov av att höja avgiften för parkering på offentlig plats.

Hamntaxan gällande Gotlands hamnar

Revideras årligen med index (KPI). Planen är att indexuppräknas avtalet för linjehamnen från 2025 och framåt. Möjligheten till indexhöjning utvärderas årligen i särskild ordning.

8.7.3 Miljö- och byggnämnden

Taxor och avgifter gällande samhällsbyggnadsförvaltningens tjänster behöver ses över i sin helhet och tas i ett politiskt beslut. Det arbetet har påbörjats och förslag till taxehöjning för flera av taxorna ska beslutas av regionfullmäktige i juni så att de kan börja gälla från 1 juli.

8.7.4 Barn- och utbildningsnämnden

Inga kända förändringar i taxor och avgifter planeras under planperioden.

8.7.5 Gymnasie- och vuxenutbildningen

Inga kända förändringar i taxor och avgifter planeras under planperioden.

8.7.6 Socialnämnden

Socialförvaltningen har en mycket låg intäktsfinansieringsgrad och ser inga större förändringar av intäkter från avgifter framåt. Avgifterna inom äldreomsorgen är styrda av en maxtaxa, ett högkostnadsskydd som varje år meddelas från Socialstyrelsen. För 2024 uppgår maxtaxan till 2 575 kronor per månad och brukare. För hemsjukvården erlägger brukaren som är inskriven en avgift på 600 kronor per månad, för enstaka hembesök tas däremot inte ut någon avgift. Avgiften ingår i maxtaxan. Taxan för hemsjukvården bör ses över och dessutom justeras om det sker höjning av patientavgifterna inom sjukvården.

Brukare som har måltider betalar en måltidsavgift. Den avgiften höjdes inför 2024 men avgiften täcker ändå inte verklig kostnad. Avgiften bör justeras årligen utifrån förändringar i kostnadsläget. Bedömningen är att det skulle bli en alltför hög kostnad för den enskilde för att täcka verklig kostnad. Totalt uppgick avgifterna till 70 mnkr för 2023.

8.7.7 Hälso- och sjukvårdsnämnden

Tandvården höjer tandvårdstaxan enligt RS 2022/1328. Laborativverksamheten kommer att höja sina priser med LPIK.

9 Investeringar

9.1 Sammanfattning av nämndernas investeringsäskanden

Investeringsbudgeten för 2025 på 880,7 mnkr beslutades i samband med regionfullmäktiges beslut om budget 2024-2026 i november 2023. Regionstyrelseförvaltningens rekommendation är att regionfullmäktige även i fortsättningen ska ta beslut om en tvåårig investeringsbudget.

I nämndernas budgetskrivelser äskas om att investeringsbudgeten för 2025 utökas med sammanlagt 64,8 mnkr till 945,5 mnkr. Nämnderna äskar om totala investeringar för perioden 2025-2029 på 5 799 mnkr, varav investering i avgiftsfinansierad verksamhet på 1 607 mnkr. Då den demografiska förändringen framåt kommer att skapa investeringsbehov i framförallt äldreomsorgen är det viktigt att prioritera och även besluta hur investeringarna ska finansieras. Det är inte möjligt att egenfinansiera investeringar på den här nivån.

Den låga resultatnivån som ligger i kalkylerna framåt ger ett mycket lägre investeringsutrymme än tidigare.

Investeringsbudget för 2024 inklusive kompletteringsbudget uppgår till 1 262 mnkr, 739 mnkr är ordinarie budget och 523 mnkr är kompletteringsbudget. Kompletteringsbudgeten består till största delen av pågående lokalinvesteringar 152 mnkr. Men även VA 67 mnkr, ny idrottshall i Roma 50 mnkr samt mark- och stadsmiljö, gator och vägar 74 mnkr varav gångtrafiklösning vid kryssningskajen 28 mnkr, i övrigt är det mindre projekt som pågår. Kompletteringsbudgeten 2024 var 170 mnkr lägre än föregående år. Det är ett resultat av ett medvetet långsiktigt arbete men mer finns att göra.

Det finns några skillnader mellan den beslutade budgeten för 2025 och de nya äskandena. Den största skillnaden återfinns inom regionstyrelsen som äskar 20 mnkr mer för investeringar i kök. I övrigt är det mindre skillnader där vissa projekt skjuts fram och andra kommit till.

Regionstyrelsen äskar om ökning med 20 mnkr per år till lokalinvestering kök samt Office licenser för 4 mnkr. Nya beräkningar finns för badhuset och presenteras i ett eget ärende till budgetberedningen.

Tekniska nämndens beslutade investeringsbudget för 2025 uppgår till totalt 468 miljoner kronor. Nämnden äskar om en ökning av budgeten till totalt 503 miljoner kronor. Den största avvikelsen finns inom stadsmiljö, gator och vägar där budget för Kopparsviksbron (gångtrafiklösning kryssningskajen) äskas för 2025 istället för 2026 enligt beslutad plan.

Barn- och utbildningsnämnden har flyttat fram ombyggnad av Dalhem förskola till 2027 och planerar ombyggnad i Sanda förskola 2025. 2026 planeras ny idrottshall i Visby, ombyggnad av A7 hallen i Visby, spontanidrottsplats/multiarena på Solbergaskolan samt ombyggnad till skolorhus av gamla idrottshallen i Romaskolan.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden äskar om ombyggnad av köken i både folkhögskolan i Fårösund och i Hemse 2025. Nämnden har också äskat om ombyggnad av vuxenutbildningens lokaler i Visby, total kostnad 192 mnkr med start 2026. Nämnden behöver också ytterligare 700 tkr för tillgänglighets- och säkerhetsanpassning. Wisbygymnasiet får fler elever och behöver ytterligare lokalyta och har äskat om 10 mnkr 2026 för tillfällig lösning.

Socialnämnden har budget för det pågående byggandet av ett nytt äldreboende i Klintehamn. För ett nytt äldreboende i Visby har nämnden har äskat om 280 mnkr i budget med start 2025. 2028-2029 äskas om budget för både ytterligare ett boende i Visby och ett i Slite. Det behövs

också ytterligare en gruppbostad LSS samt en ny bostad med särskild service SoL. Eventuellt behövs också investeringsmedel för ett stödboende om det inte går att hyra in lokal.

Hälso- och sjukvårdsnämnden äskar 4,8 mnkr mer för 2025. Potten för medicinteknisk utrustning behöver höjas utifrån ökade priser. Det finns också behov av endoskopiutrustning för 5 mnkr samtidigt som lokalinvesteringarna kan minskas något 2025. De stora investeringarna i sjukvården ligger några år bort och berör både sjukhuset och primärvårdslokaler.

	Budget inkl komplettering och TA 2024	Budget Beslut 2025	Nämndernas äskande 2025	2026	2027	2028	2029
Skattefinansierad verksamhet							
Investeringspott	92 959	93 000	102 950	123 600	108 400	110 100	116 200
Övriga projekt utöver pott	69 038	14 000	19 000	21 000	12 000	2 000	12 000
Lokalinvesteringar							
fastighetsägaransvar + ventilation, reinvesteringar fastighet	325 200	141 500	131 500	176 500	155 500	165 500	175 500
gymnasiet/vuxenutbildning, folkhögskola	11 380	0	11 700	40 700	72 700	50 700	41 000
grundskola, anpassad skola	107 456	4 000	4 000	76 500	35 500	5 500	0
förskola	37 500	40 000	26 500	5 500	67 500	3 000	0
äldreomsorg	88 000	65 000	75 000	70 000	135 000	217 000	277 000
LSS, SOL	0				40 000	35 000	0
Stödboende beroende	0	0	0	25 000			
hälso- och sjukvård	30 855	20 000	17 000	17 000	2 000	540 000	0
kök	30 000	10 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
Gemensam IT infrastruktur	32 000	37 000	41 000	32 000	22 000	22 000	36 000
Mark- och stadsmiljö, gator och vägar	76 216	55 200	52 500	64 200	59 700	46 000	46 000
Gångbro kryssningskajen	28 509	0	30 000				
Hamn	11 908	8 000	8 000	14 000	8 000	5 000	5 000
Avgiftsfinansierad verksamhet							
Linjehamn	55 259	12 000	22 800	53 000	58 500	40 000	45 000
VA	192 110	208 000	222 000	231 000	252 500	281 000	281 500
Avfall	13 383	33 000	11 500	89 000	18 000	600	600
Strategisk investering							
Badhus (ny beräkning finns i eget ärende till budgetberedningen)	60 000	140 000	140 000	88 000			
Total investeringsbudget	1 261 773	880 700	945 450	1 157 000	1 077 300	1 553 400	1 065 800
<i>varav skattefinansierad verksamhet</i>	<i>941 021</i>	<i>487 700</i>	<i>549 150</i>	<i>696 000</i>	<i>748 300</i>	<i>1 231 800</i>	<i>738 700</i>
<i>varav avgiftsfinansierad verksamhet</i>	<i>260 752</i>	<i>253 000</i>	<i>256 300</i>	<i>373 000</i>	<i>329 000</i>	<i>321 600</i>	<i>327 100</i>
<i>varav strategiska investeringar</i>	<i>60 000</i>	<i>140 000</i>	<i>140 000</i>	<i>88 000</i>			

Tabell 42: Äskande investeringsbudget 2025-2026 samt plan 2027-2029 (tkr)

Bilaga 1: Investeringsplan

Nämndernas förslag till investeringsbudget 2025-2026, plan 2027-2029

Nyttillkomna eller väsentligt förändrade äskanden 2025 är markerade med kursiv stil

	Budget inkl. kompl. och TA 2024	Budget 2025	Nytt förslag 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029
Regionstyrelsen/Regionstyrelseförvaltningen							
Investeringspott	4 575	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000
<i>Lokalinvesteringar, kök</i>	<i>30 000</i>	<i>10 000</i>	<i>30 000</i>	<i>30 000</i>	<i>30 000</i>	<i>30 000</i>	<i>30 000</i>
IT- investeringar pott	22 000	22 000	22 000	22 000	22 000	22 000	22 000
IT-investeringar ökad redundans	10 000	15 000	15 000	10 000			10 000
Officelicenser	0	0	4 000				4 000
Windows server, dokumenthanteringssystem, extern web biblioteket, system Almedalsveckan	10 178						
Landsbygdsutveckling	0	0	0	2 000	2 000	2 000	2 000
Minnesmärke Almedalen (Wieselgren)	1 000						
Delsumma regionstyrelsen/regionstyrelseförvaltningen	77 753	53 000	77 000	70 000	60 000	60 000	74 000
Strategiska investeringar							
Badhus (ny beräkning finns i eget ärende till budgetberedningen)	60 000	140 000	140 000	88 000			
Summa regionstyrelseförvaltningen	137 753	193 000	217 000	158 000	60 000	60 000	74 000

Bilaga 1: Investeringsplan

Nämndernas förslag till investeringsbudget 2025-2026, plan 2027-2029

Nyttillkomna eller väsentligt förändrade äskanden 2025 är markerade med kursiv stil

	Budget inkl. kompl. och TA 2024	Budget 2025	Nytt förslag 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029
Räddningstjänsten							
Investeringspott	8 000	8 000	6 750	8 000	8 000	8 000	8 000
Inköp av släckbil	2 600			7000			
Övningsplatsen	174						
Delsumma investeringar räddningstjänsten	10 774	8 000	6 750	15 000	8 000	8 000	8 000
Summa regionstyrelsen	148 527	201 000	223 750	173 000	68 000	68 000	82 000
Miljö- och byggnämnden							
Investeringspott	500	500	500	500	500	500	500
Summa miljö- och byggnämnden	500	500	500	500	500	500	500
Tekniska nämnden							
Investeringar i skattefinansierad verksamhet							
Investeringspott	10 000	10 000	9 700	9 700	9 700	9 700	9 700
<i>Kollektivtrafik, nytt stadslinjenät och hållplatser</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>8 700</i>	<i>18 100</i>	<i>5 200</i>	<i>4 900</i>	<i>4 200</i>
Mark- och stadsmiljö, gator och vägar							
Mark-och stadsmiljö, gator och vägar	76 216	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
<i>Gångtrafiklösning kryssningskaj</i>	<i>28 509</i>	<i>0</i>	<i>30 000</i>	<i>0</i>			
Belysning Visby innerstad	0	14 000	14 000	16 000	16 000	16 000	16 000
Upprustning Norderstrand/Kruttornet		11 200	0	11 200	11 200		
<i>Förbättrad luftkvalitet - PM 10</i>			<i>6 000</i>				
<i>Säkerhetsåtgärder offentliga miljöer</i>			<i>2 500</i>	2 500	2 500		
<i>Kung Magnus väg/Jägargatan, cykelväg</i>				4 500			

Bilaga 1: Investeringsplan

Nämndernas förslag till investeringsbudget 2025-2026, plan 2027-2029

Nyttillkomna eller väsentligt förändrade äskanden 2025 är markerade med kursiv stil

	Budget inkl. kompl. och TA 2024	Budget 2025	Nytt förslag 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029
<i>Fastigheter</i>							
Pågående investeringsprojekt projektavdelningen	152 048						
Fastighetsförvaltning	37 652						
Obligatorisk ventilationskontroll	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
<i>Investeringar fastighetsägaransvar</i>	<i>70 000</i>	<i>70 000</i>	<i>90 000</i>	<i>100 000</i>	<i>110 000</i>	<i>120 000</i>	<i>130 000</i>
Utveckling av fastigheter	500	500	500	500	500	500	500
Solceller på fastigheter	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Klimatanpassning/robusthet	0	0	1 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Utbyte av lysrör och armaturer till LED	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Ställverk Visby lasarett	6 000	0					
<i>Reservkraft och ställverk Korpen</i>	<i>19 000</i>	<i>31 000</i>	<i>0</i>	<i>31 000</i>			
<i>Hamn</i>							
Hamnverksamhet	11 908	8 000	8 000	14 000	8 000	5 000	5 000
Summa investeringar skattefinansierad verksamhet	451 833	214 700	240 400	282 500	238 100	231 100	240 400
Investeringar i avgiftsfinansierad verksamhet							
<i>VA-verksamhet</i>	<i>142 110</i>	<i>75 000</i>	<i>172 000</i>	<i>181 000</i>	<i>202 500</i>	<i>181 000</i>	<i>206 500</i>
<i>Visby vattenförsörjning</i>	<i>50 000</i>	<i>133 000</i>	<i>50 000</i>	<i>50 000</i>	<i>50 000</i>	<i>100 000</i>	<i>75 000</i>
<i>Avfallsverksamhet</i>	<i>13 383</i>	<i>33 000</i>	<i>11 500</i>	<i>89 000</i>	<i>18 000</i>	<i>600</i>	<i>600</i>
Hamnverksamhet, linjehamn	35 459	8 000	8 800	9 000	14 000	5 000	45 000
<i>Ombyggnad hamnterminal</i>		<i>4 000</i>	<i>14 000</i>	<i>24 000</i>	<i>10 000</i>		
Ombyggnad fenderverk FL 7	19 800						
Muddring och logistikyta nordost om oljekajen Visby				20 000	34 500	10 000	
Övernattningsläge oljekaj						25 000	
Summa investeringar i avgiftsfinansierad verksamhet	260 752	253 000	256 300	373 000	329 000	321 600	327 100
Summa investeringar tekniska nämnden	712 585	467 700	496 700	655 500	567 100	552 700	567 500

Bilaga 1: Investeringsplan

Nämndernas förslag till investeringsbudget 2025-2026, plan 2027-2029

Nyttillkomna eller väsentligt förändrade äskanden 2025 är markerade med kursiv stil

	Budget inkl. kompl. och TA 2024	Budget 2025	Nytt förslag 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029
Barn- och utbildningsnämnden							
Investeringspott	13 784	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	18 200
<i>Lokalinvesteringar förskola</i>	<i>37 500</i>	<i>40 000</i>	<i>26 500</i>	<i>3 000</i>	<i>20 000</i>		
Inventarier Humlegårdens förskola	0	0	0	2 500	2 500	3 000	
Lokalinvesteringar grundskola, anpassad skola	5 903	4 000	4 000	5 000	5 000	5 500	0
Roma skolan idrottshall	50 000						
Ombyggnad av gamla idrottshallen Roma till skolhus				7 000			
Inventarier Romaskolan				2 000			
Alléskolan	47 000						
Alléskolan, möbler	4 553						
Ombyggnad A7 hallen Visby				6 500			
Idrottshall Visby				50 000			
Multarena/spontanidrottsplats Solberga				6 000			
Visborgs förskola					45 000		
Västerhejde skola ers. moduler med tillfälligt bygglov					30 500		
Summa investeringar barn- och utbildningsnämnden	158 740	59 000	45 500	97 000	118 000	23 500	18 200
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden							
Investeringspott	5 500	5 500	5 500	5 500	7 000	5 500	5 500
<i>Tillgänglighet Wisbygymnasiet/Vux/ungdomsgårdar</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>700</i>	<i>700</i>	<i>700</i>	<i>700</i>	<i>1 000</i>
<i>Folkhögskolan Fårösund kök</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>5 000</i>				
<i>Folkhögskolan Hemse kök</i>			<i>6 000</i>				
Lokalinvesteringar vuxenutbildning	5 000	0	0	30 000	72 000	50 000	40 000
Lokalinvesteringar gymnasieskola	6 380	0	0	10 000			
Summa investeringar gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	16 880	5 500	17 200	46 200	79 700	56 200	46 500

Bilaga 1: Investeringsplan

Nämndernas förslag till investeringsbudget 2025-2026, plan 2027-2029

Nyttillkomna eller väsentligt förändrade äskanden 2025 är markerade med kursiv stil

	Budget inkl. kompl. och TA 2024	Budget 2025	Nytt förslag 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029
Socialnämnden							
Investeringspott	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000
Äldreboende Klintehamn	88 000	65 000	65 000				
Äldreboende Slite	0	0	0	0	0	135 000	135 000
Utrustning säbo Slite	0	0	0	0	0		7 000
<i>Äldreboende Visby 1</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>10 000</i>	<i>70 000</i>	<i>135 000</i>	<i>65 000</i>	<i>0</i>
Utrustning säbo Visby 1						7 000	
Äldreboende Visby 2						10 000	135 000
Stödboende beroende				25 000			
SoL-boende socialpsykiatri Visby					40 000		
Gruppboend LSS Visby						35 000	
Summa investeringar socialnämnden	96 000	73 000	83 000	103 000	183 000	260 000	285 000
Hälso- och sjukvårdsnämnden							
Investeringspott	40 000	40 000	42 800	45 800	49 000	52 500	56 100
Lokalinvesteringar	20 000	20 000	17 000	17 000	2 000		
Om- och tillbyggnad primärvård Korpen	0					540 000	
Hab/rehab	4 000						
Ombyggnation för att inrymma PCI	5 000						
Mobilt inomhusnät	686						
Operationsbord	11 000						
Ombyggnation akutmottagningen	1 855						
Gasarmar och pendlar	7 000						
Patientkallelsesystem	27 000						
Angiografiutrustning	7 000						

Bilaga 1: Investeringsplan

Nämndernas förslag till investeringsbudget 2025-2026, plan 2027-2029

Nyttillkomna eller väsentligt förändrade äskanden 2025 är markerade med kursiv stil

	Budget inkl. kompl. och TA 2024	Budget 2025	Nytt förslag 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029
Magnetkamera MR					10 000		
PCI utrustning				10 000			
Datortomograf		14 000	14 000				
Kemiinstrument				4 000			
<i>Endoskopiutrustning</i>			<i>5 000</i>	<i>5 000</i>			
Operationsstaplar							10 000
Övrig medicinteknisk utrustning	5 000						
Summa investeringar hälso- och sjukvårdsnämnden	128 541	74 000	78 800	81 800	61 000	592 500	66 100
Total investeringsbudget	1 261 773	880 700	945 450	1 157 000	1 077 300	1 553 400	1 065 800
<i>varav skattefinansierad verksamhet</i>	<i>941 021</i>	<i>740 700</i>	<i>805 450</i>	<i>1 069 000</i>	<i>1 077 300</i>	<i>1 553 400</i>	<i>1 065 800</i>
<i>varav avgiftsfinansierad verksamhet</i>	<i>260 752</i>	<i>253 000</i>	<i>256 300</i>	<i>373 000</i>	<i>329 000</i>	<i>321 600</i>	<i>327 100</i>
<i>varav strategiska investeringar</i>	<i>60 000</i>	<i>140 000</i>	<i>140 000</i>	<i>88 000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

Bilaga 2: Specificering av statsbidrag kommuner

Specificering av övriga statsbidrag som inte ingår i de generella bidragen för KOMMUNER åren 2023–2026

Tabellen är inte heltäckande, det kan saknas bidrag, det kan finnas bidrag som upphört, ändrat namn eller belopp.

Källa: Sveriges Kommuner och Regioner 2024-04-17

– = Tidigare aviserat bidrag som blivit borttaget; ? = Oklart; Blankt = Avslutade/avslutas enligt plan.

Statsbidrag, mnkr	2023	2024	2025	2026	Läs mer i cirkulär
Vuxenutbildning SFI för skyddsbehövande från Ukraina)		20			24:23
Regional yrkesinriktad vuxenutbildning, (utökad i VÅB24)	3 944	4 698	3 622	3 622	24:23 23:40 22:40
Sommarjobb i kommuner med hög arbetslöshet (oklart om villkor eller kommuner som avses, beslut 12 juni)		150			24:23
Upprätthålla kvaliteten i undervisningen (oklart om villkor, fördelning osv. beslut enl. plan 12 juni)		500			24:23
Kunskapsbidraget (tidigare Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling)	6 658	7 478	7 543	7 563	23:40 22: 40 21:34 19:38 17:46
Läsa-skriva-räkna		179	502	503	23:40
Sociala team, efter omfördelning till UO 4 och 9 enligt BP2024	75	125	125		23:40 22:40
Förstärkning av statsbidraget till huvudmän för förskoleklasser och grundskolor med socioekonomiska utmaningar		165	165	165	23:40
Förstärkning av regionalt yrkesvux med 16 500 helårsplatser 2024		1362			23:40
Familjehemsplaceringar - subvention	200				20:37 23:19
Bidrag till kommuner med högt flyktingmottagande	100				19:38 20:37 21:34 23:19 23:40
SFI för ukrainska medborgare	100	80			23:19 23:40
Ny socialtjänstlag /bemanning socialtjänst		200	1 200	2 200	23:40
Hälsosamtal, äldre	145	100	100	100	22:40 23:40
Bostad först	70	70	70	70	22:40
Våldsförebyggande insatser, avser kommun, region och ideella.	40	40	40		22:40
Föräldraskapsstöd	400	400	400	400	22:40
Subventionering LVU (och SOL från 2024)	484	484	484	484	22:14, 22:40 23:40
Brottsförebyggande socialtjänst	10	20	20	20	22:40
Stadigvarande boende för våldsutsatta	30	10	5		22:40
Ökad tillgång på läromedel	685	555	555		22:40
Ökad tillgång till speciallärare, specialpedagogiska insatser och särskilda undervisningsgrupper	400	700	800		22:40
Spetsklasser	200	45	45		22:40
Jour- och akutskolerskolor	50	100	100		22:40

Bilaga 2: Specificering av statsbidrag kommuner

Statsbidrag, mnkr	2023	2024	2025	2026	Läs mer i cirkulär
Lovskola i lägre årskurser	100				22:40
Höjda löner till lärare och vissa andra personalkategorier	4 875	4 875	4 875	4 875	23:40,22:40 21:34, 19:38, 15:24
Nationella minoritetsspråk inom gymnasieskolan och gymnasie-särskolan (flyttas till anslaget för kommunalekonomisk utjämning)	-1,5	-1,5	-1,5		22:40
Läsflyftet	105	130	118		22: 40 15:14 15:24 17:46 19:38
Bredbandsutbyggnad	700	700	700		19:38 20:37, 21:34 22:40
Civilt försvar, socialtjänst och kommunal HSL (fördelning oklar ännu enligt BP24)	100	300	300	300	22:40 23:40
Civilt försvar, avser från -23 kommunsektorn (fördelning oklar ännu enligt BP24)	100	100 (?)	100 (?)		22:14, 22:40
Civilt försvar, kommuner (fördelning oklar ännu enligt BP24)	100	100 (?)	100 (?)		22:40
Minska delade turer	600				M+KD+SD
Undervisning under skollov och läxhjälp (fördelning mellan "Undervisning under skollov" och "Läxhjälp" är oklart 2022-2024, anslaget för kommunalekonomisk utjämning ökas)	492	492	492?		21:34, 20:37, 19:38
Samlat bidrag förskolan (ihopslagning av kvalitetshöjande arbete och minskade barngrupper inkl extra beslut enl M/KD/SDF-förslag 800 mnkr för 2023-2024, försvinner 2025. Från och med 2023 ingår även språkutveckling i förskolan)	2 915	2 876	2 076		21:34, M/KD/SD
Förebyggande åtgärder mot naturolyckor mm.	507	507	507		21:34
Stöd till kommuner med särskilda utmaningar	300	300			21:34
Återhämtningsbonus äldreomsorg	650				20:37, 21:34
Äldreomsorgsflyft	1 700	1 700	1 700	1 700	20:37, 21:37
Språkträning äldreomsorgen (från 2022 hela välfärden)	61	61	?		20:37, 21:34
Nationellt professionsprogram förstärks (Skolverket tillförs pengar, anslaget för kommunalekonomisk utjämning sänks med motsvarande belopp)	22	22	22		21:34
Försöksverksamhet med en ny kortare kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) för blivande grundlärare och ämneslärare (avsatt belopp fördelas till lärosätena och till studiemedel)	89	106	106?		21:34
Validering av tidigare utbildnings- och yrkeserfarenheter för att på så sätt göra det möjligt för fler att bli behöriga att läsa en KPU (avsatt belopp fördelas till lärosätena)	14	14	14?		21:34
Kvalitetsdialoger (avsatt belopp fördelas till Skolverket)	61	85	85?		21:34
Stärkt kvalitet och likvärdighet i pedagogisk omsorg.	2	2	2		21:34
Undervisning i mindre grupper för elever i behov av särskilt stöd (osäkert om det är statsbidrag eller avser insatser via SPSM)	40	40	40?		
Förstärkning elevhälsan	108	108	108?		21:34 19:38 15:14
Elbusspremie	450	450	42		15:24 M+KD 21:34

Bilaga 2: Specificering av statsbidrag kommuner

Statsbidrag, mnkr	2023	2024	2025	2026	Läs mer i cirkulär
Minska antalet timanställningar inom äldreomsorgen - Utbetalas året efter	2 000	Generellt	Tas bort		Utskottsin- tatiav, 21:34
Utöka sjuksköterskebemanningen inom ÄO - Utbetalas året efter	1 000	Generellt	Tas bort		Utskottsin- tatiav, 21:34
Förstärkning av Investeringsstöd till äldreomsorgsbostäder	500	Generellt	Tas bort		Utskottsin- tatiav, 21:34
Ökad läkarkompetens inom ÄO. Avser regioner	300	Generellt	Tas bort		Utskottsin- tatiav 21:34
Utbildning till specialistundersköterska	22	Generellt	Tas bort		Utskottsin- tatiav, 21:34
Äldreomsorg – riktade medel	4 000	4 000	4 000		20:37
Investeringsstöd till särskilda boenden för äldre	496	496			15:24 M+KD 19:38 20:37 23:40
Lärarassistenter	500	500	?		19:18 19:38 20:37
Riktat skolsatsning till områden med socioekonomiska utmaningar	405	405	?		20:37
Jobbstimulans ekonomiskt bistånd	100	43			20:37, 21:14
Kunskapsbaserad och säker HSV och socialtjänst, ÖK psykisk hälsa 2020. 21-23 avser kommunsektorn	721				
Kulturskola	200	100	100	100	M+KD 19:18 19:38 20:37 23:40
Investeringsstöd hyresbostäder bostäder för studerande	4 320	3 710	1 370		19:18 19:38 20:37
Klimatanpassning	140	140	140		19:18
Klimatklivet – stöd till klimatinvesteringar (avser kommunsektorn)	3 055	4155 +800	1000 + 2000	2 500	15:14 17:14 17:46 M+KD 19:18 20:37 21:34 22:40
Energiteknik, solceller mm.	540				M+KD 19:18 19:38 20:18
”Åtgärder mot segregation” Kommuner med socioekonomiskt eftersatta områden – ej specificerade kommuner - Hälften Delmos hälften SoS -22. Därefter SoS	245				19:38 20:37
Kommuner i glesbygd – utveckla näringslivet	70	70	70		20:37, 21:34
Vuxenutbildning – Se Skolverket	?	?	?		18:17 M+KD
§37–medel för insatser som skapar beredskap och kapacitet – Se Länsstyrelsen	60	60	60		15:24
Erbjuda insatser under föräldraledighet, § 37a medel – Se länsstyrelsen	?	?	?		17:46 18:17
Öka utbud och tillgängligheten till biblioteksverksamheten	75				17:46 20:37, 21:34
Stimulansmedel för daglig verksamhet och införande av habiliteringsersättning	350	350	350		17:46
Energi- och klimatrådgivning. Se Energimyndigheten.	249	249	249		17:46 M+KD 20:37
Insatser för fler sfi-lärare och kompetensutveckling – Se Skolverket	?	?	?		15:24
Läraryft II för sfi – Se skolverket	?	?	?		15:14
Fortbildning i specialpedagogik för lärare - se Skolverket	?	?	?		19:38

Bilaga 2: Specificering av statsbidrag kommuner

Statsbidrag, mnkr	2023	2024	2025	2026	Läs mer i cirkulär
Behörighetsgivande utbildning för yrkeslärare - se Skolverket	?	?	?		19:38
Gymnasial lärlingsutbildning. Se skolverket	482	482	?		
Omsorg på kvällar, nätter och helger – Se Skolverket	?	?	?		15:14
Skapande Skola-satsning, inklusive förskola (sökts hos Statens Kulturråd)	201	176	176		15:14 19:18 20:37
Ersättning för den frivilliga maxtaxan inom barnomsorgen prel belopp 2024, minskning 500 mnkr 2025 pga indexering inkomst-tak	2 084	2 095	1 595		14:39 19:38
Skolgång för barn som vistas i landet utan papperstillstånd – Se skolverket	?	?	?		12:44
Karriärutvecklingsreform. Statsbidrag för karriärstjänster sammanförs från tre till ett.	?	?	?		11:37
Motverka ofrivillig ensamhet bland äldre	50	50	50		
Fjärde tekniskt år i gymnasieskolan (inkl. studiestöd) – Se Skolverket	69	69	69?		10:63

För mer information om de riktade statsbidragen hänvisas till www.regeringen.se

Bilaga 3: Specifiering av statsbidrag regioner

Specifiering av övriga statsbidrag som inte ingår i de generella bidragen för **REGIONER** åren 2023–2026

Tabellen är inte heltäckande, det kan saknas bidrag, det kan finnas bidrag som upphört, ändrat namn

Vissa olika satsningar ingår i en och samma överenskommelser. Läs mer om dessa på:

<https://skr.se/halsasjukvard/overenskommelsermellansklochregeringen.1463.html>

Källa: Sveriges Kommuner och Regioner 2024-04-17

Statsbidrag	2023	2024	2025	2026	Läs mer i Aktuell ekonomi / EkonomiNytt
Öka vårdkapaciteten	2 000	2 000	2 000		23:40, 10/22, 04/22
ÖK Förlossningsvård och kvinnors hälsa	1 700	1 600	1 600	1 600	23:40, 10/22, 09/18, 12/17
Vårdförmedling och sjukresor	100	100	100	100	23:40, 10/22
Civilt försvar, regioner, upphör 2024, ersätts av annat bidrag	30				10/22
Civilt försvar, avser från -23 kommunsektorn, upphör 2024, ersätts av annat bidrag	100				10/22, 04/22
Civilt försvar ÖK , upphör 2024, ersätts av annat bidrag	300				10/22, 08/20
Civilt försvar kommuner	130	300	300	300	23:40
ÖK Civilt försvar inom hälso- och sjukvård, försörjningsberedskap mm		100	?	?	24:23, 23:40
Återhämtningsbonus, upphör 2024	350				08/20
ÖK Nära vård, primärvården som nav	2 839	2 500	?	?	23:40, 10/21, 10/19
ÖK nära vård, därav Goda förutsättningar för vårdens medarbetare (kompetensförsörjning mm), upphör 2024	2 100				23:40, 10/21, 09/18, 12/17
ÖK Nära vård, därav Specialistsjuksköterskeutbildning, upphör 2024	400				23:40, 10/21, M+KD 10/19
ÖK Nära vård, förstärkning av ambulansvården	85	46	?	?	23:40, 10/21, 08/20
ÖK Nära vård, därav Verksamhetsförlagd utbildning. Avser både kom och reg, upphör 2024	?				23:40, 10/19
ÖK Nära vård, därav Vision E-hälsa; standarder, strukturerad vårdinfo mm.	?	?	?	?	23:40, M+KD 10/19
ÖK Nära vård, förbättrad vård på landsbygden	300	300	300	300	10/22
ÖK Nära vård, därav Vision E-hälsa; utveckling och modernisering av 1177	?	?	?	?	23:40, M+KD 10/19

Bilaga 3: Specificering av statsbidrag regioner

Statsbidrag	2023	2024	2025	2026	Läs mer i Aktuell ekonomi / EkonomiNytt
ÖK Ökad tillgänglighet, kömiljarden	2 952	2 925	?	?	M+KD 10/19 10/21, 10/22, 23:40
ÖK Jämlik och effektiv cancervård, Standardiserade vårdförlopp.	365	365	?	?	23:40, 10/22
ÖK Jämlik och effektiv cancervård, därav Regionalt stöd, RCC.	?	424	?	?	23:40, 10/22
ÖK Jämlik och effektiv cancervård, därav Barncancer, RCC.					23:40, 10/22
ÖK Jämlik och effektiv cancervård, Cervixcancer (livmoderhalscancer).					23:40, 10/22
ÖK Psykisk hälsa	744	703	703	703	23:40, 10/22, 10/21, 06/17
ÖK Psykisk hälsa, avser kommunerna	297	100	100	100	23:40
Elbusspremie avser kommunsektorn	450	450	42	42	10/21, 14/15
Klimatklivet, stöd till klimatinvesteringar avser kommunsektorn	3 055	4 155	1 000	1 000	M+KD 10/21, 10/19, 06/17, 08/15
Kultursamverkansmodellen, avser totalsumma	1 700	1 704	1 709	1 713	23:40, 10/21, 08/20, 12/17, 13/16, 08/15
Råd och stöd LSS	95	95	95	95	
Tolktjänst	74	74	115	115	23:40
Sektorsbidrag		9 000			24:23, 23:40

För mer information om de riktade statsbidragen hänvisas till:
www.skr.se; www.kvalitetsregister.se; www.esv.se; www.regeringen.se